

URTX

D

'ARQUITECTURA

I MESTRES DE CASES

A LA LLEIDA DEL SEGLE XVIII:

ELS BATISTE

Isidre Puig i Sanchis

D'ARQUITECTURA I MESTRES

DE CASES A LA LLEIDA DEL SEGLE XVIII:

ELS BATISTE

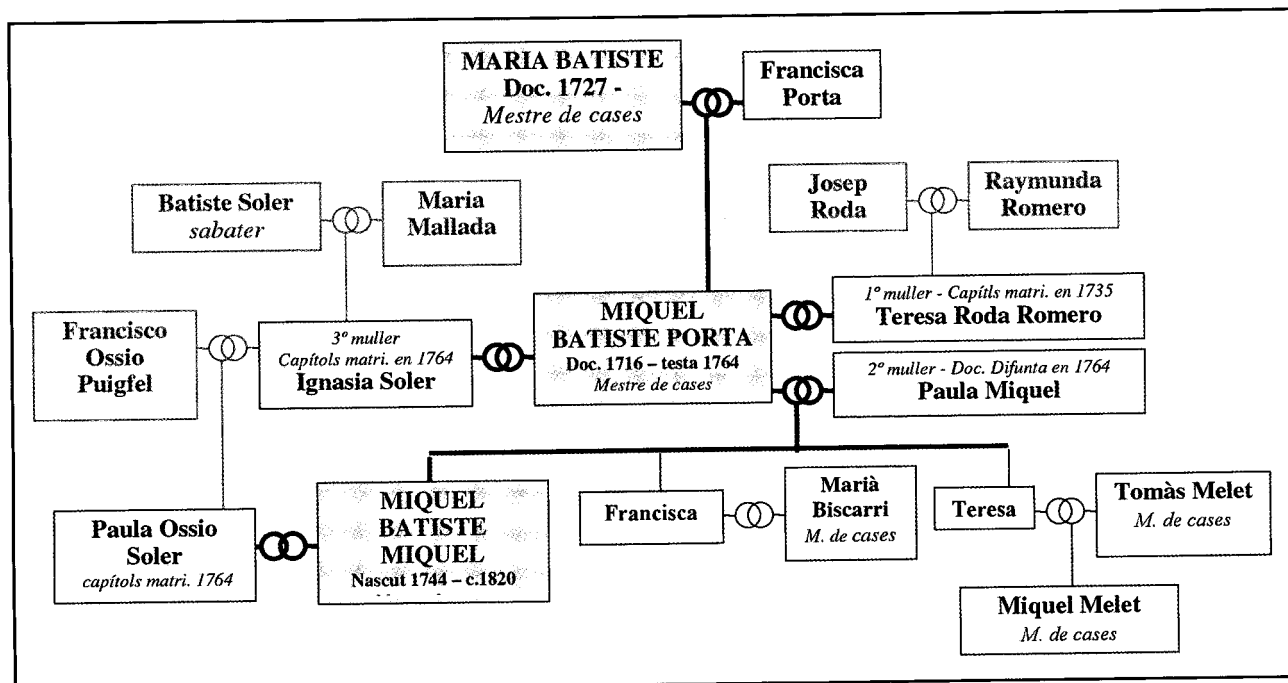
Isidre Puig i Sanchis
 Museu de Lleida:
 diocesà i comarcal

La Lleida del segle XVIII es caracteritza per una ingent activitat constructiva, amb edificis civils i religiosos, i una important renovació urbanística. En aquest moment s'edificaren bona part dels temples parroquials i rectories del Bisbat de Lleida, així com la nova Catedral que substituï litúrgicament l'antiga Seu Vella, que a mitjan segle es convertí en caserna militar. L'Ajuntament planificà i va dur a terme grans projectes d'organització i remodelació urbana que milloraren considerablement el seu entramat. La ciutat s'amplià, es va engrandir, i va sortir ja clarament del seu recinte emmurallat.

Aquest nou panorama constructiu va atraure gran nombre de mestres de cases i arquitectes d'arreu del Principat. No podem enumerar-los tots, perquè segur que tampoc no els coneixem a tots. Citar-ne, per exemple Domingo Anglés de Solsona, Gabriel Forcada de la vila de Garriga (Barcelona), Anton i

Ramon Balaguer de Valls, Francisco Santamaria de Cardona, Marià Becardí i Quer de Jorba (Solsona), Josep Silué de Mequinença, Francisco Gras de Prades (Bisbat Vic), Josep Codolosa i Gortovella de San Hipòlit (Bisbat de Vic), Francesc Orobitg i Quintana de Cervera, Magí Borràs de Cervera, Francesc Puig i Francesc Olomo de Pons, Miquel Trenchs de Valls, Ramon Salat de Santa Coloma de Queralt, Jaume Aimà d'Igualada, Francesc Burria de Bujaraloz, els Tarragó de Vilanova de Meià, els Biscarri de Tàrraga... Entre tots van haver quatre o cinc mestres que van assolir una certa rellevància dins del sector constructiu de la Lleida del segle XVIII, tant pels seus coneixements com pel volum d'obres que van dur a terme i aquelles que van projectar. Hem de dir que, sobretot, aquest darrer aspecte el podem destacar d'un dels membres de la família dels Batiste que, arribats a Lleida, es van instal·lar cridats per la seva important i necessària activitat

(Fig.1) Genealogia dels Batiste

constructiva, ens referim a Miquel Batiste i Miquel.

És la nostra intenció aportar algunes noves dades biogràfiques d'aquesta família, els Batiste. Evidentment, no podem ressenyar totes les localitzades perquè són nombroses en algun dels integrants de la nissaga, però sí que donarem les necessàries per a configurar una idea prou aproximada de la personalitat dels citats mestres, tant en el seu entorn social com en el professional. Així mateix, incloem dades documentals sobre la construcció dels edificis, en aquest cas esglésies, en les quals van participar o van ser els autors, però no és la nostra intenció configurar una història de les parròquies en qüestió. Són notícies i documents que ens ajudaran en pròxims treballs a configurar la gènesi i la personalitat de l'arquitectura desenvolupada al llarg del segle XVIII en les nostres terres de Lleida i els seus artífexs. Serveix d'exemple els temples d'Alcanó, Alcoletge, Llardecans, Vallfogona de Balaguer, Benavent i Vilanova del Segrià, i la família dels Batiste (fig.1).

Els Batiste

El primer membre d'aquesta nissaga del qual tenim constància documental és MARIÀ BATISTE. Una de les primeres notícies data del 25 d'agost de 1727, quan va comprar una casa a la parròquia de Sant Llorenç a Josep Gassol i Corria, també mestre de cases, al carrer que baixava de la Universitat als Quatre Cantons, per un total de 100 lliures.¹

En 1735 Marià tenia uns 45 anys, per tant hauria nascut cap al 1690. En aquest mateix any, el dia 3 de desembre, juntament amb Anastasi Roure, fuster, van fer una atestació on reconeixien que havien treballat en la casa del reverend Josep Malegat, canonge, al carrer situat entre el carrer de les Caldereries i el carrer que passa a la porteria dels Dominics. El dia abans, Marià Batiste va presentar una altra atestació amb Josep Meroles, fuster, certificant que havien fet algunes obres a la casa del canonge Raimund Pastoret, al carrer dels Cavallers.²

El mateix any, entre finals del mes d'agost i principis de setembre, executà la planta de l'església o capella de Sant Caietà d'Aitona, per la qual va rebre 6 lliures.³ Finalment, l'obra fou adjudicada al mestre Agustí Biscarri. Pràcticament no tenim més dades sobre aquest mestre que va arribar a Lleida en plena recuperació econòmica, després de la guerra de Successió.

El seu fill, MIQUEL BATISTE I PORTA, també fou mestre de cases. Sembla que era natural

de la vila de "Targa", Tàrraga.⁴ En alguns documents no signava perquè no sabia escriure, cosa que ens dóna a entendre que no fou projectista de les obres que podia executar. Segurament, la seva experiència li permetria interpretar els plànols per a executar l'obra, però poc més.

El 23 de gener de 1735 signà capítols matrimonials amb Teresa Roda i Romero, era fill, com hem dit, de Marià Batiste i de Francisca Porta. Teresa era filla de Josep Roda, difunt, i de Raimunda Romero⁵ i sembla que va morir aviat i sense fills, ja que el 1744 naixia un fill de Miquel Batiste i de Paula Miquel –segurament la seva segona dona–, a qui posaren de nom Miquel Josep Anton. A més de Miquel van tenir dues filles: Francisca, que es va casar amb el mestre de cases Marià Biscarri i Cabanyeres, que va entregar testament en 1814; i Teresa, casada amb Tomàs Melet, també mestre de cases, que va testar el 20 d'agost de 1820.

Durant un temps Miquel va viure a la vila de Soses, ja documentat en 1743,⁶ ja que Paula Miquel era de la vila de Soses. No obstant, això és possible que de seguida es trasllassin a Lleida on estava el major volum d'encàrrecs i contractes per a la construcció. De fet, quan va nàixer el seu primer fill, Miquel Batiste i Miquel, en 1744, eren parroquians de l'església de Sant Llorenç de Lleida. En 1749 encara va vendre una terra que tenia a Soses a Josep Mesalles, per 375 lliures,⁷ i altra al pagès Josep Ricart, de Soses, per 50 lliures.⁸

Pel que fa a les propietats que li hem documentat sabem que el 7 de juny de 1750 Miquel Batiste comprà a Antoni Riquer, argenter de Lleida, una terra amb oliveres i vinyes a la partida de Balafia, amb 8 porques per 900 lliures.⁹ En un Capbreu de l'11 de gener de 1751 Miquel declara que "te, y posseheix en lo terme, y horta de Lleyda partida de Sant Ruf, o, Plana del Sr. Bisbe una pesa de terra detinguda de tres jornals poch mes o menos, [...] en directa señoria per la mensa episcopal de Lleyda, a cens emphiteutich de vuyt sous pagadors lo dia de sant Miquel".¹⁰

Respecte a la seva trajectòria professional cal citar la seva participació en la construcció de l'església d'Aspa entre 1749 i 1750, contractada per Magí Borràs.¹¹ També en l'obra de l'església de la vila de Rosselló, adjudicada a Josep Burria, als seus fills Remigi i Francesc i al fuster Pau Cassanyes, que signaren capitulació el 6 de febrer de 1756.¹² El temple de Rosselló es trobava "amenasando ruina", com diu en la seva relació el mestre Agustí Biscarri el 3 de gener de 1748,¹³ realitzada a instància

del rector Marià Mateu i seguint les indicacions donades pel bisbe de Lleida al darrer decret de visita on “disposà, y ordenà, que se construis nova Iglesia Parroquial en dit Poble, o se recompongues la actual respecte de amenasar ruina, y estar indecent per a celebrarse en ella los Divinos Officis”. Al mes següent, el 18 de febrer, la vila s'imposava un “dret de quinsé [...] durador, y pagador lo dit Dret de quinsé tantolament per lo espay, y termini que serà menester per a que son productio baste per a fer dita Iglesia Parroquial”.¹⁴ Així doncs, el 25 d'abril de 1757 es col·locava la primera pedra de l'església parroquial,¹⁵ i el 21 de maig revisaven algunes capitulacions i en modificaven d'altres, eliminant, per exemple, una de les sagristies i l'arc que uniria l'església amb l'abadia.¹⁶ Però, poc temps després, el 25 d'agost del mateix any, Josep Burria va haver de subcontractar el revestiment del temple al mestre Miquel Batiste i Porta, segurament per la quantitat d'obres que duia a terme, per un total de 3.400 lliures (doc.1). Segons aquesta quantitat i tenint en compte el total del cost capitulat per Burria, 4.400 lliures, Miquel hauria construït pràcticament tres quartes parts del temple. El 30 de desembre els administradors de l'obra realitzaren certes gestions per a adquirir uns terrenys necessaris per a la construcció de l'església.¹⁷ El rector i l'Ajuntament van demanar al capítol de la Catedral “limosna [...] per ajuda del cost de cubrir la Iglesia nova estan fabricant en dit poble”, el qual entregà només 15 lliures.¹⁸

L'edifici quedava enllestit el 1760, després que el 2 d'abril fóra visurat pels mestres Gabriel Forcada i Antoni Balaguer, que observaren algunes deficiències,¹⁹ subsanades en una segona visura del 19 d'agost, que se signà notarialment el 23 d'agost i on es diu: “Miguel Batiste maestro albañil de Lérida, que la ha construido [...]” (doc. 2). Tal vegada, atesa la documentació existent, seria més lògic adjudicar la major part de la construcció de la parroquial de Rosselló a Miquel Batiste que als Burria.²⁰

A punt de concloure l'obra de Rosselló, Miquel Batiste es va comprometre, el 14 de gener de 1760, amb la “Real junta del Peasgo del Puente de la dicha ciudad de Lérida” per a executar les obres de la segona pila del pont. Per aquest motiu el 15 de març de 1760 Miquel es va associar, per a dur a terme les obres, amb els mestres Agustí i Marià Biscarri, germans.²¹ Una relació que es consolidarà familiarment amb el casament de Francisca, filla de Miquel Batiste i Porta, amb Marià Biscarri i Cabanyeres.

Posteriorment, en un altre document, el Procurador de Lleida, a instància del capítol

de la Catedral de Lleida, i per una provissió del 2 de gener de 1765, va citar Miquel Batiste i Porta com a testimoni. Miquel va respondre a un seguit de preguntes sobre la forma i mitjans habituals de sufragar els costos de construcció de les noves esglésies del Bisbat. En aquest context, va afirmar que havia estat empresari i havia cobrat l'import de la construcció de les esglésies d'Alcanó, Aspa, Soses i Alcoletge.²²

Certament, sembla que Miquel Batiste va participar o va concloure l'edificació de l'església de Soses. No obstant això, l'obra fou contractada pel mestre Anton Bicardí el dia 20 de juny de 1760,²³ tenia dos anys per a construir-la, o millor dit, modificar i ampliar la vella. Així, l'1 de novembre de 1761 cobrava un total de 500 lliures per la tercera paga de l'obra,²⁴ però el 12 d'agost de 1762 Antón Bicardí renuncia a continuar el temple de Soses: “com se hajian finits ya los dits dos anys, y la dita Iglesia sols estiga a estat de cubrirse faltantli la teulada, portalada, y totes les obres interiors de la mateixa Iglesia, y acabar lo campanà. Y lo dit Anton Bicardí tinga ya rebudes mil, y set centes lliures; Y per causa de haverse finit lo temps, y no ser concluida dita obra, y conciderarse algun poch atrasada (per heverseli atrasades les pagues) al respecte del que dit Bicardí te rebut, se hajian originat entre dites parts algunes discensions, y quimeres, per qual motiu se han convingut lo separarse dites parts de la contracta per ells firmada, cedint, y renunciand lo dit Bicardí la obra a favor de dit Comú”.²⁵ Arribat aquest punt, i recordant que Miquel Batiste havia viscut a Soses d'on era Paula, la seva segona dona, és molt probable que la vila el contractés per a acabar el temple.

A més d'aquestes obres, i altres més importants que comentarem més endavant, també realitzaven obres menors, sobretot en cases particulars. El 3 d'agost de 1750 realitzà una paret mitjanera entre les cases de Dn. Francesc Tomàs, canonge, i la de Francesc Fortuny, del carrer Major. Va cobrar per les mans seves de mestre i pel jornal d'un “mancebo”, tal vegada el seu fill Miquel Batiste que comptaria amb 16 anys.²⁶ També va concloure la casa de Pere Vidal i la seva dona Mariagna Batiste, de la parròquia de Sant Andreu, del carrer del Portalet de Sant Andreu, “fins a ser al igual de la casa de Anton Bicardi [...] fent les parets de tapia ab crosta de argamassa a la part de fora, i bigoteres dins, fent los solaments de pedra y argamasa”, tot això abans del mes de maig de 1753.²⁷ En 1765 declarà haver treballat amb Magí Borràs en la fàbrica de l'assut o presa del Riu Segre al pas per Vilanova de la Barca.²⁸

El 5 de febrer de 1760, Miquel Batiste va vendre, per expedició dels seus negocis, a Marià Biscarri i Cabanyeres i Francisca Batiste, el seu gendre i filla, una casa situada a la parròquia de Sant Llorenç, al carrer nomenat dels Quatre cantons, per 525 lliures, de les quals 100 lliures es descontarien a compte de la dot de la seva filla.²⁹

El 26 de juny de 1761, Mariano Batiste i Porta per trobar-se "molt adelantat en edat, y sens forces per a poder treballar" entregà els béns per a regir-los al seu fill Miquel Batiste, obligant-se a donar-li aliments, metge, medicines, vestits, etc. A més li va prometre donar-li al dia per a mantenir-se "dos sous ab diners, y un porro y mitg de vi cada dia", i cada mes "un pixell y mitg de oli, mitja quartera de blat, y dos onces de tabaco", i a l'any "tres cortans de mongetes". Li ofereix també una assistenta per a "ferli y compondrerli lo menjar".³⁰

Tot i això, en 1764 es casà altra vegada amb Ignàsia Soler, la seva tercera dona, que en primeres núpcies s'havia casat amb Francesc Ossio Puigfel. El mateix any el seu fill Miquel també es casava amb la filla d'Ignàsia, Paula Ossio Soler.

El 13 de novembre de 1772 Miquel Batiste i el seu gendre Marià Biscarri, visuraren l'església parroquial de Sudanell,³¹ construïda pel mestre Francesc Puig, de Ponts, que la contractà el 8 d'octubre de 1765.³²

El 18 de maig de 1767, Francesc Puig va acceptar realitzar algunes millores en aquest temple, entre les quals destaquem la "portallada que ya está comensada y deurá concluhirla ab lo perfil que tenen dits commissionats firmat per Mariano Biscarri mestre de cases de Lleyda".³³

Miquel Batiste i Porta va morir segurament al mes de març o abril de 1784, a la parròquia de Sant Llorenç de Lleida, i va testar davant el notari Antoni Temple.³⁴

El següent membre de la família i el més important fou l'esmentat MIQUEL BATISTE I MIQUEL. Va nèixer el 23 d'octubre de 1744 i fou batejat el dia 24, a l'església de Sant Joan de la plaça de Lleida.³⁵

El dia 16 de desembre de 1764 va fer testament i va signar capítols matrimonials amb Paula Ossio Soler,³⁶ filla de Francesc Ossio, difunt, i d'Ignàsia Soler, que com hem dit anteriorment es va casar amb el seu pare Miquel Batiste i Porta. Només uns mesos abans, el 31 de maig de 1764, amb 20 anys, ja havia contractat juntament amb Joan Beleta, fadrí mestre de cases natural de

Barcelona i Josep Vives, fadrí mestre d'Alfés, el treball de picar "al fi sixanta mil pams de pedra, per a la fàbrica de la nova Iglesia Cathedral" de Lleida. El 9 de desembre del mateix any, subarrendaven amb els mateixos pactes i condicions, "aquell a favor de Joseph Perdó, Joan Ponsa, Francisco Camprubí, Joan Pedró, Pau Beleta, Climent Bastons y Joan Sitjas, tots fadrins mestres de cases y pedrapiquers de la present ciutat". El preu estipulat era "deu diners lo palm superficial".³⁷

Al llarg de l'any 1766 Miquel Batiste va treballar amb el seu cunyat Marià Biscarri i el seu germà Agustí en algunes obres municipals així com en les obres afegides al nou Almodí: el pou, l'aqüeducte interior, el pes de la farina, també van rebaixar el carrer de dalt.³⁸ Amb ells treballava Tomàs Melet,³⁹ l'altre cunyat de Miquel Batiste, casat amb Teresa.

El 10 de novembre de 1769 el prior del convent dels Pares Dominics de Lleida, fr. Gregori Puig, contractà Miquel Batiste i Miquel per construir el nou claustre del cenobi, actual edifici del Roser, on el seu pare actuà com a fiador.⁴⁰

El 15 de gener de 1770 Miquel Batiste comprà a Pere Vidal Batiste, mestre de cases de Lleida que vivia a la vila de Montsó, el primer pis d'una casa situada en el carrer que anava des del Portalet de Sant Andreu a la Universitat i el 27 de gener comprà el soterrani al germà de Pere Vidal, Josep, pagès de Montsó.⁴¹

En nombroses ocasions el menor dels Batiste va treballar per a la Paeria de Lleida i va col·laborar amb Josep Tarragó, un altre mestre reconegut a Lleida que realitzà el projecte de la controvertida font de les Sirenes de la plaça de Sant Joan.⁴²

El 16 de desembre de 1782 Miquel Batiste i Josep Puy van rebre 27 lliures de l'Ajuntament pels seus jornals "de haver medido los patios del recinto de la ciudad y sus inmediaciones para saber lo que se necesitarian para la construcción de 2.000 casas".⁴³ El 25 de gener de 1785 els experts de la ciutat, Carles Anglés i Miquel Batiste, formaren capitulació per realitzar unes obres a les cases capitulars que finalment van ser executades per Francesc Larrosa per 150 lliures.⁴⁴ Altres notícies les trobem, per exemple, el 10 de gener de 1795, quan Miquel Batiste va rebre de l'Ajuntament 82 lliures, 7 sous i 5 diners per diverses obres fetes al mesó de Sant Lluís i materials empleats.⁴⁵ El 10 de març va cobrar també altres 18 lliures, 12 i 4 pels treballs i materials empleats en la recomposició del molí de Cervià,⁴⁶ i el 4 d'abril Miquel Batiste i Miquel rebia 13 lliures i 3 sous

per la "recomposición de las cloacas de la calle Mayor y calle de la Pelota".⁴⁷

En altres ocasions Miquel Batiste va actuar com a visurador municipal. Les necessitats de visuradors professionals, que resolguessin els problemes sortits per les diferents obres municipals d'infraestructura dutes a terme durant el segle XVIII, fou constant. Citem, per exemple, el conflicte originat per les aigües brutes que segons els experts ordinaris de la Paeria, que eren Francesc Burria i Josep Tarragó, devien baixar pel carrer Nolius. Davant la protesta de Pere Bernis, el mateix Ajuntament va nomenar com a experts extraordinaris Miquel Batiste i Miquel i Joan Casanoves, que juntament amb els ja citats buscaren una possible solució al problema.⁴⁸ Més endavant veurem les obres que conjuntament executaren Miquel i Josep Tarragó en el pont de Lleida en 1792.

El 17 de desembre de 1792 Miquel Batiste va respondre, per petició de l'Ajuntament de Lleida, al memorial presentat per Josep Tarragó, mestre de cases, "sobre la obra que se intenta construir en el Depósito de agua de las fuentes de dicha ciudad", contestant que "es cierto será útil para azer la limpia del Depósito con más facilidad quitar el grifo de bronce que allí existe respeto de ser de poca capacidad para pasar por el hueco que este tiene las aguas sucias que en tal ocasión an de salir por este y en lugar del dicho grifo poner una pala como lo propone el dicho Tarragó", continuant amb una proposta del cost aproximat i la manera de executar l'obra. Però el que resulta interessant és com signà: "Miquel Batiste, y Miquel, profesor de Arquitectura" (fig.2), títol amb el qual també apareix al 1785, en un document relacionat amb la construcció de l'església de Vilanova del Segrià. Així doncs, creiem que podem donar per confirmada la petició que en el seu moment va exposar Isidre Roig per a la instauració d'una escola d'arquitectura, tot i

que aquest és de 1792, cosa que ens dóna a entendre que a Lleida ja existien certs estudis d'arquitectura no oficials.⁴⁹ L'11 de juliol de 1793, tots dos, Miquel i Josep, "en sus nombres propios, y en el de sociedad, y compañía, que entre sí tienen", van nomenar procuradors a Bautista Comes, causídic de Lleida i Manel Fuster Orriol, notari reial i causídic de Barcelona.⁵⁰

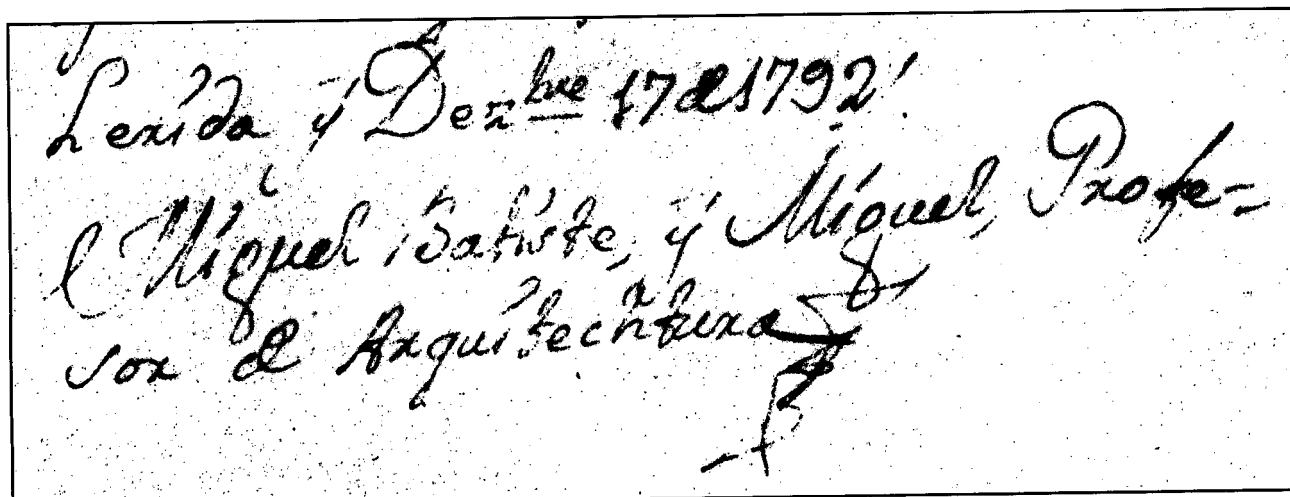
El 21 de juny de 1805, Miquel Batiste i Batiste Bicardí, els dos mestres de cases, visuraren l'església del Palau d'Anglesola a petició del seu Ajuntament. El temple l'estava construint Francesc Albareda, mestre de cases d'Os de Balaguer, que finalment va renunciar a continuar aquesta obra pels defectes detectats.⁵¹

El 24 de maig de 1806 Miquel, "per expedició de sos negosis", ven a Rosa Tolosa Prenafeta una peça de terra en la partida de Montagut, per 400 lliures.⁵²

El 12 de desembre de 1810 va fer novament testament. Va nomenar marmessors Joan Pedròs, comerciant, el seu gendre, i Josep Benet. Volia ser enterrat en una sepultura de l'església de Sant Llorenç. En aquest moment la seva dona era Clara Lloses. Va instituir com a hereu universal el seu fill Marià Batiste i Ossio. Aquest hauria d'entregar als seus dos germans, Ramon i Miquel, en aquell moment absents de la ciutat, "ignorant son paradero", la quantitat de 200 lliures en terra o en diners. A més, a Ramon el va deixar la "caseta del mitg de les tres que tinch en lo carrer del Portalet de Sant Andreu". A Miquel la caseta "del costat del forn de Gañada". A la seva filla, casada amb Joan Pedròs, li deixà 5 lliures.⁵³

No obstant això, segons el testament de la seva germana Teresa, que com hem esmentat era del 20 d'agost de 1820,⁵⁴ el seu germà Miquel Batiste i Miquel encara era viu, ja que nomenà marmessors el seu fill, Miquel Melet, mestre de cases, el seu germà, Miquel

(Fig.2) Signatura de Miquel Batiste i Miquel on fa constar que és professor d'arquitectura
(Arxiu Municipal de Lleida).

Lleida y Dize 17 de 1792
Miquel Batiste, y Miquel, Profesor de Arquitectura

Batiste, "arquitecto", i el seu nebot, Marià Biscarri i Batiste, fill de la seva germana Francisca i de Marià Biscarri i Cabanyeres, que era també mestre de cases.

La formació de Miquel Batiste, hem de dir, ens és desconeguda, però sens dubte creiem que fou un home preocupat per aprendre, un mestre que segurament buscava en els manuals solucions teòriques per a les seves obres. Tal vegada va rebre algunes classes d'algun arquitecte o mestre important, ho desconeixem. Tot i que en aquest sentit és interessant, com ja hem esmentat, que en ocasions signava com a professor d'arquitectura, el que ens dóna a entendre que posseïa uns certs estudis teòrics. Anar més enllà és, per ara, endinsar-nos en el camp de les conjectures a falta de més dades sobre aquest tema tan suggestiu de l'ensenyament de l'arquitectura a finals del segle XVIII.

Gràcies als seus coneixements Miquel va desenvolupar una interessant tasca de projectista o tracista d'obres civils i religioses. Cal citar, per exemple, que el 1783 Miquel Batiste executà la planta de l'església de Vilanova de la Barca. En concret, conservem un rebut autògraf d'aquest mestre, datat el 3 de febrer de 1783, en el qual reconeix haver rebut 18 lliures de les 30 que val els "dos planos, un perfil y taba" de l'església de Vilanova que s'estava construint.⁵⁵

El 5 de febrer de 1781 va rebre de l'Ajuntament de Lleida 56 lliures pels plànols que havia fet de la Catedral de Lleida, segurament còpia dels originals.⁵⁶ El 12 de juliol de 1784 foren 240 lliures pels treballs "que el citado maestro ha empleado para formar el plan de nueva población".⁵⁷ Els plànols van ser taxats per Francesc Burria, mestre d'obres de Lleida, i Lorenzo Pérez de Castro, "aparejador de las obras de la Nueva Iglesia Catedral", els quals mostraven "el castillo y murallas, y parte de la Ciudad contigua a ellas y agregado a esta, el nuevo proyecto para probechase en los sitios Ytiales asi dentro como fuera de las murallas [...] está demarcado sobre el terreno la mayor parte con piquetes y en donde yntesta con las murallas con linea de blanco todo con arreglo a operaciones geométricas, siendo copia de este el que tiene presentado a la Real Audiencia de Barcelona".⁵⁸ L'any següent, el 16 de novembre de 1785, Miquel Batiste per 49 lliures i 9 sous va executar "un mapa y demás conducente a la cloaca maestra que ha de correr desde la fuente hasta el portal llamado de Valls" i el mateix dia van entregar-li 6 lliures pels treballs necessaris per a donar "las reglas sobre los sumideros de los molinos de azeite del término".⁵⁹ La Junta de Propios de

la ciutat va donar a Miquel Batiste 159 lliures, 14 sous i 6 diners per a "formar los planos y perfiles de la nueva Alondiga, planos de la nueva población y demás relativo al asunto, cuio trabajo de levantar dichos planos manda pagar su Exª el Sr. Conde del Asalto".⁶⁰

Altres obres van arribar a les juntes de la Real Academia de San Fernando de Madrid, ja que des de la seva creació era obligatori que tots els projectes i obres fossin revisats per aquesta entitat. Totes les plantes de Miquel Batiste van ser desaprovades per l'Acadèmia, com els de la majoria dels mestres que no tenien el títol d'acadèmic. De fet, per exemple, es presentaren vuit dissenys de Miquel Batiste Miquel a l'Acadèmia de Madrid, en la junta celebrada l'11 d'octubre de 1787, per a la construcció de cases capitulars, presó, almodí i escola de noies de la ciutat de Balaguer, per un cost total de 24.975 lliures catalanes, i respongueren "que los dibujos eran reprobables tanto por su mala forma y desarreglo, quanto por la extravagancia de señalarse en ellos con notas por escrito: tal grueso ha de ser mayor, tal puerta ha de ser como la otra, tales ventanas han de caer a plomo etc, todo lo qual es contra la exactitud con que desde luego deben fixarse en los dibujos las medidas y proporciones de la obra", designant finalment l'acadèmic Ignacio de Tomás per a la realització de nous plànols.⁶¹ Novament, en la junta del 3 de juliol de l'any següent, es presentaren la taba i plànol de la reedificació de l'església d'Altet, del Bisbat d'Urgell (població propera a Tàrrega), per un cost de 3.000 lliures barceloneses amb l'aprofitament de la pedra de l'església vella, executats també per "Miquel Batiste Miquel, arquitecto de la ciudad de Lérida". La Junta "no pudo aprobar el dibujo por su disformidad y mala traza", i proposaren l'arquitecte acadèmic Simón Ferrer, resident a Barcelona, la realització de nous dibuixos.⁶²

Sembla que era una constant, molt probablement perquè l'Acadèmia s'excedia en el seu control endogàmic, rebutjant aquells projectes que simplement no havien estat executats per membres de l'acadèmia de Madrid o la de València. No obstant això, aquesta certa ineficàcia o "incompetència" de Miquel a l'hora de dissenyar obres importants contrasta amb la privilegiada reputació que tenia davant la Paeria de Lleida, arribant a ser el dibuixant que més contractava a finals del segle XVIII.⁶³

Com a exemple més interessant cal esmentar l'acord entre Miquel Batiste i la Paeria de Lleida per a la "construcció del nou Arch, y reparos, que se estan construhint, y deuen ferse en lo Pont major de esta ciutat", després

(Fig.3) Arc del Pont vell de Lleida, c. 1792 (foto: I.Puig).

que l'obra sortís a pública subhasta el dia 7 d'agost de 1791. Sens dubte, estem parlant de l'Arc del Pont (fig.3) que es troba davant del Pont vell de Lleida, amb pilastres i frontó triangular. Una obra que fou aprovada, segons el plànol i perfil presentats, pel mateix Consistori, ja sensible a les noves propostes –o no tan noves– academicistes. No sabem amb total seguretat qui va projectar l'obra, però creiem que és molt possible que fóra Miquel Batiste. Miquel i Josep Tarragó, també mestre de cases, formaren societat per a aquesta obra i aquelles que ja tenien particularment contractades, el dia 26 de maig de 1792.⁶⁴ De vegades la forma d'aconseguir préstecs i finançament per a aquestes obres provocava certs riscos patrimonials dels assentistes. Així, l'1 d'abril de 1794 Miquel Batiste i Miquel va demanar al capítol de la Catedral que li concedís "dos mil lliures per via de prestamo o per aquella via, o genero de contracte que sie de son major agrado, per acabar les obres de prolongació, y reparos del Pont; pues ofereix consignar lo credit de sinch mil lliures que te contra Fidel Vives, qual plaso venserà dins dos anys, y a mes obligar tots sos bens", deliberant finalment que aquesta sol·licitud no tenia lloc.⁶⁵

A continuació aportem noves dades documentals sobre algunes obres executades pels Batiste, com l'església parroquial d'Alcanó, la d'Alcoletge, Vallfogona de Balaguer, la seva participació en els projectes de les parroquials de Benavent i Vilanova del Segrià, així com un intent de guanyar la subhasta de l'obra de l'església de Llardecans.

L'església parroquial de Sant Pere d'Alcanó

El 13 de maig de 1752 els veïns de la vila d'Alcanó s'imposaren sobre els seus fruits de gra, un dret vinté, durant deu anys per a la construcció de la nova església de la vila. El vinté fou arrendat a Francesc Odena, Andreu Puig, Gregori Jover i Joan Rius, tots de la vila de Montblanc.⁶⁶

El mateix dia van ser nomenats administradors de la construcció del nou temple Esteve Mallada, Francesc Mallada i Joan Vidal, pagesos d'Alcanó.⁶⁷ Poc temps després, el 2 de juliol de 1752, aquests administradors signen el contracte de l'edificació de la nova església d'Alcanó amb els mestres Agustí Biscarri i Cabanyeres, Miquel Batiste i Porta i Josep Miquel (doc. 3).⁶⁸ Les condicions de la taba redactada són molt semblants a les establertes en altres temples parroquials. En tot cas podem remarcar que s'estableix que devien desfer la vella i al seu lloc fabricar la nova església, que les teules de la coberta de la torre devien ser envernissades de color verd amb "sa gerra de la ciutat de Cervera". En les petxines de la mitja taronja deuria col·locar quatre sants "ben vistos seran a la vila", mentre que al presbiteri es fabricaria "una concha o pechina de rajola y guix". La nau central estaria coberta per una volta de canó de mig punt amb llunetes, i a cada lluneta una finestra "per a pendrer claror". Al cor hi col·locarien una balustrada tornejada; a la part de l'evangeli, a la pilastra del creuer, un púlpit o trona, també les fonts del baptisme i la pila d'aigua beneïda. La portada estaria ornada amb tots els elements d'arquitectura seguint l'orde composta. El Comú va cedir tot el material de desfeta de l'església vella al constructor, a excepció de les portes, les lloses de les sepultures i les teules. El preu total de la fàbrica del temple va ser de 4.200 lliures i el temps per a dur-la a terme cinc anys.

A finals del mes de juliol, el dia 24, els administradors nomenats per a la construcció de l'església d'Alcanó cediren el dret de vinté, imposat sobre les seves collites per a tal finalitat, als mestres encarregats de la seva edificació, acte que es va realitzar davant del notari de Lleida Jacint Julià.⁶⁹

El 4 d'agost de 1757 Miquel Batiste va contractar Francesc Barberà, mestre de cases d'Alfés,⁷⁰ per a construir 350 canes de mur del temple d'Alcanó, per un total de 245 lliures, entregant-ne 100 a començament del treball, 72 lliures i 10 sous a la meitat i la mateixa quantitat al final (doc. 4).

Fins el 1936 es conservava a l'arxiu parroquial d'Alcanó un "Código de la subasta, colocación de la 1ª piedra, construcción por el precio de 4.200 libras moneda Barcelonesa, arbitrio de todos los frutos, el 20 por % de ellos, por dos años, en todas las casas del pueblo, que eran 27, e inauguración del Templo parroquial, en 3 de febrero y dotación del actual Relog de la Torre por 160 libras catalanas", i al marge d'aquesta relació les dates 1752-1758,⁷¹ per tant, hem de suposar que la consagració del temple fou el 3 de febrer de 1758. No obstant això, les obres no estaven del tot acabades, ja que el 25 d'octubre de 1761 van cedir les herbes del Comú durant quatre anys "per poder acabar y concluir la nova iglesia, que actualment se està fent, y lo campanar de ella, y per adornos, y alages".⁷² Encara el 15 d'abril de 1774 els regidors d'Alcanó van demanar al capítol de la Catedral "alguna limosna per lo cost de altar maior, y altres dos a dos capelles y de una campana desitjan fer", i el 10 de juny acordaren entregar 150 lliures per a la campana que sembla fou ajustada per 900 lliures, quantitat que el capítol considerava "excesiva, i desproporcionada en sa magnitud, no sols respecte a la iglesia de Alcano, si també per lo que mira a son poble, bastament limitat".⁷³

En ocasió de la futura visita pastoral del bisbe de Lleida de l'any 1816, s'envià a totes les parròquies un qüestionari que els rectors havien de respondre sobre l'estat material i espiritual d'aquestes. Pel que fa a Alcanó es

(Fig.4) Vista de l'església d'Alcanó

(foto: I.Puig).

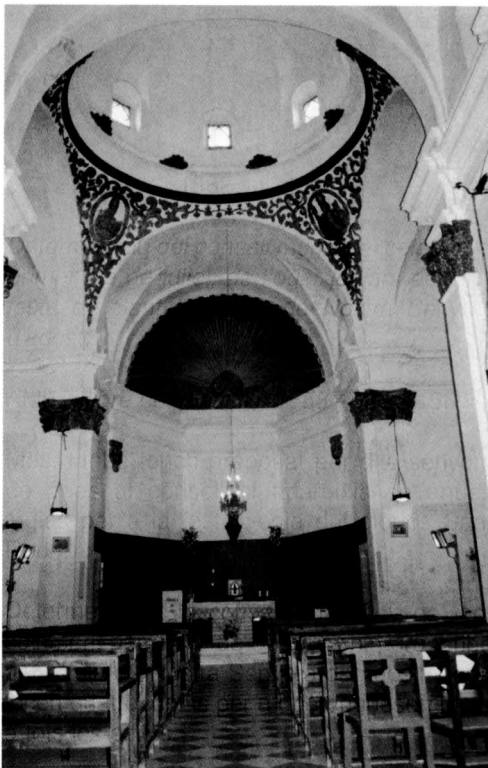
diu que l'església era "nueva, i poco hai que reparar, el común del Lugar la hizo a sus expensas, i el mismo cuida de los reparos: únicamente tiene la sacristía nueve reales de renta, las que administra el sacristán mayor, i sirben para pagar las coladas de la ropa de la Iglesia, i si algo sobra se gasta para componer la misma", i més endavant se cita el nombre dels altars, sis en total: "S. Pedro Apóstol titular de la misma, S. Blas Obispo, S. Josef, S. Antoni Abad, Sto. Christo, i Virgen del Rosario no tienen dotación alguna, i todos estan con ara decente".⁷⁴

El temple d'Alcanó és un edifici de planta rectangular i sobresurt a la capçalera l'absis poligonal (figs.4-7). L'interior està configurat per una nau central de tres trams amb capelles laterals comunicades entre si, un

(Fig.5) Vista de la façana de l'església d'Alcanó

(foto: I.Puig).

(Fig.6) Vista del presbiteri i cúpula de l'església d'Alcanó

(foto: I.Puig).

(Fig.7) Vista de la nau de l'espístola, cor i voltes de l'església d'Alcanó

(foto: I.Puig).

transsepte i el presbiteri amb dues petites sagristies a cada costat (una d'elles actualment té funcions de capella). La nau principal de l'església està coberta amb volta de canó amb llunetes, mentre que les voltes de les capelles i els braços del creuer són d'aresta. La cúpula sobre petxines està il·luminada per vuit finestres inserides dins dels seus respectius llunets. Tot el temple està vorejat per una triple cornisa sobre capitells. El campanar és de base quadrada i cos superior vuitavat i la façana presenta un coronament o cimaci corb, com als temples de Serós o Aspa, per exemple, construïts uns anys abans.

L'església parroquial de Sant Miquel Arcàngel d'Alcoletge

Aprofitant l'empenta econòmica del segle XVIII la vila d'Alcoletge també es va sumar al procés de renovació dels temples parroquials de la comarca. El cinc de maig de 1763 el Governador de la Ciutat de Lleida, el Baró de Maials, va atorgar permís per a reunir-se el Comú de la vila d'Alcoletge i endegar el procés constructiu del nou temple parroquial. Així, Miquel Cortasa, batlle, Anton Guasch i Manel Borràs, regidors, i Francesc Montserrat, síndic procurador d'Alcoletge, van ser nomenats per a aquest afer.

De fet, uns mesos abans el bisbe de Lleida, D. Manuel Macias Pedrejón, en una de les seves visites pastorals va demanar a uns perits reconèixer el temple d'Alcoletge com a conseqüència de l'"estat deplorable ab que se troba actualment la material fàbrica de la Iglesia". Sembla que no estava en condicions ni era segura, de manera que ordenà la seva reparació al llarg dels tres mesos següents. L'Ajuntament va haver d'encarregar la visura del temple als mestres Gabriel Forcada i Anton Balaguer, relació que feren el dia 13 de gener de 1763 declarant l'església pràcticament en ruïna si no es prenen mesures. El Comú, amb bon criteri i observant que el cost

de la reparació era elevat i no se solucionaria "la incomoditat de dit poble així per la distancia y mala situació en que està dita iglesia del mateix Poble, com per ser tan reduïda que no presta capacitat a tots los feligresos [...] acordà construir nova iglesia parroquial ab poch mes gasto del que importarian los reparos de la antigua" (doc. 5). El 17 de gener el bisbe de Lleida donà el vistiplau perquè el Comú de la vila demanés el permís per a la construcció de l'església i uns mesos després, el 13 de maig de 1763, els regidors van demanar al capítol de la Catedral "alguna ajuda de costas per la obra de la nova Iglesia que lo Il·lm. Sr. Bisbe ha manat fer en dit Poble".⁷⁵

Respecte a la forma de sufragar el cost de la fàbrica, la diferència entre la reparació de la vella i una nova eren, segons el pèrits, de 4.000 lliures. D'una forma o altra el poble va haver de demanar al "Real Supremo Consejo de Castilla" conformitat per a imposar-se un dret de vintè sobre els fruits de la vila. El 9 de desembre de 1762 el Consell va concedir "licencia y facultad a el lugar de Alcoletge para que pueda exigir un veinteno de los frutos que se cojan en su término para el fin que se expresa", la construcció del nou temple (decret insertat al doc. 5). Aquest decret s'envià a l'intendent del Principat que en data de l'11 de gener de 1763 manà que el memorial enviat pels regidors s'enviés al subdelegat de Lleida. El 7 de febrer el subdelegat sol·licità al Comú d'Alcoletge la taba per a les obres del nou temple. Taba que fou aprovada, posada a pública subhasta i rematada a Anton Grau, sabater de Lleida. La cessió atorgada del vintè van ser 21 anys i 4 per a construir el temple parroquial.

Entre les condicions establertes l'església havia d'estar "claustrada ab crucero, capellas, sagristia, presbiteri y campanar dins lo dit poble al entrar lo Portal dit de Lleyda". Tindria una llargària d'uns 24 metres i 16 d'ample. Els fonaments uns 1'15 metres de profunditat mentre que els fonaments de les columnes haurien de tenir 1'75 metres en quadro. A tot el temple es col·locaria un sòcol de pedra d'un metre d'alçada. Les bases de les columnes serien d'orde dòrica i la portada mostraria "tots los adornos de arquitectura i escultura" exposats al perfil corresponent. La resta dels murs serien de mamposteria a excepció de les cantonades que es reforçarien amb pedra. L'alçada del temple fins al ràfec seria poc més d'11 metres. La volta de la nau central, presbiteri, creuer, sagristies i capelles es farien de mitja arista, mentre que la volta dels claustres, d'aresta. A sota del primer tram del temple se situaria el cor, sobre un arc de "bolta de cordell". Pel que fa al campanar, tindria una alçada d'uns 26

metres, amb quatre finestres per a les campanes i una escala a la castellana per a pujar. També es comprometia el fabricant a pagar 25 lliures al corredor (Josep Garcia) per "encantar y rematar" la fàbrica i al notari Ignasi Soldevila 30 lliures per a la formació de la taba i el remat o contracte. La primera es redactà el 6 de març de 1763 i finalment el 5 de maig es rematà al citat Antoni Grau que va acceptar "la sobredita cessió de la percepció de dit Dret de vinté" i es va comprometre a "fabricar eo fer fabricar las ditas Iglesia y Abadia dins lo dit termini de quatre anys" i es deuria buscar "sitio oportuno, y cómodo para que los feligreses puedan frecuentarla". Entre els fiadors consta Marià Reñer, pagès de Fondarella, i el mestre de cases Miquel Batiste i Porta. Les obres sembla que començaren immediatament i a càrrec dels tres.

A finals de 1764, el 17 de desembre, gairebé un any i mig després, hi havia gran part del temple construït, però van sorgir algunes disputes entre els tres assentistes, ja que alguns pensaven que la part edificada fins al moment podia haver costat menys. Aquesta porció d'obra havia estat fabricada per Miquel Batiste i Porta i el seu fill Miquel Batiste i Miquel, als documents major i menor. Així que aquests mestres es van comprometre davant Antoni Grau "acabar y rematar a ses costes per tot lo mes de setembre prop vinent la fabrica de la dita nova Iglesia parroquial y abadia", i a més s'obligaven a posar a les "conches de la mitja taronja de dita iglesia los quatre Evangelistes de mig cos, de guix bo ab sos adornos de talla". Per la seva part Anton Grau es compromet donar als Batiste 1.800 lliures barceloneses en quatre pagues iguals. Tot i aquest compromís, els Batiste no deixen la quarta part del vintè que els corresponia. Cal destacar que com a testimoni d'aquest acte apareix Agustí Biscarri, mestre de cases (doc. 6).

Com era de preveure l'obra s'allargà un temps més. No obstant això, el 24 d'octubre de 1766 Josep Burria, Josep Codolosa, Gabriel Senis i Josep Berdala, els dos últims de Balaguer, van visurar l'església d'Alcoletge i sembla que hi van veure algunes imperfeccions que immediatament van subsanar els referits constructors. Doncs, el 4 de novembre altra vegada els dos primers mestres, per part del Governador i Corregidor de Lleida, i altres dos, Anton Balaguer i Anton Becardí, per part de l'Ajuntament d'Alcoletge, van acordar que el temple quedava conclos "con la solides y firmessa que se refiere, y el Arte de buen albañil enseña" (doc. 7), constatant que els Batiste l'havien fet més llarg i ample del que ressenyava la contracta i, fins i tot, la portada tenia més arquitectura o millors d'aquelles que estaven obligats. El dia 7 de novembre es

formalitza davant notari aquesta visura i al dia següent, el dia 8, a l'estudi del notari de Lleida Ignasi Soldevila es presentaren Miquel Cortasa i Manel Borràs, regidors d'Alcoletge, i Baltasar Plana, síndic procurador, per a rebre de mans d'Antoni Grau "la llabe de la puerta principal de la citada iglesia en presencia del escribano y testigos" (doc. 8). L'església es donava per acabada pel que fa a la fàbrica.

A continuació, el dia 9 de novembre de 1766, Miquel Batiste, pare i fill, reconeixen davant notari haver rebut d'Antoni Grau 1.800 lliures per concloure una part del temple a la qual s'havien compromès el 16 de desembre de 1764. Fins aleshores havien rebut 1.670 i ara rebien les 130 lliures que feien el total esmentat.⁷⁶ Finalment, el 10 de desembre de 1766, novament davant del notari Soldevila, Miquel Batiste reconeix haver rebut d'Antoni Grau, assentista principal de la fàbrica de la nova església d'Alcoletge, un total de 8.400 lliures, en diferents èpoques, unes a favor de Grau i altres a favor de Marià Reñé, l'altre dels assentistes de l'obra.⁷⁷

A finals d'any el Comú d'Alcoletge va comprar una campana de coure de 13 o 14 quintals de pes al mestre campaner Adjutori Mestres, de Calaf, Bisbat de Vic, pel preu total de 820 lliures, "de major sonido y grandaria, que la que tenen las que son al campanar de la Iglesia antigua, a fi de que ab major comoditat los Parroquians y vehins de aquella, des de ses respectives cases y haciendas oigan tocar als Divinos officis celebradors en dita nova Iglesia y poder acistir a ells, y en especial a la misa del dia de precepte". El 10 de febrer de 1767 el mestre Adjutori signà una època al referit Comú de 400 lliures a compte de la campana, aquelles que les havia rebut el dia de Tots Sants de 1766 (doc. 9). El mateix dia la vila es va comprometre a pagar les restants 420 lliures en tres pagues iguals, la primera el dia de Tots Sant de 1767, la segona i darrera el primer de novembre de 1768 i 1769 (doc. 10).

Encara que l'església ja havia estat entregada i conclosa sembla que al llarg del mes de març de 1767 el mestre de cases de Barbastre (Osca), Joan Nadal, va visurar el temple d'Alcoletge "como a experto por el muy illustre Sr. Dn. Francisco Crespo Ortiz Governador, y subdelegado de esta ciudad nombrado para el visorio". Així, el dia 24 de març va rebre d'Anton Grau 21 lliures "por la mitad de las dietas de dicho visorio a razón de dos pessos diarios, comprehendiendo su venida, buelta, y detención hasta el día presente".⁷⁸ Dos dies després, el 26 de març, Joan Nadal va signar una altra època per 26 lliures i 12 sous, "veinte, y una libras por semejantes devian satisfacerle los dichos

Llubes, y Ricart por la mitad de las dictas de dichos visorio, y calculo a razón de dos pesos diarios comprendiendo su venido, buelta, y detención hasta el dia veinte, y tres de los corrientes inclusive, y las restantes cinco libras doze sueldos, son por los demas dias de retención, que hasta el presente ha hecho el dicho experto en esta ciudad, por no haverle satisfechos dichos Llubes, y Ricart las dictas a ellos correspondientes pagar”.⁷⁹

El vintè que s'imposaren els veïns l'any 1763 durant 21 anys per a sufragar el cost del temple va portar problemes aquest mateix any de 1767. De fet, el síndic procurador d'Alcoletge, Francesc Font, al marge del baile i regidors, va presentar un recurs al Consell de Castella per l'excessiu preu del vintè al qual estaven obligats. Del 24 de juny es conserven declaracions de Francesc Cortasa, batlle en aquest any, i de Pere Palau i Joan Gener, regidors, al·legant que “jamás han creído fuesse excesivo el importe por razón del producto, [...] antes bien moderado”. En el mateix sentit també fan relació extrajudicial a instància d'Antoni Grau els pagesos Manel Borràs, Antoni Guasch i Miquel Cortasa, regidors i batlle de l'any 1763 quan es va signar l'esmentat vintè.⁸⁰

El Consell de Castella va respondre al Corregidor de Lleida el 26 de juny, sobre “la suspensión de la exacción de un veinteno para la fábrica de dicha Iglesia”, demanant que en el termini de 15 dies interroguessin “instructivamente al referido Grau, y tomando las correspondientes noticias sobre los

hechos que comprendía el recurso” informés al Consell. Tot sembla indicar que el poble continuà pagant el vintè acordat per a l'obra de l'església, ja que l'11 de març de 1771 Miquel Batiste, pare i fill, van “rearrendar” els 13 anys que encara restaven del vintè de la fàbrica del temple d'Alcoletge, en concret la quarta part que els pertanyien, a Marià Reñé, altre dels arrendataris, per un total de 1.560 lliures, de les quals 400 les van rebre al comptat i les altres 1.180 lliures les cobrarien el 15 de juny de 1771. No obstant això, creiem que es va endarrerir aquest pagament, ja que el 19 de setembre els Batiste signen un àpoca de 320 lliures rebudes de mans de Marià Reñé “a compliment de aquellas mil trescientas vint lliuras preu del rearrendament que los mateixos li feren, y firmaren de la quarta part del dret del vintè”. Com es pot comprovar no coincideix la quantitat consignada en els dos documents, desconeixem la raó, però en qualsevol cas els veïns d'Alcoletge continuaven pagant aquest impost per a l'edificació del seu temple parroquial i els Batiste s'oblidaven de recaptar cada any aquest dret.⁸¹

El 16 d'octubre de 1773 Santiago Gómez Delgado, en virtut del poder atorgat pel batlle, regidors i síndic d'Alcoletge presentà al Consell de Castella un altre document on informava que la vila continuava pagant el vintè per a les obres del temple parroquial i que aquest encara “está indecente sin adornos, ropas sagradas, altares para el devoto culto en los oficios y funciones de ella a que no pueden concurrir los vezinos por estar aun sobrecargados con la imposición de dicho veinteno”. Per aquesta raó sol·licitava que “contribuyan para estos el Cavildo de Lérida y Cura Párrocho con la parte de diezmos que han percibido, y perciben del referido lugar”, ja que no col·laboraren en el vintè de la fàbrica de l'església. Així, des de Madrid, el 22 de novembre de 1773, es respongué que enviessin a través de D. Pedro Nolasco de Arrieta, secretari de Càmera i Govern del Regne d'Aragó, un informe amb les dades demanades en la Reial Provisió del 26 de juny de 1767, afegint aquelles sobre els ornaments que necessitava el temple. Seguidament el secretari demanà l'informe al Corregidor de Lleida Dn. Bruno de Moyua, que va notificar el 3 de març de 1774 al capítol que encarregués a uns pèrits una taxació dels ornaments esmentats, concretament a Josep Freixes, mercader, Agustí Francisco, argenter, i Francesc Escarpenter, escultor, i que els seus peritatges s'enviessin al Consell de Castella.⁸²

(Fig.8) Vista de la
façana de l'església
d'Alcoletge

(foto: I.Puig).

No sabem la resolució d'aquesta provisió, però en les notícies donades pel rector d'Alcoletge previes a la visita pastoral de

1816 es diu que “la Iglesia es nueva, pero necesita varios reparos en la fábrica material, y ornamentos”.⁸³ El 13 de gener de 1830 el rector i Ajuntament d’Alcoletge enviaren una carta al capítol Catedral de Lleida sol·licitant “medio alguno para la construcción de los ornamentos más necesarios” i que el capítol “como perceptor de los diezmos del término de este pueblo se digne a conceder favor a dicha sacristia la limosna o cantidad bien vista”. El 19 de gener el capítol va remetre la sol·licitud als “S.S. Paborderos para que determinen lo que les parezca” i aquests el 10 de març de 1830 constaten que havien entregat d’almoïna “una alba, una casulla, y algunos purificadores, que es lo que necesitaban por ahora”.⁸⁴ Per tant, hem de suposar que ja a finals del segle XVIII el temple està provist dels seus retaules corresponents.

Els esforços dels veïns d’Alcoletge per a ornar l’interior del temple amb retaules i els objectes litúrgics adients, no van evitar al 1936 la seva total destrucció. El missioner de la Congregació de la Missió de Sant Vicenç de Paül, José Satorres Baldrich, fou el cura d’Alcoletge al 1945, quan es van iniciar les gestions per a reconstruir el temple parroquial. L’informe redactat el 10 de febrer de 1945 és ben aclaridor de com es trobava l’església després de la guerra. José Satorres diu que “durante los primeros desmanes de la revolución marxista, esta Iglesia Parroquial fue asaltada y totalmente saqueada hasta hacer desaparecer todo vestigio de objetos que hubieran pertenecido a ella, siendo destruidos los altares y arrancados los soportes que los sujetaban a las paredes, después dicha parroquial fue dedicada a almacén de alfalfa con lo que sufrió durante bastante tiempo al tránsito rodado de carruajes hechando a perder gran parte del pavimento y muy en particular el lugar del presbiterio el cual quedó rebajado hasta el nivel del pavimento mayor de la Iglesia, además fue levantada la escalinata que daba acceso al interior del Templo porque se oponía a dicho tránsito, también hicieron desaparecer el hermoso cancel de la Iglesia. Más tarde siendo el pueblo frente de guerra, fué convertido el templo en almacén de materiales de guerra y su torre en observatorio, en donde los rojos colocaron un cañón y dos ametralladoras para poder hostilizar a nuestro bravo y pundoroso Ejército Nacional cuando transitaba por la carretera de Lérida a Balaguer, por la qual fue bombardeado el pueblo y cayeron cuatro obuses en el edificio de la expresada Iglesia, quedando las paredes resentidas y el tejado muy deshecho, que necesitan repararse a la mayor brevedad”.⁸⁵

(Fig.9) Vista de la nau de l’espístola, cor i voltes de l’església d’Alcoletge
(foto: I.Puig).

L’església d’Alcoletge, tot i que externament és un edifici de planta rectangular, com el d’Alcanó, presenta un esquema de creu llatina amb capelles laterals de menys alçada, comunicades entre si. Gairebé és el pas previ als models de temples d’espai únic amb naus d’igual alçada, que amb la construcció de la Catedral nova de Lleida es va difondre per aquestes terres, com els de Seròs, Aitona, Alcarràs, Llardecans, Sudanell, Maials, Algerri, per citar-ne algunes (figs.8-11).⁸⁶

L’església de Vallfogona de Balaguer

En el cas de Vallfogona de Balaguer les obres del nou temple van ser adjudicades al mestre Pau Tico, que per la seva falta de perícia constructiva deixà l’empresa, que posteriorment fou contractada amb Miquel Batiste i Miquel i Marià Biscarri.

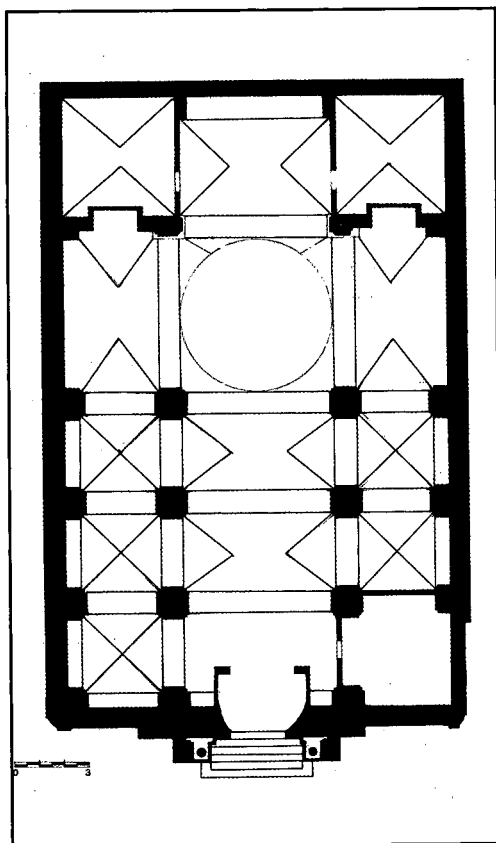
El terme de Vallfogona depenia directament del capítol Catedral de Lleida i amb la voluntat de repoblar el terme va iniciar el procés constructiu d’un nou temple parroquial per a albergar a tots els nous fidels. De fet, l’any 1764, en la sessió capitular del capítol de Lleida del 17 de febrer, el canonge Francesc

(Fig.10) Vista del presbiteri de l’església d’Alcoletge
(foto: I.Puig).

**(Fig.11) Planta
de l'església
d'Alcoletge.**

A partir de l'article
de Rubió González
Markalain, *Ilerda*,
XLVIII, 1990

Girbes, ardiaca de Ribagorça, va comunicar que s'havia "passat a fer lo repartiment de les terres del terme de Vallfogona, entre los que han de poblarlo, y a practicar la designa dels solos per les cases".⁸⁷

Com ja hem dit, Pau Tico, mestre de cases d'Alcoletge, va contractar el 27 de gener de 1765 la construcció de la nova església de Vallfogona (doc.11).

El 9 de març de 1765 el capítol presentà una carta del bisbe d'Urgell, D. Francesc Fernández de Xàtiva, donant facultat al bisbe de Lleida "per destinar subjecte per a posar la primera pedra, y beneir lo terreno de la Iglesia de Vallfogona", acordant que Francesc Girbes, ardiaca de Ribagorça, col·loqués la primera pedra "gastant perso de la Administració de la Almoina lo que convinga".⁸⁸

El mestre Josep Burria l'11 de maig de 1765 va visurar l'església i va detectar molts defectes als fonaments, circumstància que va obligar Pau Tico a deixar l'obra (doc.12). El 6 de juny el canonge Girbes va informar al capítol que s'havia embargat "en virtut de provisió de Batlle de Vallfogona los efectes de la fàbrica de la Iglesia de est poble, que tenie a són càrrech Pau Tico mestre de cases de Alcoletge, per no haver complert lo promés, se ha cessat en la obra", deliberant que Pau Tico donés "fiansa de concluir la obra de la iglesia, y Abadia de dit poble, o be ab altre com li aparega convenient".⁸⁹ Definitivament

Pau Tico va deixar l'obra i mentre es va buscar una capella provisional. Per aquest fet el 23 de setembre d'aquest any el bisbe d'Urgell va donar llicència al bisbe de Lleida per a destinar "subjecte per a la inspecció y benedició de la capella de Vallfogona", el qual nomenà el 24 d'octubre per a tal efecte l'administrador de la Pia Almoina, el canonge Francesc Martí.⁹⁰ La capella fou beneïda el dia 4 de novembre, aquella que havia de servir "per a ferse en ella les funcions de la Iglesia, en lo interim que estiga construïda" la nova.⁹¹

Passaren uns quants anys abans que continuessin les obres de l'església, concretament el 20 d'abril de 1773 el canonge Agustí Montull informà al Capítol que tenia "ajustada la fàbrica de la Iglesia de Vallfogona en dos mil sis centes sinquanta lliures barseloneses".⁹² No obstant això, l'11 de maig del mateix any el canonge Montull signava contracte amb els mestres Marià Biscarri i Cabanyeres i Miquel Batiste i Miquel, la continuació de les obres del temple de Vallfogona, i atès que no servia el construït per pau Tico es va decidir "formar nuevo plan y perfil" (doc.13).

A partir d'aquest moment les obres van tenir una continuïtat i el 5 d'abril de 1774 els mestres Biscarri i Batiste demanaren al canonge Agustí Montull que anticipés la segona paga de l'església "a fi de comprar fusta, y fer prevenció de altres materials". Aquest informà al capítol de la Catedral, que acceptà la sol·licitud.⁹³

Una forma de costejar l'import de les obres del temple fou, segons proposta presentada al capítol de la Catedral pel Canonge Montull amb conformitat dels veïns de vallfogona, que l'esmentat capítol cedexi "lo import annual dels censos de dos diners per jornal, que tenen carregats y ascendeix a cosa de vint y vuit lliures cada any", a més de "señalantlos alguna porció de terra per a conrrearla, y aplicar son producte en jocalies, y demés convinga per dita iglesia".⁹⁴ Finalment, el 21 de març de 1775, el canonge Bonaventura Guiu, almoïner, va convenir amb els veïns de Vallfogona fer la concessió "obligantse los vehins per ells, y sos successors, y en nom del Comú per a son cas a sa manutenció", i per tal efecte van haver de signar una escritura amb el conveni "acerca de donar modo a la manutenció de la Iglesia".⁹⁵ De tota manera el conveni no es va dur a terme fins al 14 de novembre de 1775, pel qual el capítol cedia "tots los censos de diner en especie, que deu cobrar lo mateix Illustre capítol [...] que son dos dines per cada jornal", que importava un total a l'any de 30 lliures "a més les infrascrites pessas de terras" per a cultivar els habi-

tants de Vallfogona i d'aquesta manera conservar en bon estat del temple "y provehirse de altars, robes, halages, jocalies, y demés que nescesite per esa manutenció, adorno y decencia". Les terres cedides estaven una en "lo secà" del terme de Vallfogona "a la partida del Regne detinguda de trenta sis jornals" i l'altra a la partida del Timonal de sis jornals. Per tant el Comú i Universitat de Vallfogona es comprometien davant el capítol a "provehir, conservar y mantenir perpetuament en tot cas, tms, lloch y evento la expresada Iglesia no sols en la fàbrica material si que també de cera, oli per la llantia del Sagrament, ornaments, campanas, jocalias, y altres adornos, obres y demes coses nescesaries".⁹⁶

Les obres seguïen el seu curs, però el 26 de maig de 1775 el canonge Agustí Montull notificava al capítol que els mestres de l'església demanaven diners ja que "si no los bestrau V.S. haurà de cessar la obra".⁹⁷ Van intentar avançar diners, i sembla que fou així, ja que el 3 de novembre de 1775 Agustí Montull feia saber al capítol "que la Iglesia de Vallfogona se troba ja concludida a excepció del campanà que los vehins se han encarregat acabar per volerlo de altra manera que la previnguda en la planta, y es precis se fasa visurar per experts". El mateix dia el canonge Malegat exposava que en el convent de l'Ensenyança "se trobe un retaule de la Iglesia Cathedral que se podria recobrar, y donar als de Vallfogona per la Iglesia", i va acordar el capítol que el citat canonge se "cuide de recobrar dit retaule y se entregue als de Vallfogona per la Iglesia".⁹⁸

El 17 de novembre de 1775 el canonge Agustí Montull comunicà al capítol que havia estat a Vallfogona i que el mestre Francesc Orobítg havia visurat el temple fent unes observacions a l'obra que Marià Biscarri devia reparar, en concret "los defectes hi ha en lo enrejolat, y altres de poca monta que se han trobat".⁹⁹ L'any següent, el dia 12 de març, el mateix Montull comunicà al capítol que s'hauria de pagar a Marià Biscarri 250 lliures "a compliment de preu fet de la Iglesia de Vallfogona", però que aquest demanava si el capítol "li vol concedir terres en aquell terme les pendrà en compensació oferint satisfer sinch lliures per cada jornal", disposant "que se li concedesca terra de la sobrant en compensació de dites doscentes sinquanta lliures satisfent a dita rehó de sinch lliures per jornal", és a dir, un total de 50 jornals.¹⁰⁰

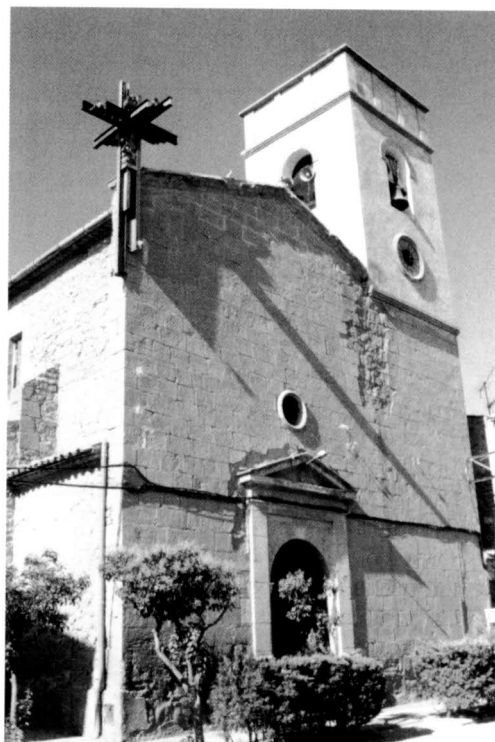
Finalment, el 12 de maig de 1776 Francesc Orobítg, visor per part del capítol, i Josep Codolosa per part dels assentistes, van reconèixer davant del notari Antoni Pocarull que el dia 5 del mateix mes visuraren el temple de Vallfogona i l'aprovaren, confirmant "que

tot està treballat segons art, y ab la perfecció que prevé la contracta", llevat algunes petites observacions (doc.14). A continuació, davant de l'esmentat notari Marià Biscarri reconeixia que havia rebut el total de les 2.650 lliures per l'església de Vallfogona (doc.15).

No sabem quan es bastí el campanar a gust dels veïns de Vallfogona, però el 27 de gener de 1778 el Comú de la vila demanà al capítol "limosna per ajuda del cost de dos campanes que idean fer fabricar per a la Iglesia de son Poble, que en lo dia està sens ninguna", i aquest determinà entregar 30 lliures.¹⁰¹

L'actual església de Vallfogona de Balaguer és producte d'una reforma dels anys vuitanta del segle XX. Per les restes conservades de la fàbrica vuitcentista aquesta devia ser d'unes dimensions relativament reduïdes si la comparem amb les d'Alcanó, Alcoletge o qualsevol altra de la mateixa època. Tinguem en compte que a la contracta el preu de l'obra era de només 2.600 lliures, mentre que la d'Alcoletge eren 4.400 i la de Llardecans 14.075. És evident la diferència pecuniària que dóna com a resultat un temple petit.

El temple era només d'una única nau central dividida en tres trams, amb dues capelles laterals i cor als peus, i presbiteri a la capçalera, sense transepte ni cúpula. La volta de la nau era de canó amb llunetes i la de les capelles d'aresta. La rectoria, situada al costat del temple, encara manté a la llinda de la porta d'accés la data de 1765 i la primera capella de la part de l'evangeli fou reformada l'any 1779

(Fig.12) Vista de la façana de l'església de Vallfogona de Balaguer (foto: I.Puig).

**(Fig.13) Portada
de l'església
de Valfogona
de Balaguer**
(foto: I.Puig).

segons una altra inscripció localitzada a la clau de volta (figs.12-13).

Al llarg dels anys vuitanta del segle XX fou engrandit el temple; fou eliminat el presbiteri i es va continuar la nau amb una nova construcció. La nau antiga fou dividida en dos pisos i reformat també el campanar.¹⁰²

L'església parroquial de l'Assumpció de la Mare de Déu de Llardecans

La construcció de la parroquial de Llardecans és diferent. En aquesta ocasió Miquel Batiste va intentar guanyar la subhasta de les obres sense fortuna, però uns documents sobre aquest procés ens ha permès fer-nos una idea de la complexitat i importància d'uns actes com són la publicació de la tabba i la posterior adjudicació pública.

El 2 i el 30 de juliol de 1765 els veïns de Llardecans exposaren al Bisbe de Lleida la incomoditat del temple vell i les seves reduïdes dimensions. Al temps el dia 12 de juliol Josep Masip, batlle de Llardecans, els regidors Ramon Cornadó i Josep Miarnau van atorgar poders a Jaume Pardell, Síndic Procurador de Llardecans, per a demanar "ante S. RI. Magestad y sus Reales Consejos y en donde convenga, y allí solicite la facultad Real para la imposición de un derecho de quinseno sobre todos los granos que se cogeran en el término del mismo lugar y un derecho de veinte quatenos sobre los granos que los vezinos y habitantes de dicho lugar cogeran en el término rural de Adar [...] a fin de poder hazer y construir nueva iglesia par-

roquial en el susodicho lugar de Llardecans por ser esta muy pequeña y maltratada que no es fácil recomponerla".¹⁰³ Fins al dia 14 la resta de veïns de la vila van atorgar també els poders a Jaume Pardell. Aquest mateix dia el Síndic Jaume Pardell atorgà els poders a Francesc Marín, procurador "de los Reales Consejos", i a Santiago Gómez, residents a Madrid, per a aconseguir el permís reial del citat dret.¹⁰⁴

El 2 d'agost mn. Pere Cebrià, rector de Llardecans, envià una instància al bisbe de Lleida exposant que l'església parroquial "es tan pequeña, que en los dias de fiesta mucha parte del Pueblo queda en la calle al tiempo de la missa por no coger en el templo", a més "los altares siempre llenos de polvo, ya por causa del salobre, ya por los vientos, que siendo muy frecuentes en el pahís lo introducen por la puerta". Continua dient que la Capella de Nostra Senyora de Loreto "extra muros de este lugar es nueva, y mayor que la parroquia", i sol·licita que es trasllade el culte a la citada capella, portant-se també alguns altars de la parroquia i fent el major de la capella més alt, ample i llarg.¹⁰⁵ L'11 del mateix mes el Vicari General del bisbat, mn. Agustí Montull donà l'autorització corresponent. Anteriorment, tal vegada al mes de juliol, l'Ajuntament també havia enviat una carta al bisbe exposant l'estat de l'església i que el rector havia demanat permís al rei per a construir un nou temple, al temps que sol·licitaven permís per a traslladar el culte a la capella de Loreto i instal·lar quatre altars, el del Sant Crist, el de la Verge del Roser, el de Sant Antoni i el de Sant Isidre.¹⁰⁶

Seguidament, el 26 d'agost de 1765 a instàncies del regidor en cap de la vila, Ramon Cornadó, els mestres de cases de Lleida Josep Burria i Jaume Aymà van quantificar, segons els plànols del nou temple, el cost aproximat de l'obra, que calcularen en 14.679 lliures i 10 sous (doc. 16).

El 17 de novembre de 1765, els Regidors de Llardecans i el Síndic en nom de tots el veïns demanaren al rei oficialment el dret d'imposar-se l'impost necessari per a sufragar el cost del nou temple parroquial, "porque es muy pequeña y de muy corta capacidad respecto a sus vezinos, y se halla tan maltratada y peligrosa que no se puede celebrarse ella sin notable indescencia, y evidente peligro, y que su recomposición vendria a ser casi tan costosa como si se hiziera nueva".¹⁰⁷

Segurament, a final d'aquest mes de novembre es va dur a terme la subhasta pública de les obres del nou temple parroquial, davant el notari Antoni Temple.¹⁰⁸ De fet, Miquel Batiste

i Porta (el seu fill, Miquel Batiste i Miquel només tenia 21 any) va participar a la subhasta, fins i tot la va guanyar amb les 12.690 lliures oferides. Però el 30 de desembre del mateix any el nunci Ignasi Pons, que atorgà la subhasta a Miquel Batiste, va declarar davant del notari Jacint Gigó que realment no va veure si la candela estava encesa o no quan Miquel va oferir la seva manda (doc. 17). Hem de suposar que algú va reclamar l'adjudicació final de l'obra i com veurem més endavant l'església finalment no fou edificada per Miquel Batiste.

Al llarg del mes de febrer de 1766 s'enderrocà el vell temple. El culte provisionalment es traslladà a la nova capella de la Mare de Déu de Loreto de la mateixa vila. Concretament el dia 3 de febrer el rector de Llardecans, Pere Cebrià, i els beneficiats, portaren el Santíssim en processó a aquesta capella.¹⁰⁹

A començaments del mes de març l'Ajuntament de Llardecans envià una instància al bisbe de Lleida exposant que "por lo perteneciente a la fábrica de la nueva Iglesia que se debe formar en cumplimiento de lo decretado para V.S.I. Assí Señor, desintiendo de toda pretensión, y esperando más en la Piedad y generosidad de V.S.I., a vista de los crecidos gastos para la fábrica de dicha Iglesia, y casa para el Rector. Y para que el impresario, y albañiles, que ya tienen aprontados los materiales, puedan desde luego trabajar en dicha obra, el Ayuntamiento, puesto a los pies de V.S.I. Suplica se digne conceder a su cura, o a quien fuere del mayor agrado de V.S.I. el poder bendecir la primera piedra". El bisbe va respondre l'11 de març que "teniamos determinado passar a bendecir y poner por Nos mismos la primera piedra para la fábrica de la Iglesia de Llardecans, no permitiendo nuestras ocupaciones. Attenta la suplica del Ayuntamiento concedemos facultad para dicha bendición al Rector de dicha Iglesia la que hará en un dia festivo".¹¹⁰ Finalment, el 16 de març, diumenge de Passió, es va col·locar solemnement la primera pedra de la nova església de Llardecans.¹¹¹

Les obres van durar fins al 1776. Com hem dit abans, no conservem el contracte de la construcció d'aquest temple, però hi ha algunes referències de certs pagaments a un tal "mestre Rey". Concretament al 1770 li paguen 7 lliures i 10 sous per fer les escales de la trona de la capella de Loreto¹¹² i a l'any següent hi ha un rebut "de mestre Rey per lo arrendament de la Sort i any 1771" de 6 lliures.¹¹³ També sabem que entre 1766 i 1767 es compraren mil teules per a arreglar la capella, obra que sembla que realitza el mestre Rey,

que no és altre que Josep Rey, mestre que el 4 de juliol de 1767 suplicà a la Reial Audiència de Barcelona sobre l'edificació de la nova església de Maials. Així, exposà que era "habitante en el lugar de Llardecans Corregimiento de Lérida por razón de estar fabricando la Iglesia Parroquial de dicho lugar; en cuyo tiempo el bayle, regidores, cura y demás habitantes de la villa de Mayals lugar vezino, al de Llardecans han determinado hazer otra Iglesia Parroquial en su lugar. Y habiendo hecho estos el dissenyo y tabba para ponerla al público subhasto y hazer fixar carteles en diferentes villas de el Principado de Cathalunya, que se libreria, a favor del que por menos la hiziese y habiendo puesto en execución, la última dita quedó a favor del suplicante como és público y notorio en dicho lugar de Mayals. Y como los vezinos de este lugar no están unidos pues unos quieren una cosa, y otros otra, la mayor parte de ellos apasionados, a, otro maestro que ni menos puso dita en la obra han encargado el hazerla por la misma cantidad que el suplicante dió la dita que es diez, y ocho mil y quinientas libras cathalanas".¹¹⁴ No sabem com es va solucionar la construcció del temple de Maials, però un altre document de 1776 ens aporta més dades sobre el de Llardecans.

El 8 de gener de 1773 el mestre de cases de l'Albi (Tarragona), Ramon Salat, reconeix que "ab acte rebut en poder del notari de la vila de Flix,¹¹⁵ dia, mes y any en aquell notats, mediant la contracta en lo mateix acte insertada de la que los contrahents se troban plenament enterats, lo Comú, y comicionats de la fábrica de la nova església del poble de Llardecans corregiment de esta ciutat, donaren y concediren al públich subhast la construcció, o, fábrica de dita nova església y abadia per habitació de son Rector, a dit Ramon Salat, mediant catorce mil setanta sich lliures barceloneses, be que deuria cumplir en dita contracta y assiento, cobradoras de aquells per mesadas" (doc.18). En aquest fragment queda palès que la subhasta de l'església de Llardecans fou atorgada a Ramon Salat¹¹⁶ i no a Josep Rey. No obstant això, és prou habitual que algun altre mestre subcontractés part de l'obra gairebé sempre pel retard que aquestes acumulaven incomplint els termes establerts. Sembla que aquest podia ser el motiu que Josep Rey treballés en Llardecans, ja que el document esmentat de Ramon Salat és el traspàs de la construcció d'aquest temple als mestres Cradenci Rosanes, Francesc Rubió¹¹⁷ i Climent Bastons, per un total de 310 lliures, 4 sous i 6 diners, ja que "dit Salat per altres indispensables ocupacions de altra part no li sia fàcil cumplir en dita contracta". L'església estava "en part a punt de cubrir" i els oferia 4.900 lliures.¹¹⁸

(Fig.14) Vista de la
façana i campanar
de l'església
de Llardecans
(foto: I.Puig).

El 4 d'agost de 1776 Mn. Pere Cebrià escriu una carta al bisbe de Lleida, J.A. Sánchez Ferragudo, que començava dient: "Señor se ha concluido la fábrica de la Iglesia Parroquial de este lugar, y para poderse en ella celebrar los Divinos Oficios, suplico a V.S.I. quiera concederme las facultades necesarias para la bendición de esta nueva Iglesia, como también para bendecir las imágenes del Retablo, que se está fabricando para el altar maior". Continua exposant que una malaltia "impertinente" el mantenia al llit i que de-manava si el carmelita descalç, f. Pere de la Purificació, podia substituir-lo en les funcions parroquials, perquè desitjava provar les aigües minerals de l'Espluga de Francolí i estar un temps absent de Llardecans. En data del 5 d'agost el bisbe de Lleida va respondre que li donava "facultad para bendecir la Iglesia nueva de ese lugar, y los santos destinados para el retablo", també atorgava el seu consentiment "para a tomar las aguas de la Espluga", i que mentre busca un clerge secular podria el carmelita descalç servir a la parròquia.¹¹⁹ Així, com bé apuntava Francesc Martí, és possible que el temple no fóra beneït per mn. Pere Cebrià, atès que va morir el 13 de setembre i tal vegada a l'Espluga de Francolí, ja que no consta al llibre d'òbits el seu funeral. Per tant, podem suposar que a finals de setembre va quedar beneïda l'església, o almenys abans del 4 de novembre. En aquesta data ja era rector de Llardecans el reverent Pere Joan Vidal y de Venosa, el qual juntament amb Ramon Llop, batlle, Francesc Piñol i Francesc Florença, regidors, i Carles Pardell, síndic procurador, van cedir una de les capelles al

"Illustre Dn. Juan de Bassecourt, y de Brias Conde de Santa Clara, Barón de Mayals, y señor de nuestro lugar de Llardecans, cavallero del hábito de Santiago, coronel de Infanteria y Capitán de Reales Guardias Valonas", el qual "tomaria a su cuenta una de dichas capillas, y compondría aquella a su gusto si nosotros se la cedíamos. Y por quanto por parte de dicho Sr. Conde se hayó contribuido en su fábrica, nos parea debido el hacer y elegir Patrón de una de dichas capilla, porque en ellas eleve su altar, y haga los demás ornamentos a su gusto", i amb la deguda autoritat del Bisbe de Lleida, van cedir "la capilla primera de la parte del evangelio baxando del Presbiterio", permetent també "si bien les parece su sepulcro para sí y los suyos fixando en ella, y en donde mejor les parea el escudo de sus armas".¹²⁰

L'església de Llardecans és, sens dubte, un dels temples vuitcentistes més eixerits de les nostres terres, amb una esplèndida façana i un important treball escultòric a la portada (fig.14).

Les esglésies de Benavent i Vilanova del Segrià

Els temples de Benavent i Vilanova van tenir un procés constructiu en certa manera paral·lel, llarg i amb un resultat ben diferent. Benavent construí un nou temple i Vilanova només va reformar la seva fàbrica romànica.

El darrer terç del segle XVIII les viles de Benavent i de Vilanova del Segrià van iniciar els processos per a l'edificació dels seus nous temples parroquials. Els tràmits van ser realment llargs amb veritables estratègies polítiques. No és el moment d'analitzar i presentar tots i cadascun dels passos donats, ja que la documentació conservada també és abundant i necessitaria un estudi particular. No obstant això, donarem algunes dades que considerem oportunes per a entendre i incloure l'aportació de Miquel Batiste i Miquel en aquest procés.

El 17 de gener de 1768 els regidors de Benavent enviaren una carta al Capítol demanant ajuda per a construir una nova església per la indecència en què es trobava la vella.¹²¹ La situació econòmica del poble no era precisament la més desitjable i adequada per a afrontar la construcció d'un nou temple. Tot seguit, el 19 de juny de 1769 el Comú de Benavent envià una petició al Real Consejo de Castilla declarant que "se veía precisado a fabricar nueva Iglesia dentro de el mismo lugar, la que tendría de coste ocho mil y doscientas libras Barcelonesas, al poco más o menos, según declaraciones juradas de Antonio Rosell y Remigio Búrria, maestros

albañiles de esta ciudad, y que debía constuirse de la misma fábrica, planta y capacidad que la que nuevamente se había hecho en el lugar de Alcoletge”, i que per a dur a terme la construcció de l'església i pagar el seu cost no havien trobat “otro medio más suabe, y menos gravoso, que el de imponerse, como de echo se habían impuesto todos los vecinos un Derecho de quarenteno de todos los frutos que cogieren en el término del lugar de Benavent, y de Alandi, que pagaban diezmo y primicia anualmente desde el día en que se les hiciese saber la aprobación, y concesión de facultad para ello de el nuestro consejo subsistiendo hasta sacar lo necesario para la perfecta y entera construcción de la fábrica de la Iglesia cuyo quarenteno (que había de cesar concluyda que fuesse), ascendería en cada un año a doscientas, y treinta libras Barcelonesas”, segons ja s'havien compromès davant el notari Francesc Lamarca el 10 d'abril de 1769. Però, el 3 d'agost el Consell va ordenar al Corregidor de Lleida que formés un plan del nou temple i declaracions jurades d'altres dos mestres sobre el seu cost. El Governador “Militar y Político de la Plaza y Castillos” de Lleida, D. Diego Orburgh “Mariscal de Campo de los reales Exercitos de su Magestad”, nombrà el 27 de d'octubre de 1769, a través del notari Francesc Lamarca, als mestres Agustí Biscarri i Josep Codolosa, pèrits per a visurar el temple de Benavent. El 21 de novembre realitzaren el reconeixement del temple i el 31 de desembre es rematà la seva construcció al mestre Pere Celles pel preu de 4.800 lliures.¹²²

No fou fins al primer de juny de 1773 quan el canonge Sanromà anuncià al capítol que “els particulars de Benavent volen arrendar per quinze anys lo quart de la dècima, y lo dret de quaranté que se han imposat per la fàbrica de la nova iglesia”. Sembla que el capítol no considerava necessària l'edificació d'una nova església, per aquesta raó els canonges Montull, Sanromà, Mari i Codern proposaren enviar un recurs al rei “fent present que no hi ha necessitat en aquell poble de nova iglesia”, per a d'aquesta manera “salvar lo dret de V.S.”.¹²³

Tot i això, el mes de novembre de 1774 el canonge Montull comunicà al capítol que s'haurien de pendre mesures “sobre lo desmán executat per los de Benavent de desfer part de la Iglesia de aquell poble”, i que els comissionats deurién comunicar-li al Bisbe aquest assumpte “per a pendrer determinació”.¹²⁴

Mentrestant, el rector de Vilanova del Segrià envià un memorial al capítol juntament amb el decret de visita del Bisbe en el qual demanava “se acude als decimadors per la composició de la Iglesia de aquell poble”. El capítol

decretà, el 14 d'agost de 1775, que ell, “aunque es decimador universal del lugar, y término que cita el suplicante no debe contribuir a los reparos de aquella iglesia, porque estos, y los demás concernientes a ella desde tiempo immemorial los han sufrido los vecinos y parroquianos, y jamás el decimador, y en virtud de esta observancia el Real, y Supremo Consejo de Castilla con auto de treze de octubre del año mil setecientos setenta y quatro, mandó suspender todas las providencias dadas por el mismo Consejo relativas a estas, y otras contribuciones”.¹²⁵

El 23 de gener de 1785 els regidors de Vilanova del Segrià demanaren als mestres Miquel Batiste i Miquel “albañil y profesor de Arquitectura” i a Miquel Gras reconèixer el temple, els quals declararen sota jurament que “se halla por su vejez amenazando ruina, y en peligro eminente de caherse totalmente”.¹²⁶

La situació administrativa, els problemes econòmics i els interessos del capítol de no participar en el cost dels temples afavoriren l'endarreriment de les obres. El 25 de gener de 1785 en atenció del memorial que l'Ajuntament de Benavent havia enviat demanant “se servesca contribuir ab alguna cantidad a la nova fàbrica de la iglesia parroquial de aquell poble, o ya per rahó de la quarta dècima com a perceptor de sos delmes o per via de limosna, en atenció que la actual es incomoda y distant, y de altra part ab decret de visita los manà su lllsma. blanquejarla, qual cost serà de unes siscentes lliures”, el capítol acordà contribuir amb la “quadagesima part dels demes que percebeix allí per via de equitat”.¹²⁷

El 18 de març de 1787 el Governador de Lleida nomenà el mestre Miquel Batiste i Miquel per executar les plantes de les esglésies de Vilanova i Benavent del Segrià. El temple de Benavent fou presupostat per 6.200 lliures i el de Vilanova per 5.200.

Les diligències continuaven i el 22 de maig de 1787 el Governador de Lleida va escriure al capítol, segons provisió del Real Consell de Castella del 20 d'abril, comunicant-li que devia nomenar “un arquitecto, que no sia Pere Celles, per a que ab asistencia de Miquel Batiste, que lo fou anteriorment, y formà los diseños, y taxacions, que se fassen este, y aquells, tenint un y altre presents, com també les advertencies, y prevencions de no conformarse los dos perits per lo fet per dit Batiste, segons se trobe ab les notes, o addicions, se forme un nou per lo que V.S. nomene, y consecutivament en un, y altre modo practiques ante si ses declaraciones jurades per a veurer si están conformes, o discordes, per a que en est ultim cas, puga nomenar un tercer”. Així, el

**(Fig.15) Vista de la
façana de l'església
de Vilanova
del Segrià**
(foto: I.Puig).

capítol va nomenar Isidre Rogé, "arquitecto de esta ciudad ab les facultats necessaries".¹²⁸ Possiblement Isidre i Miquel Batiste realitzaren el dia 24 de juny de 1787 un informe de l'estat de conservació de les esglésies de Benavent i Vilanova, així com un pla d'actuació per a la seva reparació. Interessant relat que ens descriu el temple vell o romànic de Benavent, que actualment no es conserva (doc.19).

En la sessió del capítol del 17 d'agost de 1787, com que s'havia d'enviar un informe per a l'expedient de construcció de les esglésies de Benavent i Vilanova, i en atenció que l'alcalde i Governador de Lleida havia fet constar en el seu que els veïns de Benavent pagaven "be i llealment lo delme de sos fruits a V.S. que es contra la veritat, per ser cert, que lo paguen malisimament", proposaren els canonges rebatre aquesta instrucció i plantejar que el capítol estaria disposat "fer los reparos que convingan en ditas iglesias, sempre que lo Consell providencie lo necesari per a que un y altre poble satisfacien a V.S. be y llealment los delmes".¹²⁹

Isidre Rogé, nomenat pel capítol, i Miquel Batiste, per l'Ajuntament, visuraren de nou els temples parroquials i les plantes i taxacions realitzades en un primer moment per Miquel. El 28 de juny de 1789 formaren les noves condicions, afegint que l'església de Benavent es podria reparar per 4.203 lliures, mentre que la de Vilanova, que s'hauria de construir en un nou lloc, el seu cost seria, com ja havia dit Miquel Batiste, de 5.200 lliures. Tot això ens dóna a entendre que les obres de l'església de Benavent es van aturar i segurament, desconeixem el perquè, es van haver de plantejar uns altres plànols que executà Miquel Batiste. Dissenyos que devien ser supervisats per la Real Academia de San Fernando de Madrid.

El 2 de novembre de 1791 arribà a l'Acadèmia de la capital l'expedient de reedificació dels temples de Benavent i Vilanova, amb els plànols corresponents per a ser aprovats pels acadèmics.¹³⁰ En la junta de l'Acadèmia de Madrid del dia 24 de febrer de 1792, es desaprovaren "los diseños de Miguel por su mala forma y ningún gusto", recomanant que s'encarreguessin a un nou arquitecte.¹³¹ El dia 28 de febrer l'Acadèmia notificà aquesta decisió al Govern de la Corona d'Aragó, que amb carta del 17 de març de 1792 retornà l'expedient novament a l'Acadèmia perquè designés un arquitecte "de su satisfacción quien pueda encargarse la formación de los planos, condiciones y cálculos de las obras", seguint les seves directrius.¹³² La Real Academia, en sessió del 4 d'abril de 1792, acordà buscar un arquitecte de Madrid per a realitzar els corresponents plànols.¹³³ Seguidament el notari del Govern de la Corona d'Aragó envià una carta el 8 de maig de 1792 demanant al Bisbe de Lleida que nomenés un arquitecte de la Real Academia de San Fernando perquè anés a Benavent i Vilanova i reconegués l'estat dels temples i si era necessari o no la construcció de nous.¹³⁴ L'1 de setembre de 1792 el Govern de la Corona d'Aragó envià a la Real Academia uns nous plànols de Vilanova i Benavent¹³⁵ —sembla que aquests executats per Lorenzo Pérez de Castro—,¹³⁶ però en la sessió del 13 de setembre de 1792 l'Acadèmia no els va acceptar, ja que Lorenzo Castro no tenia els títols de "Arquitecto y Academico de la Real de San Fernando".¹³⁷

Altra vegada el Govern de la Corona d'Aragó envià, per quarta vegada, uns plànols dels esmentats temples,¹³⁸ i en junta celebrada el 26 de febrer de 1793 la Real Academia nomenà l'arquitecte Manuel Rodríguez encarregat d'executar els plànols de Benavent i Vilanova del Segrià.¹³⁹

Finalment, almenys pel que fa a l'església de Vilanova, el poble es va decidir per reparar-la i ampliar-la, sembla, que amb dues capelles laterals. De fet, el 26 de maig de 1793 davant el notari d'Almenar, Magí Güell, el Comú de Vilanova contractava amb el mestre Pere Celles les obres "per compondrer la Iglesia del relatat Poble que estava tant decaiguda". El 29 de setembre de 1793 Pere Celles signava una època de 900 lliures al Comú de Vilanova per dos terminis ja vençuts.¹⁴⁰ El 13 d'octubre de 1794 signava un altra època per 300 lliures.¹⁴¹

Mentrestant, el rector i l'Ajuntament de Vilanova del Segrià van demanar al capítol de Lleida "alguna limosna per a augmentar la capacitat de sa Iglesia Parroquial", i van acordar en sessió del 24 de maig de 1793 entregar 200 lliures de l'administració de les pabordies en tres terminis.¹⁴² Aquesta ajuda sembla que no es va satisfer immediatament, ja que el 4 de novembre de 1796 el capítol va demanar un informe dels paborders ja que el rector i l'Ajuntament de Vilanova del Segrià havien sol·licitat les 200 lliures promeses "per a satisfer a Pere Celles igual quantitat que los alcanse de la obra de sa iglesia parroquial".¹⁴³ Encara el 20 de febrer de 1797 el capítol deliberava entregar altres 50 lliures per a les obres del temple de Vilanova, segons informe dels canonges comissionats que anunciaren que "los de Vilanova del Segrià estan debent encara com unes dos centes lliures de la obra y fàbrica de sa iglesia parroquial".¹⁴⁴

Tot i això, el temple de Vilanova estava a punt d'acabar-se a finals de 1793, ja que el bisbe de Lleida, Jerónimo M. de Torres va donar

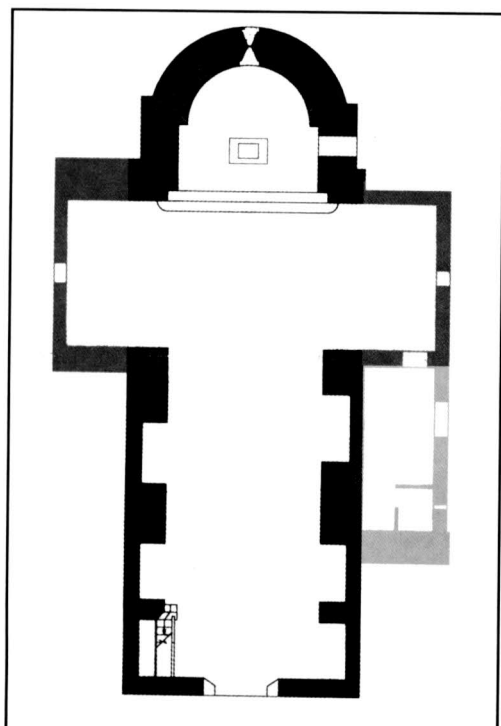

(Fig.16) Vista del mur nord de l'església de Vilanova del Segrià amb les capelles afegides al 1793

(foto: I.Puig).

llicència al rector del poble "para que pueda bendecirla, y también el nuevo tabernáculo, en que se ha de reservar el Ssmo. Sacramento, con tal que a lo menos este dorado por dentro, imágenes y ornamentos que se hayan hecho, para el servicio y ornato de este templo", a més especifica que el temple s'havia construït "con varias limosnas, que se han recogido de Nos Cabildo de nuestra Sta. Iglesia y Monasterio de Scala Dei y vecinos del mismo pueblo i designa l'advocació de cada capella. La primera "del lado del Evangelio debe ocuparla el altar del Ssmo. Christo, la segunda el de la Transfiguración y la primera del de la Epístola el de la Virgen del Rosario y la segunda el de San Juan".¹⁴⁵

Actualment l'església de Vilanova del Segrià manté la seva primigènia fàbrica romànica, tot i que, com hem exposat, a finals del segle

(Fig.17) Planta de l'església de Vilanova del Segrià amb indicació de les diferents parts afegides als segles XVIII i XX.

(Fig.18) Detall de la portada de l'església de Benavent del Segrià

(foto: I.Puig).

XVIII es van afegir segurament les capelles laterals (figs.15-17), ja que en la descripció de Miquel Batiste només apareixen descrites dos capelles laterals d'uns 6 pams de profunditat que encara avui podem veure, però no esmenta les dues més properes al presbiteri. A més, des de l'entrada del temple fins a les capelles que podríem dir que formen el transepte de l'església, els murs encara conserven un reboc interior amb una cornisa afegida que marca l'inici de la volta, tot segurament del mateix moment, 1793.

L'interior d'aquest temple de Vilanova fou rehabilitat l'any 2001, segons projecte

(setembre 2000) dels arquitectes Orland Martí Rovira i Francesc Coit Bonet, mentre era rector Mn. Josep Traguany.

Pel que fa al temple de Benavent finalment es va construir totalment nou (fig.18), fàbrica que intenta obviar les pautes marcades per l'Acadèmia de Madrid. Mentre que els interiors no eren estilísticament molt diferents als proposats per l'acadèmia, sí el disseny d'algunes portades i façanes, com queda reflectit, per exemple, a l'església de Torrefarrera on destaca aquest cert gust de l'academicisme neoclàssic que a Benavent no es defineix amb tanta claredat.

Annex documental

1

1757, agost, 25 - Lleida

El mestre Josep Burria i el fuster Pau Cassanyes, contractites del temple parroquial de Rosselló, subcontracte el revestiment de l'església a Miquel Batiste i Porta.

AHPL, notari Bonaventura Berga [sign.328], fol.53r-v.

Sia a todos manifiesto como en la Ciudad de Lérida Principado de Cattauña, a los veinte y cinco dias del mes de agosto de mil setecientos cinquenta y siete años: Joseph Burria maestro albañil y Pau Casañes maestro carpintero ambos vezinos de dicha ciudad: De su buen grado y espontaneamente: dixeron que rebestian la Iglesia hazedera, en el lugar de Rosselló corregimiento de dicha ciudad presentes sí en la conformidad que ellos dichos otorgantes, debían construir la fàbrica de aquella en fuerza del acto de obligación, a favor de los Regidores y Particulares del enunciado lugar de Rosselló por dichos Burria, y Casañes firmado recibido por ante el Dt. Ignacio Soldevila Real escrivano, y otro de los del Collegio de número de Lérida, dia, mes, y año en aquel descritos, como y a causa del antedicho rebestimiento prometieron darle y pagarle al enunciado Miguel Batiste los referidos Burria y Cassañes, la suma de tres mil quatrocientas libras barcelonesas pagaderas, si y en los plazos que igualmente en el calendado auto de obligació se explican y pagarles debían a los susodichos otorgantes de y a causa de lo que se ha dicho, los citados Regidores y particulares de Rosselló; Y amás, dixero, que el susodicho rebastimiento hacian los mismos otorgantes, a favor del predicho Miguel Batiste, del mejor modo de derecho, y con los mismos pactos, obligaciones, y conven-

ciones, que descritas constaran en el dicho auto de obligación con lo entendido de que dicho Miguel Batiste les indemnisse de un todo, en quanto a ellos dichos respectivamente otorgantes les toca hazer en virtud del auto se ha dicho en y sobre la fàbrica de dicha Iglesia, a lo que presente dicho Miguel Batiste, dixo, que enterado del auto que arriba queda expressado, y enseguida del rebastimiento susodicho; De su buen grado venia como vino, en tomar aquel a su cargo, cumplir las obligaciones en el puestas e indemnissar a los referidos Burria y Cassañes, y a los suyos de un todo en razón de dicha obligación bajo obligación de todos sus bienes muebles, y citio, habidos, y por haver; Y lo juraron esto es dichos Burria y Cassañes, hazerle tener, valer dicho rebestimiento, y el enunciado Batiste cumplir aquel a Dios N. Señor en poder de mi el infraescrito escrivano como a publica persona recipiente y estipulante; Que hecho fue en dicha ciudad de Lérida dichos dia, mes, y año, Joseph Genis labrador y Joaquin Berga escrivintes ambos de Lérida a esto llamados siendo por testigos.

2

1760, agost, 23 - Lleida

Els mestres de cases Gabriel Forcada i Antoni Balaguer, elegits pels regidors de la vila de Rosselló visuradors del temple parroquial, van visurar les obres de l'església parroquial realitzades per Miquel Batiste.

AHPL, notari Ignasi Soldevila [sign.1061], fol.153r-v.

Sepan quantos la presente escritura de relación, o attestación extrajudicial vieren, y leyeren como en la ciudad de Lérida Principado de Cattaunya, y que contamos a los veinte y tres dias de el mes de agosto año contado del Nacimiento de N. Sr. Jesuchristo

de mil setecientos sesenta, y uno ante mi Ignacio Soldevila escrivano público real collegiado de número de los de Lérida, y de los testigos que abaxo se nombrarán, parecieron, y feron personalmente constituhidos Gabriel Forcada de edad que dixo ser de sinquenta y dos años cumplidos, y Antonio Balaguer de edad que también dijo ser de quarenta y seis años poco más, o menos, ambos maestros albañiles, y expertos para el infraescrito efecto elegidos, y nombrados, por los Regidores actuales, y comissionados de la fábrica de la obra de la nueva Iglesia parroquial del lugar de Roselló, las quales mediante juramento que prestaron, y el otro de ellos a se las prestó a Dios N. Sr., y a sus santos quatro Evangelios sobre una señal de cruz en mano, y poder de mi dicho Soldevila escrivano a instancia petición, y requerimiento de las citados Regidores, y comissionados; De su buen grado, y espontánea coluntad hizieron la relación, o atestación extrajudicial siguiente: Esto es: Que de orden de los expressados Regidores y Comissionados ellos atestantes se confirieron el dia diez y nueve de las corrientes en el lugar sussodicho de Roselló, a fin de ver, mirar, y reconocer si la fábrica de dicha Iglesia està construhida según arte de buen albañil, y si Miguel Batiste maestro albañil de Lérida, que la ha construhido, ha cumplido con los pactos, y demás contenido en la contrata de dicha obra, y según el plano y perfil de aquella, y vista y atentamente reconocida dicha obra, o fábrica por dichos expertos según Dios, y sus conciencias, teniendo presente la capitulación, o contrata, plano, y perfil sussodicho son de parezer que el dicho Miguel Battiste fabricante de dicha obra ha cumplido con toda exactitut, en la contrata de dicha obra, sin que comprehendan haya faltado en cosa alguna de ella, todo lo que afirman ser assí verdad no solo por la práctica y pericia tienen en semejantes cosas, y las reglas les enseña su arte de albañil, sino que también en fuerza del juramento tienen arriba presentado. De todas las quales cosas Marín Bota labrador del citado lugar de Roselló otro de los comissionados de dicha fábrica, requirió a mi dicho Soldevila escrivano llevara auto público fee faciente que fecho fue en la dicha ciudad de Lérida dia, mes, y año arriba dichas siendo a todo ello presentes por testigos Ignacio Turull escribiente y Pau Marro pagès de corbins de presente trobat en Lleyda.

3

1752, juliol, 2 - Lleida

Els mestres de cases Agustí Biscarri Cabanyeres, Miquel Batiste Porta i Josep Miquel contracten l'edificació de l'església parroquial d'Alcano.

AHPL, notari Miquel Roig, "...manuale instrumentorum...", any 1752 [sign.969], fol. 97r-101r

Die secunda mensis julii anno a Nativitate Domini Millessimo Septingentessimo quinquagesimo secundo llerda. In Dei Nomine Amen. Sobre la fàbrica y construcció de la nova Iglesia Parroquial ques deu fer en lo Poble de Alcanó Bisbat de Lleyda per y entre Juan Vidal, Esteve Mallada, y Francisco Mallada tots pagesos del mateix poble de Alcanó commissaris, procuradors, y administradors nomenats per la fàbrica de dita nova Iglesia per tots los vehins y habitants de dit poble de alacanó al acte rebut en poder del notari infrascrit als 13 dies del mes de maig proxim passat de una; y Agostí Biscarri, Miquel Battista y Joseph Miquel los tres mestres de cases de Lleyda son estats, pactats, y acordats los capitols y pactes següents:

1. Primo sapien los impressaris, que correrà a ses costes lo desfer la iglesia que vuy se trobe per a fabricar allí al mateix puesto; la que se ha de fer nova.
2. Ittem sapien los impressaris, que serà a ses costes lo obrir los fossos, o fonaments de dita fàbrica, y que hagen de ser tan fondos; fins arribar a la roca; los fonaments de les parets fins al igual del paviment hagen de tenir sinch pams de ample, los peus de les columnes, hagen de tenir en quadro set pams y hagen de ser tan fondos fins a trobar la roca les pilastres arrimades al modo que li correspon, los que de la torre hage de ser macis fins al paviment de la Iglesia.
3. Ittem sapien los impressaris que serà de sa obligació de pujar tres pams los fossos, mes amunt que nos trobe lo terreno ara, amplaria sinch pams més alt que no és la plassa tres pams, així mateix los peus de les columnes, lo peu de la torre, tot a un nivell.
4. Ittem sapien los impressaris que deurà fabricar la obra segons la trassa li donarà lo comú.
5. Ittem sapien los impressaris, que deurà fer un socul de la alsada de tres pams de pedra picada forta de Calà fins a la disminució de la paret conforme demostre la trassa.
6. Ittem sapien los impressaris que del sòcul en amunt hage de fer les parets de quatre pams de ample, ben entes le parets del frontispissi, les parets del costats del Presbiteri, les del crusero fins al igual de la teulada hagen de ser de la mateixa amplaria, y que hagen de ser totes, excepto lo frontispisi, de manposteria de pedra Calà.
7. Ittem sapien los impressaris, que hage de fer los sòculs, y les vases de pedra picada atallantar, y que tinguen obligació de tallar la pedra que sie neta de sal, més hage de pujar les pilastres de pedra de filada de la especie de calà, y que cada dos facien filada, més les parets de la nau major hagen de tenir tres

pams ab los estribos a la mateixa mida. Més deurà fabricar totes les cantonades del crusero, del Presbiteri, y dels estribos hagen de ser de pedra picada, a punta de martell. Més que hagen de fer a cada estribo una canal de pedra picada y per tot lo ruedo de les parets mestres per a recullir les aygues de les teulades, y que tinguen eixida conforme estava a la trassa en sa cartela.

8. Ittem sapien los impressaris que deuran fer les parets de la torre de la amplaria de sis pams fins a la primera disminució y de allí en amunt conforme està en la trassa.

9. Ittem sapien los impressaris que tindran obligació de fer los frontes de la Iglesia y la torre, y la portalada de pedra picada, y totes les carmines, y merlets del frontispici, y cantonades que ensenye dit frontis de pedra picada boixardadas y atallantas allà ahont li correspon, més hage de fabricar tres grades davant la portalada de la mateixa amplaria, y alsada conforme està en la trassa per a entrar dins la Iglesia, més serà de sa obligació de fer lo finestral per a donar llum al cor conforme està en la trassa.

10. Ittem sapien los impressaris que deurà pujar la torre, assò és de la teulada de la Iglesia en amunt a vuit pams conforme està en la trassa, y que hagen de ser les parets per la part de defora de pedra picada, y les cornisses que ensenye dita torre totes de pedra picada. Més serà de sa obligació de fer la teulada de dita torre ab sa encavallada conforme ensenye la trassa, y cuberta dita torre de teula envernissada verda ab sa gerra envernissada verda de la ciutat de Cervera, més tindrà obligació de posari lo penel, o veleta ab sa creu, y banderilla y llanta.

11. Ittem sapien los impressaris que serà de sa obligació de fer les cornisses que estan arrimades a les teulades de obra cuyta. Més que hage de pujar les parets de la mateixa alsada que està en la trassa; més que hage de fer les teulades de la nau crusero teulades de mitja taronja, y capelles de fusta de la montanya. Més tindrà obligació de cobrir les teulades de llates de amplaria tres quarts, y de guix un quart, més que hage de posar de vuit, en vuit pams un descans, o un pont de fusta entrara en dita obra tan llattes com pons hage de ser tota de fusta quadrada, més tindrà obligació de cobrir totes les teulades a teula ple ço és de argamassa conforme és us y pràctica de bon official. Més que hage de fer la mitja taronja, y llanternó ab la mateixa encavallado que ensenye la trassa, més que hage de posari teula envernissada com a la torre ab son gerro, y son pinell corresponent a la torre.

12. Ittem sapien los impressaris que deuran posari tots los claus, ferros se auran de menester per a clavar totes les encavallades, les teulades, pinells, y en fi tot lo ferro que se aurà menester per dita obra.

13. Ittem sapien los impressaris que deuran tabicà la bóveda del llanternó de dos gruixos de rajola, y guix conforme és costum y pràctica de bon official. més que hage de seguir en tot conforme ensenye la planta lo dit llanternó.

14. Ittem sapien los impressaris que deuran fer la volta de la mitja taronja de un pam de gruix, aso és de rajola y guix, més que hage de fer totes les fayxes, y cornisses ab ses trabes conforme estan a la trassa, y que tot hage de ser guix, y rajola, més serà de sa obligació a cada àngul o cada carcanyol de la mitja taronja de relleu, o de pinsell posari los quatre sants ben vistos seran a la vila.

15. Ittem sapien los impressaris que en lo Presbiteri deuran fabricar una concha, o pechina de rajola, y guix conforme està en la planta, més deurà fer tots los archs de la mitja taronja de la nau major, del cor, de les capelles, de guix y rajola, y hagen de tenir tres pams de ample, y tres y mitg de gruix, més deurà fer totes les boltes de la nau major, y del Presbiteri, crusero, y capelles segresties de dos rajoles de gruix.

16. Ittem sapien dits impressaris que deuran fer un finestral a cada lluneta per a pendrer claró conforme ensenye la trassa, y estes de la part de fora han de estar de pedra picada. més los impressaris deuran fer totes les cornisses ço és de la part interior de la obra banquillos, alquitraves, capitells, impostes, agen de ser de guix blanch y del milló ques trobe.

17. Ittem sapien los impressaris que serà de sa obligació posar totes les boltes parets, y finestrals de la part interior terraguoxades, y ben dretes a lo de la part interior de guix blanc, conforme és us y pràctica de bon official. Més tindrà obligació lo guix aurà de menester per a blanquejà tingue de baixarlo, a buscar de Aytona si non trobe de més porp.

18. Ittem sapien los impressaris que tindran obligació de fer un portal a cada segrestia de pedra picada a tallantar ab una golera que rode dit portal, y dits portals hagen de ser de la mateixa amplaria, y alsada que ensenye la trassa; Més tindran obligació de fer un finestral a cada segrestia de la mateixa amplaria y alsada que està en la trassa, y en dits finestrals tindràn obligació de posari una reixa de ferro que sie capas per ad dits finestrals. Més tindran de dejar puesto per a posar un armari a cada segrestia, en puesto més acomodas. Més que degue deixar puesto, a la una segrestia una gerra per a rentar les mans, y també deurà fer una pileta y una canal que estigue en aquella dessencia que en dit puesto se ha menester, y dita canal deurà traure la aygua fora.

19. Ittem sapien dits impressaris que durà fer en lo Presbiteri la mesa del Altar Major conforme està en la trassa y esta deurà ser de guix, y rajola; Més en dit deurà posari tres grades de pedra picada al puesto estan asseñalades en dita trassa.

20. Item sapien los impressaris, que deuran fer lo ccor a la mateixa alsada que senyale la trassa, més serà de sa obligació de fer la balustrada de fusta bona, y tornejada. Més deurà fer lo portal per a entrà a dit cor, y hage de ser de pedra picada a la correspondencia de la capella del altre costat deurà fer un portal de la mateixa amplaria, y alsada per a entrar damunt la capella de davall lo cor, més deurà fer lo paviment de dit cor de rajola en carreró, sens posari ningun gènere de fusta.

21. Item sapien los impressaris que deuran fer la torre la escala fins dalt al pis per a tocar les campanes, y dit pis deurà fer una bolta de rajola de un pam de gruix de manera que al mitg tingue més de alsada per a que corro la aygua a fora donantli eixida, y dit pis deurà estar en paviment de rajola, y argamassa, a us y pràctica de bon official, més en dita torre a sos puestos deurà deixari unes espilleres per a pendrer claró.

22. Item sapien los impressaris que serà de sa obligació de fabricar un pulpiti, o trona en son tornaveu ab sa escala ia disposició del official, y que hage de ser capas a la part del Evangeli, y a la pilastra del crusero. més tindran obligació de fer les fonts de Sant Baptisme de pedra picada, y posarles hont li señalara lo señor Recto, y lo official les farà a sa disposició, y que sien capasses. Més tindrà obligació de fer la pila de aygua beneita, y posarles al puesto que li serà señalat, y deu ser de pedra cala picada y bruñida ab lo modo y forma deu estar dita officina.

23. Item sapien los impressaris que serà de sa obligació lo empavimentar tot lo que diu lo presbiteri, les dos segresties, crusero, nau major, y capelles de quadrons de dos pams en quadro un quart de gruix. Més tindrà obligació tot lo que mira de la porta fins al Altar Major, da cap a cap de Iglesia un pasadís, o caminal de lloses que fassen vuit pams de ample, més als brassos del crusero que facie dit caminal una creu que arribe de una part de Iglesia al altre.

24. Item sapien dits Impressaris que serà de sa obligació de posar a tots los finestrals del llanternó, de les voltes de la Iglesia, la claraboya que done al indret del cor, finestrals de segresties pedres blanques clares que no hi hage ninguna tassa de negre, ni altra especie, y estes hagen de ser de escatró. Més serà de sa obligació de fer les portes de les segresties. Més serà de fer un armari per a cada segrestia ab les falleves, panys, frontisses, y dits armaris, auran de estar de la alsada de deu pams, y sinch y mitg de ample ab ses repartiments per a posar plata, y altres coses, y en dits armaris, portes de segresties, y porta principal dega posar tots los farraments necessaris.

25. item sapien los impressaris que deuran governarse conforme està la trassa, alsada,

amplaria, gruxos de paret, y gruixos de pilastres, llargaria, y en orde al envelliment de la Arquitectura, la portalada y lo demás de dinars cornisses, capitells, y vasses aurà de seguir la orde composta.

26. Item sapien dits impressaris que tindran obligació per a fer dita obra de posar tots los materials a ses costes sens tenir lo comú obligació de donar ninguna cossa, sols a son temps les pagues se consertaran.

27. Item sapien dits impressaris que lo comú li cedeix tota la desferra de que vuy se troba en la Iglesia Vella, y dit manobra sen puguen servir dits impressaris per a complir los solaments de la Iglesia nova tot allò que se amagara davall de terra, tota aquella pedra que vuy se veu que no està passada de sal o salobre puguen dits impressaris gastar-la allà hont an menester, y en cas que dita pedra se aprofite per a damunt de terra deurà renovarles, y altrament no se li permetrà de que ni posien ninguna, y en cas que dits impressaris volguessen provarlo posar alguna pedra de les que estan gastades, tinga llibertat lo comú de ferlesne traurer a costes y despeses de dits impressaris, més lo comú cedeix a dits impressaris que pugue traurer qualquiera mineral, en qualquiera part del terme, y se obliga lo comú a darli camí per a dita obra. Sapien los impressaris que desde terra fins a la alsada de catorse pams, degue gastar la aygua de la bassa comuna, y en lo demás de la obra puga gastar dels pous. Sapien los impressaris que preu per preu dehuen ser preferits los jornalers, o brasses del poble, y havent en lo poble qui vulle treballar a igual preu sia prime que lo foraster. Més sapien los impressaris que la cals sols la puga fer o fer fe, en la parnola li assenyalarà lo comú.

28. Item sapien los impressaris que serà de sa obligació de pagar lo acte, y la Planta de la Iglesia, y gastos de correduria. Més se reserve lo Comú les portes de la Iglesia Vella, y també les de la segrestia. més se reserve lo Comú les lloses de les sepultures, y les teules, y les lloses per a enllosar la Iglesia allà hont ara se diu Missa, y lo modo de la paga, a saber és los quatre primers anys siscentes lliures cada any, en dos pagues iguals y les restants ab tres anys ab ses pagues iguals. Més sapien los impressaris que serà de sa obligació de donar la Iglesia feta en sinch anys més que lo Comú puga fer visurar la obra fins a tres vegades a expenses comunes que seran les dos en lo intermedi de la obra, y la tercera al últim y acabada tota la obra, y si lo Comú voldrà fer la visura més podrà sempre que voldrà pero se pagarà lo gasto a costes de qui caurà.

Vuy dia vint y nou de juny del any mil setcents cinquanta y dos ses lliuradqa la Iglesia al public subast a Agostí Biscarri, a Miquel batista, y a Joseph Miquel habitants en la ciutat

de Lleida per lo preu de quatre mil dos centes lliures pagadores ab dos centes lliures de xaus del que fas fee, y verdadera relació en fe y testimoni una † creu = Et Ideo nos dicta parte laudantes [...]

4

1754, agost, 4 - Lleida
Miquel Batiste Porta subcontracta al mestre d'Alfés Francesc Barberà, part de les obres de l'església d'Alcanó.
AHPL, notari Bonaventura Berga, manual 1754 [sign.325], fol. 51v-52v

Die quarta mensis augustí anno anativitate domini millessimo septingentessimo quinquagesimo quarto llerda.

Sobre lo preu fet de obras convingut y concordat per, y entre Miquel Batista, mestre de casas de la present ciutat de Lleyda de una, y Francisco Barberà mestre de casas del poble de Alfés en Lleyda trobat de part altra, faheadoras ditas obras en la Iglesia de Alcanó Bisbat de Lleyda, se han convingut firmat, y jurat los pactes següents:

Primerament és convingut, y pactat entre ditas parts que lo referit Francisco Barberà dega obligarse, com ab tenor del present capítol se obliga a fer, y construir trescientas cinquanta canas de paret en quadro en dita Iglesia de Alcanó per compte, y en nom del referit Miquel Batista de amplaria, a saber paret de ser palms, y part de tres palms, y de alsada de seranta palms, y tot conforme a la obra comensadas, y segons lo plano, y perfil de aquella. Item se obliga, a comensar dita obra lo dia vint del corrent mes, y luego de comensada, posar en ella dos paletas continuas, a no ésser que vingués lo cas que lo un, y lo altre, a tots dos que governaran ditas paletas cayguesen malalts per lo espay de sis, o vuyt, o deu dias, en lo qual termini puga suspendrse dita obra, y no per més temps, y finida la dita obra promet entregarla visurada a disposició dels visors nomenadors per los Regidors del dit Poble de Alcanó.

Item, és estat pactat, y contingut, entre ditas parts que lo dit Miquel Batista, per quant lo mencionat Barberà en lo antecedent capítol se ha obligat a fer y construir la expressada paret ab lo modo en dit capítol especificat dega obligarse lo dit Batista, com ab tenor del present capítol de son grat, y certa sciencia se obliga. Primo a posar a sas costas a peu de obra tota la pedra, argamasa, y demás materials necessaris per a dita obra, eo construcció de paret, a més de la ques trobe actualment alrededor de dita Iglesia. item se obliga en deixarli las pasteras, bayarts, mollos, y demás fusta, que trobe en dita obra, com y també dotse taulons, y dotse travesses, a més dels que vuy se troben en la obra, y així mateix una curriola, un ternat, un torn

parat ab sa soga, la escala de fusta ques troba en dita obra, y totas las sogas que sien necessarias per a dita obra: los quals materials deixat, y forçan deixadors, degan tornarse al dit Batista com se trobaran, finida dita obra. Item se obliga lo dit Miquel en donar y pagar al dit Francisco doscentes quaranta sinch lliuras barcelonesas por lo preu de dit preu fet a rahó de catorse sous barcelonesos per cana, pagadoras a saber cent lliuras barcelonesas lo dia que comensara las obras, y las restants ab dos pagas iguals, a saber la meytat, a mitja obra, y la altra meytat acabada la obra. Item se obliga, a picar tres dotsenas de cantons, y trassos cantons, a sas costas.

Et ideo nos dicta partes laudantes, et approbantes predita capitula [...]

5

1763, maig, 5 - Lleida
Les obres de la nova església parroquial d'Alcoletge queden subhastades a favor del sabater Antoni Grau, que va acceptar la cessió de la percepció de Dret de vinté que s'havia imposat el poble per la fàbrica del temple i casa rectoral. Les obres devien estar enllestides.

AHPL, Ignasi Soldevila, manual 1763 [sign.1065], fol.147v-157v

Dia sinch del mes de maig any de la Nativitat del Senyor de mil setcents sixty tres en la ciutat de Lleida.

In Dei nomine Amen. Anton Guasch, y Manuel Borrás Regidors del poble de Alcoletge Bisbat y Regimiento de esta Ciudad, convocats ab acistencia de Miquel Cortasa Batlle, y de Francesc Monserrat Sindich procurador de dit poble en los estudis de la casa del notari infraescribit ab permis del senyor governador de la mateixa ciutat ab Decret al peu de un memorial per part de dits Regidors al referit Senyor Governador presentat del thenor següent = Muy Illustre Senyor Bayle, y Regidors del lugar de Alcoletge con la más devida veneración a V. S. exponen: Que para otorgar el auto de la Fabrica de la nueva Iglesia hazedera en dicho lugar les es preciso tener junta en esta ciudad; Por lo que suplican a V. S. se digne concederles el permiso para tener dicha junta, que lo recibirán a especial favor de V. S. = Lérida sinco de mayo de mil setecientos sesenta y tres = concedo el permiso para el fin que lo piden = El Baron de Mayals = tenint Ayuntamiento, y lo comú y universitat de dit Poble representant, unanimes y conformes, y ningún de ells discrepant, en nom de dita universitat, singulars personas, y terratinents del mateix poble: Attenent, y considerant, que en vista del estat deplorable ab que se troba actualment la material Fàbrica de la Iglesia

Parroquial de dit Poble, lo Illustríssim y Reverendíssim Senyor Dn. Manuel Macias Pedrejon digníssim Bisbe de Lleida en so acte de visita manà se fes regoneixer per perits la dita Iglesia, y no trobantse esta segura se reparas dins lo espay de tres mesos en qual cumpliment de orde de dit Ajuntament se feu visurar y regoneixer per Gabriel Forcada y Anton Balaguer mestre de cases de la present ciutat, perits per dit fi elegits, y atesa la relació que estos feren en tretse de gener prop passat de trobarse dita Iglesia amenant ruina tan próxima que seria molt factible caigues si ab promptitut no se acudia ab grans reparos; Y considerant dit Ajuntament que ab los crescuts gastos se seguirian de dits reparos no se superabe la incomoditat de dit poble així per la distancia y mala situació en que está dita Iglesia del mateix Poble, com per ser tant reduida que no presta capacitat a tots los feligresos al acistir al S. sacrifici de la missa, divinos oficis, y rebre los Sants Sagraments, acordà construhir Nova Iglesia Parroquial ab poch mes gasto del que importarian los reparos de la antigua; tot lo que representa dit Ajuntament al expressat Illustríssim Senyor Bisbe, que en vista de la justa representación, que aprobà, manà en setse de dit mes de Gener acudissen dits Regidors, o Ajuntament, ahont corresponia a proposar los medis corresponents per a obtenir llicencia per a fabricar dita Iglesia; Y respecte que lo dit Poble se trobava sens caudals per a cotejar dita obra, y que son import segons lo Plan y perfil que manaren formar seria a poca diferencia segons significaren experts de quatre mil lliures tot lo que proposat per dits Regidors als vehints del mateix poble havian quasi tots convingut en imposarse sobrosous, terras y fruits de espiga se cullen en lo terme de dit Poble un Dret de vinté, incluint en son pago aixis als vehints de aquell, com als forasters, y terratinents en dit terme; Y a fi de que puguessen importarse y exigir dit Dret sens incorrer en pena alguna, dirigintse a una Fábrica tan precisa y del agrado de Déu, y utilitat del públich acudisen dits Regidors eo dit Ajuntament a S. Magestat, es al Real Supremo Consell de Castilla exposant tot lo prenarrat, a fi de que se dignés concedir son real permís, y llicència a l dit Ajuntament per a que per lo temps necessari per lo pago de dita obra puguessen exegir de tots fruits de espiga se cullen, y culliran en lo dit Terme, lo expressat Dret de vinté de tots los terratinents aixis vehints del dit Poble, com forasters sens excepció de persona alguna; Qual suplica atesa se dignà concedir dit permís en nou de desembre del prop passat any mil setcents sixanta dos donantse del producto de dit vinté lo degut compte, y rahó, con més per extens es de veure de dit Decret que es lo thenor seguent = Dn. Carlos

por la gracia de Dios Rey de Castilla, de León, de Aragón, de las dos Cicilias, de Jerusalem, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Sevilla, de Cerdeña, de Córdoba, de Córsega, de Murcia, de Jaen, de Vizcaya y de Molina. A vos el nuestro intendente general del exercito y Principado de Catalunya salud, y gracia ya sabeys que por quinze vezinos del lugar de Alcoletge del obispado, y corregimiento de Lérida se nos presentó; que attendiendo el Reverendo Obispo de essa Diócessis al deorable estado en que se hallava la Fábrica material de la Iglesia de dicho lugar, mandó por su auto de visita en el año próximo passado que se reconociesse dentro de tres messes, en cuyo cumplimiento pasaron a reconozarla de orden del Bayle, y regidors de dicho lugar Gabriel Forcada, y Antonio Balaguer maestros albañiles de la Ciudad de Lérida, quienes declararon en treze de enero de este año, hallarse la fábrica material de la citada Iglesia amenazando ruina, y tan próxima a caerse que sería muy factible, sino se acudia con prontitud y grandes reparos, según constava del testimonio que presentó; Y considerando el Ayuntamiento de dicho lugar que con los costosísimos gastos que se ofrecerian en sus reparos, no se ocurría a la incomodidad que sufría el pueblo, assí por la distancia del lugar, como por ser tan reducido el templo que no cogian todos los feligreses quando se juntavan a dir el Santo Sacrificio de la missa y los divinos oficis, y a recibir los Sacramentos, acordó contruir una Iglesia Parroquial con poco mas de lo que havian de importar los reparos de la antigua, todo lo qual havia representado al Obispo en el Memorial que le presentó, quien havia dicho en su Decreto a diez y seis del mismo mes de enero, les constava quanto a los medios propuestos para ejecutarlo mandó que se acudiesse a donde correspondia, y tocava, como resultava entre otras cosas de dicho Memorial, y Decreto que originalmente presentó; Y respeto de que el mencionado lugar de Alcoletge se hallava sin caudal alguno con que poder costearla expresada obra cuyo plan, elevación y perspectiva aparecia en los dos diseños, que también presentó, y sus gastos serían de quatro mil libras con poca diferencia, havian convenido así todos los vezinos en imponer sobre las tierras, y frutos de espiga, como trigo, cevada, cañamo, y otros semejantes que se cogian en el termino de dicho lugar un veinteno de todos ellos incluíndosse assi vezinos, como forasteros hazendados en ella, y a fin de que pudiera exigirse sin incurrir en pena, quando se dirigia a una fábrica tan precisa, y del agrado de Dios como útil al Público. Nos suplicó fuesse mas servido conceder nuestro real permiso, licencia, y facultad al Ayuntamiento

que es y fuere de dicho lugar de Alcoletge para que por el tiempo necesario hasta completar las citadas quatro mil libras pudiera exigir de todos los frutos de espiga, como trigo, cevada, cañamo, y otras semejantes que se cogian en su término; un veinteno de quantas tierras havia en el pertenecientes, assí a vezinos, como a forasteros hazendados, sin excepci3 de persona alguna, expidiendo a este fin de despacho correspondiente; Y visto por los del nuestro consejo con el informe que con esta raz3n nos hizisteis en dos de octubre de este a3o, y lo expuesto en su inteligencia por el nuestro Fiscal por resoluci3n de nuestra real persona a consulta de siete de noviembre proximo publicada en seis de este mes se acord3 xpedir esta nuestra carta por la qual concedemos licencia, y permiso al referido lugar de Alcoletge para que sin incurrir en pena alguna pueda exigir, y exija un veint3 no de todos los frutos de espiga, como trigo, cevada, cañamo, y otras semejantes, que se cogieren en tierras de su t3rmino por vezinos de el, o forasteros por el tiempo que se necesario para la construcci3n de una nueva Iglesia parroquial en el sitio oportuno, y comodo para que los feligreses puedan frequentarla en todos tiempos, llevando la devida quenta, y raz3n de el producto de este arvitrio para darla con arreglo a la 3ltima real instrucci3n con prevenci3n que os hazemos de que por medio de vuestro subdelegado en la Ciudad de L3rida sin costa alguna el citado lugar intervenga en el remate y condiciones de esta obra la que procureis se execute con la menor costa possible, y con la seguridad, y solidez correspondiente a su permanencia, y fenecida que sea la referida obra queremos no se use m3s de este arbitrio sin obtener nueva licencia pena de caer, e incurrir en las que caen e incurren las comunidades, concejas y personas que lo hazen sin tenerla de Nos para ello que assí es nuestra voluntad. Dada en Madrid a nueve de deziembre de mil setecientos sesenta y dos = el obispo de Cartagena = Dn. Pedro Ric y Exea = Dn. Thomas Maldonado, Dn. Joseph del Campo = Dn. Joseph de Aparici = Yo Dn. Juan de Puñuelas se3or de c3mara del Rey nuestro Se3or la hize escribir por su modo con acuerdo de las de su consejo = Rexda = Dn. Nicol3s Berdugo = dras. Veinte y seis reales y medio de plata nueva = Theniente de Chamara mor = Dn. Nicolaus Berdugo = Se3or Peñuelas = dras. Quarenta y dos reales de plata nueva = D. A. Concede licencia y facultad a el lugar de Alcoletge para que pueda exegir un veinteno de los frutos que se cojan en su termino para el fin que expressa = Gvierno 1^a = Correxda Lugar real sel [+]
lo = Attenent tamb3 que obtingut per dits Regidors dit real Decret foren aquest present al Illustre Senyor intendent del present Principat ab

Memorial que li presentaren per a que dones son degut compliment qui en onse de gener prop passat fou servit decretar aquell dient se remeteis dita instancia al Illustre subdelegat de la present Ciutat a efecte de que se practicas lo en dit real Decret contingut com es de veurer de dit Memorial, y Decret que son del thenor seguent = Muy Illustre Senyor = Los Regidors del lugar de Alcoletge corregimiento de L3rida con la devida atenci3n exponen a V. S. que su Magestad se ha dignado concederles su real permiso para exigir de los particulares vezinos de dicho lugar, un veinteno de todos los frutos, como trigo, cevada, cañamo, y otros semejantes que se cogen en las tierras de su t3rmino, a fin de aplicar su producto para la construcci3n de una nueva Iglesia Parroquial, como parece del original real despacho que adjunto se presenta a V. S.; Y como en el se previene que por medio del subdelegado de V. S. en la Ciudad de L3rida se intervenga sin costa alguna en el remate, y condiciones de dicha obra, y que esta se execute con la menor costa, acuden los suplicantes a V. S. = Suplicando que en conformidad del citado real despacho se sirva V. S. disponer se le de el debido, y correspondiente cumplimiento mandando se debuelva original a los Sups dicho real despacho para que con arreglo a el se pueda poner en practica la exacci3n del citado veinteno, y lo dem3s que en el se sirve S. M. Mandar que se recibir3 a particular merced de V. S. = Barcelona treinta de deziembre de mil setecientos sesenta y dos = Passe al contador principal para que diga lo que se le ofresca = contamina = Por el real despacho del consejo de nueve deziembre de mil setecientos sesenta y dos que presentan los Regidores Suplicantes del lugar de Alcoletge, se les concede licencia para exigir un veinteno de todos los frutos de espiga, como trigo, cevada, cañamo y otros semejantes que se cogiesen en tierras de su t3rmino por vezinos de el, o forasteros, por el tiempo que sea necesario para la construcci3n de una nueva Iglesia arroquial en sitio oportuno, y c3modo para que los feligreses puedan frequentarla, llevando la devida quenta y raz3n del producto est3 a arvitrio para darla con arreglo a la real Instrucci3n previniendose a V. S. que por medio de su subdelegado de L3rida sin coste alguno al citado lugar. Se intervenga en el remate, y condiciones de la obra ejecut3ndose esta con el menor coste y con la seguridad y solidez correspondiente; Y que fenecida que sea no se use mas del derecho del veinteno, que para ello se concede: En cuya inteligencia me parece que V.S. mande remitir a dicho cavallero subdelegado de L3rida el mencionado despacho a fin de que de las disposiciones devidas para su cumplimiento: Barcelona ocho de enero de mil setecientos sesenta y

tres = López = Barcelona onze de enero de mil setecientos sesenta y tres. Remitiesse esta instancia con el despacho que cita al cavallero subdelegado de Lérida para los fines que explica el precedente Informe = Salgado = En virtud del qual Decret acudires dits Regidors, ab altre Memorial al predit Illustre Senyor Subdelegat suplicantli se dignas concurrir ab los officis que correspon a efecte de comensar dita obra, a qual súplica fou servit decretaren set de febrer prop passat presentassen los Regidors la tabba tenian formada en rahó de la Fábrika de dita Iglesia per a sa vista practicar lo convenient ab arreglo al dalt dit real Decret, com es de veurer del mateix Memorial y Decret que son com se segueix = Muy Illustre Senyor = Los Regidors del lugar de Alcoletge con el mas obsequioso repeto a V. S. exponen: Que habiendo obtenido real despacho de nueve de deziembre de mil setecientos sesenta y dos en que les concede facultad de Fabricar nueva Iglesia Parroquial para dicho lugar imponiéndose a este fin un derecho de vinteno de los de los fruters que se cogieren en tierras de si término por vezinos de el, o forasteros por el tiempo que se anecessario para la dicha cons-trucción; cuyo real despacho passaron a el señor intendente general de este Prado acompañado del Memorial en que pusso el Decreto en onze de enero antecedente en esta forma: remitiesse esta instancia con el despacho que cita al cavallero subdelegado de Lérida para los fines que explica el precedente informe; Y deseando los suplicantes empezar la obra en la brevedad más possible hizieron formar un plan para la misma Iglesia Parroquial, que junto con los demás papeles que se mencionan se presentan a V. S. = En estas atencione suplican se digne intervenir, o concurrir con los officios que corresponde a efecto de empezar, y adelantar la obra según las circunstancias que corresponden, y sean del agrado de V. S. para el logro de tan honesto fin que lo recibiran a muy particular gracia = Lérida siete de febrero de mil setecientos setenta y tres = Presenten los Regidores suplicantes la tabba que tengan formada en razón de la fábrica de su nueva Iglesia para en su visita practicar la conveniente con arreglo al real Despacho, y Decreto que citan = El Baron de Mayals = En virtud de qual Decret se presenta el predit Illustre Senyor subdelegat la capitulació que en lo predit Decret se expressa, y mediant sa aprobació se posà al publich subast haventse rematat al mes beneficias Portor en presencia del Magnífichs en Ds. Dr. Ramón Lanes const ordinari del predit Senyor subdelegat totes les quals coses ateses los predits Regidors aixis y conforme dalt queda dit convocats, y congregats De son grat y certa ciencia per ells, eo per dita universitat y singulars de dit Poble

presentes, y venidors tant en nom seu propri y particular de qualsevol de ells a soles, com en nom de la mateixa universitat, y sos particulars y terratients del terme del mateix Poble actuals, y esdevenidors, y de qualsevol de aquells a solas, inseguint tot lo sobre referit per lo espay y termini de vinty un anys comptadors des del dia present en avant imposant un Dret de vinté ço es dinou franques per lo duenyo, y la vintena per lo dueño del vinte, en y sobre tots los fruits y grans de espiga, com son blat, ordi, segal, mill, canem, hi civada, y altres semblants de espiga, que Déu N. Senyor donava, y se cullirán en tot lo terme de dit Poble de Alcoletge, exseptats llegumes a saber es mongetes, faves, favons, olives, vi, guixes, llavor de canem, cigrons y altres de tavella, dels quals no se deurà pagar, ni exigir dit vinté, comensant a pagar aquest en la cullita del present, y corrent any, y així consecutivamente en tots los demes fins y atan sian finits los dits vint y un anys; Lo qual Dret de vinté sobreimposat, es vintena part de fruits de espiga en paga y satisfacció del import de la Fábrika de la Iglesia Parroquial de dit Poble, y Abadia que deurà fabricar, co per fabricar Anton Grau mestre sabater de Lleyda cedeixen, asignen y consignen al predit Anton Grau present com a menor, y mes beneficios Postor en lo encant publich y últim en dita, mediant la tabba, y corredor infraescrits, y als seus per lo dit temps de vint y un anys. Les quals imposició y cessió, e consigna fan en los expressats noms del millor modo que dir y entendre se pot ab los pactes contenguts en la tabba del thenor seguent = Tothom qui vulga entendre en la construcció de la Nova Iglesia Parroquial, y Abadia que se deu fer, y fabricar en lo Poble de Alcoletge en lo paratge que baix se expressarà, y per lo termini de quatre anys comptadors del día se lliurarà lo asiento en avant, qual faran, y firmarán los Regidors y Universitat de dit Poble ab los pactes infraescrits, y següents.

1. Primo sapie lo asentiste, que deurà fabricar la dita Iglesia claustrada ab crusero, capellas, sagristia, presbiteri, y campanar dins lo dit Poble al entrar lo Portal dit de Lleyda en lo sitjar qual deurà tenir cent vint y sinch palms de llarch, y vitanta dos de ample, o aquella mayor extensió que demostra lo plano, y perill que se li ensenyara tenint obligació dit asentiste de recumplir a sas costas las sitjas que sien en lo indret de las parets, o dels sòcols de las pilastras masisant aquellas be de cal, y canto, y a més deurà fabricar una casa, o Abadía per la abitació del Senyor Rector de dit Poble en lo paratge se li assenyalarà, del modo y forma demostra lo plano, y perfil que se li ensenyarà essent també de sa obligació lo posar tota la pedra, argamasa, ges, fusta, ferros, portas, finestras, panys, claus, rajola, teula, y dem'es necessari

per la deguda construcció de dites Iglesia, y Abadia qual deurà ser, ço en la Abadia fins al primer piso de tota pedra, y de allí en amunt de tapia ab crosta de argamassa.

2. Ittem serà de la obligació del acentiste lo obrir los fonaments de dita Iglesia, donantlos sinch palms y mitg de ample, y quatre los de la Abadia y de fondo fins a arribar a la Roca, o tapas solido, quals fonaments deurà cumplir de pedra, y argamassa bona ben massisats, y los fonaments de las columnas de la dita Iglesia deuran tenir nou palms en quadro ab la profunditat queda dalt dita de las parets.

3. Ittem sapie lo acentiste que concludits tots los dits fonaments, deurà tornar a plantejar dita Iglesia, donant a todas las parets, y columnas los gruixas que demostra lo Plano, y anivellats dits fonaments ab lo paviment deura assentar una filada de socols de pedra atallantada, de quatre palms de alsada tant en las pilastras arimadas en las parets interiors com en las columnas sueltas, havent de ser lo socol de cada columna de dues peses, per a que despues crusen las juntas ab les bases, havent de tenir cada pessa dels socols sis palms, y mitg de llarg y tres palms, y un quatre se ample ben ajustades les juntes, y anivellats dits socols deurà sobre ells en todas las columnas asentar las basas de orde dorica de pedra ben atallantada, y espironejada.

4. Ittem serà de la obligació de dits fabricants lo fer, y fabricar la Portalada per a entrar a dita Iglesia de pedra del esto ben atallantada, y espironejada ab tots los adornos de arquitectura, y escultura que demostra lo perfil de dita Portalada tenint esta onse palms y mitg de ample y vint de alsada tot de llum.

5. Itte, deuran dits fabricants fer, y alsar todas las parets de dita obra de pedra, y argamassa ben treballada donant a todas lo gruix que demostra la Planta, quals deuran ser de manposteria, menos las cantonadas que deuran ser de pedra treballada a punta de escoda, quals parets del cos de la nau major, brassos de crusero, y presbiteri deuran tenir de alsada, contant del paviment de la Iglesia en amunt, sinquanta vuit palms ujincls lo rafech que deurà ser de obra cuita de piso asentat ab argamassa, y deurà tenir dos palms de alt, y un, y mitg de bolada, las parets empero de las capellas, y sacristias deuran tenir de alsada vint y sinch palms inclus també lo rafech que ha de cubrir dites parets que deurà també esser de piso, y argamassa.

6. Ittem serà de la obligació dels fabricants de fer las columnas, y pilastras de pedra debastada de dos pedres cada filada crasant las juntas de todas las filadas, quals columnas, y pilastras deuran pujar aixis fins al arrencament dels archs aixis de las capellas, com de la Nau, los quals archs deuran tenir tres palms de rosca, y los torales que son los que

mantindran la mitja taronja, quatre palms de rosca, los altres empero archs aixis de la Nau, com los que han de estar arrimats a les parets de las capellas han de ser tabicats de tres farfas, y fets que tindran los archs dels claustros, deuran pujar sobre ells los correponents estribos fins a arribar als tersos dels archs de la Nau major units ab les parets de la mateixa Nau major en los cortats de las quals parets deuran deixar tres finestres en cada costat, com demostra lo dit perfil.

7. Ittem luego que los fabricants tingan fets los archs, estribos, y rafechs predits deuran cubrir de dita Iglesia, posant tres escisores, com demostra lo perfil, y los trebeses de sinch en sinch palms, y sobre estos las llatas de un quart de doble, y mitg palm de ample, clavadas ab bona clavassó de ferro y sobre las llatas se ha de assentar la teula en sech, menos sobre la bolada dels rafechs que se haurà de asentar ab argamassa, y las carenas deuran ferlas de teula mestra asentada també ab argamassa y que todas las teulas tant de las canals, com de las cubiertas degan solapar unas sobre otras mitg palm.

8. Ittem cuberta que siga la Nau, crusero, y presbiteri de dita Iglesia, deuran los dits fabricants fer quatre pechines en los angulos que causen los quatre archs torals, y sobre las pechinas, y archs degan per una cornisa circular que forme lo anell de la mitja taronja y sobre dita cornisa lo banquillo degan pujar de piso, y argamassa la mitja taronja, formant un ochavado y en cada costat de dit ochavat degan fer una finestra cuberta ab archs de piso, y argamassa, y del modo demostra lo plano, y perfil sobredits cubrint las parets de dita mitja taronja un rafech de piso, y argamassa, y sobre aquest en lo maccis de la paret deuran formar un telar de fusta per a subjectar las parets y per asentar los bolons de la cuberta e la mitja taronja lo que deuran cubrir com demostra lo perfil posanthi per remate una engerra com se acostuma, ab son penell y creu.

9. Ittem serà de la obligació de dits fabricants cuberta que sigue tota la obra de dita Iglesia de fer la bobeda de la mitja taronja com demostra lo perfil, deixanthi en tota la circumferencia vuit finestres, y vuit lunetos ab ses divisions de pilastrejat, com demostra lo perfil, terraguixant, y llanquejant la dita bobeda, y fent una faixas blavas que baixen per las arestas de las pilastras, y lunetos, y blanquejada que siga de ges blanch, degan fer un banquillo per tota la circumferencia de dita mitja taronja, que resalte per tot lo pilastrejat de aquella, y concludit lo banquillo degan fer una cornisa ab son friso, y alquitrabe per la mateixa circumferencia ben resaltat per todas las pilastras, com ab lo perfil se demostra, y que tant en las finestres de la mateixa mitja taronja, com en las del cos de la Iglesia digan

posarhi claraboyas de alabastro per a donar llum a la Iglesia, menos en la del cor que deurà ser finestra.

10. Item despres de concludida la mitja toronja, serà de la obligació dels fabricants lo fer las bobedas de las capellas, presbiteri, braços del crusero, Nau de la Iglesia y sagristias, havent de ser aquestos, es a saber las del cas de la Iglesia de mitja aresta, y las dels claustros de aresta, y las demás ab dos farfas; havent de baixar per todas las arestas dels archs, y lunetos així en la Nau major, com en los claustros unas faixas blavas, essent també de sa obligació lo terraguixar, y blanquejar de ges blanch no sols las ditas bobedas, si que també todas las pilastras; y parets de la dita Iglesia, y sacristias, y conluit que tindran lo blanquejar las bobedas, y parets fins al arrencament dels archs, deuran fer un banquillo per tota la circumferencia de la Iglesia ben ressaltat per todas las pilastras com demostra lo perfil, y conluit aquest deuran fer una cornisa ab son friso, y alquitrabe també per tota la circumferencia de la Iglesia ben ressaltada per las pilastras tallant en sos entrepanyos los tarjons de talla com se demostra en lo perfil, concludida la cornisa deuran correr de ges las impostas per todas las circumferencias dels archs de las emboaduras de las capellas.

11. Item serà també la obligació de dits fabricants lo fer sobre la porta de dita Iglesia una bobeda rebaixada per bolta de cordell tabicada de dos farfas de mitja aresta ab sos lunetos terraguixada y blanquejada de ges blanch, com tots los demes de la Iglesia; per lo piso del cor, y sobre lo arch de aquest deuran los fabricants posarhi, y fer a ses costes una balaustrada tornejada de fusta ab sa solera, y passamà del mateix.

12. Item serà també a càrrech dels fabricants lo fer las mesas tant del Altar major, com de les capellas, de pedra, una pila, o pica per la aigua beneita, y a nes una pila per las fonts Baptismals, las que deuran també colocar en la primera capella entrant a la Iglesia a una esquerra devall lo cor, y enrajolar de disons quadrats ben ajustats tot lo pabiment de la Iglesia, y presbiteri, y fer en aquest una grada de pedra picada.

13. Item serà la obligació dela fabricants lo fer al costat del frontis de dita Iglesia un campanar, obrir per ço los fonaments per tot lo quadro fins a arribar en lo solido, y ferm, fent dits fonaments de pedra, y argamasa bona, donantli per tota la circumferencia, y damunt dels arrans de terra un palm de rabassa, o rodapeu per la major seguritat de la obra, donantli la mateix diámetro, y gruixos de parets que demostra la planta, formant per la part exterior sas pilastras ab la elevació, y proporció que demane lo art, que son quatre archs de torre per lo exterior sens lo chipitell,

que est deurà tenir un diámetro, y mitg de alt, que ab tot deurà tenir lo dit campanar cent trenta, y sinch palms de alsada ab sa guerra, penell, y creu, en lo qual campanar deuràn fer quatre finestrals, ço es un a cada costat per posar las campanas y fer per dins del campanar una escala de pedra a la castellana fins al cor, y de allí en amunt de ges, formant sos replans per los racons que deuran pujar fins al piso de las campanas, haventse de pujar per la mateixa escala al cor qual campanar dega esser fins al pabiment de las campanas de pedra, y del cos de las campanas en amunt de obra cuita fenthi per lo exterior de la torre tots los adornos de arquitectura que demostra lo plano y perfil sens faltar en cosa alguna.

14. Item tindran obligació dits fabricants de fer a ses costes las portas emplafonadas ab sos marchs per las sacristias, la porta per a pujar al cor y la porta principal de la Iglesia ben reforsada ab dos portelles, y aforrada per la part de aforra ab fulla de Flandes, y posar a todas las golfos, panys, claus y demás ferros necessaris ben forts, y bons, y així mateix lo fer un pulpiti, o trona com demostra lo perfil.

15. Item serà de la obligació dels fabricants lo haver de posar tota la fusta, materials y ferramenta necessaris per la construcció de la Abadia, fent portas, finestras, y demás segons lo plano y perfil.

16. Item sapie lo fabricant, que tota la pedra necessitarà per la fàbrica tant de dita Iglesia, a excepció de sa portalada, com de dita Abadia la podrà tallar en qualquier paratge del terme que siga bona, y així mateix sapie que podrà usar de la teuleria llibrement per couer la obra necessaria per dita fàbrica, com y també podrà fer lleña, y cals en terres comunals del secà del terme de dit poble per dita obra tantsolament.

17. Item serà de la obligació dels expressats fabricants lo haver de donar la obra vista, y reconeguda a satisfacció dels perits mestres de cases y fusters, y no menos pujan los Regidors o comissionats de dit poble en qualsevol estat se troba la dita obra, fer visurar aquella, y encontrante alguna cosa que no estiga segons art, y ab seguritat, degan dits fabricants compondrerho a ses costes, y pagar la visura, y en lo cas de no encontrarse per los visors o perits defecte algun en dita obra no deuran pagar dita visura, si que deurà pagarla aquell que la aurà instada; y a més volen que lo dit fabricant dega pagar lo plano, y perfil de dita obra tant de la Iglesia com de la Abadia, quals han costejat dits Regidors.

18. Item lo fabricant que per a satisferli lo import de dita fàbrica se li cedirà per lo menos anys que se lliurarà, lo dret de vinté, o vintena part de tots fruits de espiga, com son blat, ordi, segal, civada, mill, canem, y altres de esta especie, que los vehints habitants, terratinents, y con resants culliran en la horta, y

terme de dit poble sens excepció de persona alguna, comensant en la cullita proxim vinent.

19. Item sapie lo fabricant que per la percepció de dit vinté, que deurà esser en garba, y lo canem afeixegat, destinaran los Regidors una persona, per a que junt ab lo collector que tindran vaigen a collectar lo mateix vinte.

20. Item sapie lo fabricant que per la seguritat de dita obra deurà donar bonas, y suficients fianzas a coneguda de dits Regidors.

21. Item sapie lo fabricant que serà de sa obligació lo pagar vint y sinch lliures al corredor per son treball de encantar y rematar dita fàbrica, y al notari infraescrit trenta lliures per la formació de la present tabba, y salari del acte, o contracta que deurà firmarse entre ell, y los dits Regidors, y lo paper sellat necessari per la present tabba, y original acte; Y ab dits pactes diga qui dir hi voldrà que al que per menos anys de percibir dit vinté se obligarà a fer dita obra, se lliurarà la dita fàbrica. Dats en Lleyda als sis dies del mes de mars de mil setcens sixty tres = Ignasi Soldevila notari = Y a mes es pactat entre ditas parts que no sia facultatiu a particular, ni terratinent algun de dit poble de Alcoletge batrer ni esbatusar garbes sens que primerament hajan passat los experts del vinté, baix la pena de sinquant nou sous; y a mes degan avisar al vintenedor al temps de vintegar al menos una vegada al any, y avisat aquest no anant a vintegar sia facultatiu a dits particulars y terratinents vintegar sos fruits de que se deu pagar vinté devant dos testimonis. Item es pactat que sia facultatiu al vintenedor per a vintegar de un tros a altre tant de secà, com de horta ab cavaladuras o carro, no donant dany, ni perjudici a particular algun, pues en est cas no li serà facultatiu. Y ab dits pactes y no sens ells, prometen dits Regidors en nom de tots los predits vehints y terratinents, y en nom seu propri, al prebit Anton Grau, que lo aobredit vinté ells y dita universitat, sos particulars, y terratinents presents, y esdevenidors a soles li pagaran, y entregaran, y faran se li pague de tots los sobreexpressants fruits y grans de espiga en quiscun de dits vint y un anys ab lo modo, y forma en la sobreinderta tabba, y pactes expressats sens dilació, ni excusa alguna ab restitució, y esmena de tots danys, y gastos, cedintli tots los drets, y accions a ells, y als dits particulars, y terratinents expectants, en virtud dels quals drets, y accions puga lo dit Grau percibir, y cobrar de tots los sobrenomenats lo sobredit dret de vinté eo vintena part de dits fruits: E convenen, y prometen dits Regidors en nom de dita universitat, seu propri, y de tots los dits vehints y terratinents actuals, y esdevenidors li faran tenir, valer y percibir contra qualsevols personas y estarne de evicció en tot cas, tant de dret, com de fet, menos en los casos fortuits de pesta, guerra, llangosta, y altres, ab

restitució, y esmena de tots danys, y gastos; Per tot lo que atendre, y cumpkirne obligan tots los bens y drets de ells, dita universitat, sos particulars y terratinents actuals i esdevenidors, y de qualsevol de ells a soles mobles, e immobles, haguts y per haver. Renunciant al benefici de noves constitucions divididores, y cedidores accions, a la carta del emperador Adrià, y consuetut de Barcelona que parlan de dos o mes que a soles se obligan, y a tota, y qualsevol altra Lley y Dret que valer, y ajudarlos puga, y a la que prohibeix lo general renunciació. E lo dit Anton Grau a todas las ditas cosas present, accepte la sobredita cessió de la percepció de dit Dret de vinté, o vintena part de fruits de espiga sobre expressats per lo dit termini de vint y un anys, per los dits Regidors en virtud del dalt dit real Decret, en nom seu propri, de dita universitat, particulars y terratinents del dit poble imposat per la nova construcció de dita Iglesia parroquial ab lo modo, forma y pactes sobrenotats, a son favor feta, conve y promet fabricar eo fer fabricar las ditas Iglesia y Abadía dins lo dit termini de quatre anys del día present en avvant comptadas, y cumplir los dits pactes sens dilació, ni excusa alguna, ab salaris de notari, y procurador acostumats, y ab restitució y esmena de tots danys, y gastos. Y per major seguritat de tot lo sobredit dona en fiadors a Mariano Reñer, pages del poble de Fondarella, y a Miquel Batiste mestre de cases de esta ciutat, qui junts ab lo dit Grau son principal, y a soles se obligan a tot lo sobredit; Y los dits Reñer, y Batiste fiadors predits presents accepten lo dit càrrech de fianza, y prometen junt ad dit son principal, y a soles tenir, y cumplir tot lo que per dit son principal està promes volent quedar tant obligats en tot com lo mateix son principal; Per lo que atendre, y cumplir ne obliguen tots sos bens mobles, e immobles haguts, y per haver. Renunciant a la carta del Emperador Adrià que parla de dos o mes que a soles se obligan, a la Lley qe diu que primerament siga convingut lo principal que la fianza, y al benefici de divididores y cedidores accions; Y junts a tota y qualsevol Lley y Dret que valer, y ajudar los puga, y a la que prohibeix la general renunciació. I luran las ditas parts a Déu Nostre Senyor, y a sos sants quatre evangelistes tot lo sobredit tenir, y cumplir. Y Joseph García corredor public y jurat de la present ciutat, mediant lo jurament que te presat en lo ingres de dit son ofici fa relació qu ha publicat la dalt incerta tabba per lo lloch public y acostumat de la present Ciutat a instancia dels dalt dits Regidors, per lo espay de mes de trenta dies, y que no ha trobat més beneficios, postor que lo prebit Anton Grau, aquí com a tal de orde dels mateixos Regidors se ha lliurat la dita fàbrica a extinció de candela per la percepció de dit Dret de

vinté per dits vint y un anys. Lo que fonch fet en la Ciutat de Llayda dia, mes y any predits presents essent per testimonis Bonaventura Pocerull notari real y Anton Grau corredor, los dos de la present ciutat.

Firmo

Manuel Borrás
Miguel Batiste Mariano Renyer
Joseph García corredor

Per dits Guasch, Cortasa, y Montserrat firmo Bonaventura Pocerull testimoni.

Jo Ignasi Soldevila notari fas fer coneixer als dalt firmats, y que dits Borrás, Batiste, Renyer, y García firmaren a sas propias mans, y per dits Guasch, Cortasa y Montserrat que afirmaren no saber de escriurer y a sas voluntats firma per ells lo dit Pocerull testimoni.

6

1764, desembre, 17 - Lleida

Miquel Batiste i Porta i el seu fill Miquel Batiste i Miquel es comprometen amb Antoni Grau concloure l'església d'Alcoletge el pròxim mes de setembre de 1765.

AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1764 [sign.1066], fol.305r-307r.

Dia setse del mes de desembre any de la Nativitat del Senyor de mil setcents sixty quatre en la Ciutat de Lleida.

In Dei Nomine Amen. Anton Grau mestre sabater de una, Miquel Batiste major, y Miquel Batiste menor pare y fill mestres de cases tots de esta Ciutat de altra part. En atenció que en lo acte de imposició, y como respectivament del Dret de vinté, o vintena part de tots fruits de Espiga que Déu donarà, y se culliran en lo espay de vint y un anys en lo terme del poble de Alcoletge Bisbat y corregiment de dita Ciutat, fet y firmat en poder del notari baix escrit lo dia sinch de maig del any prop passat mil setcents sixty tres, per los Regidors, Universitat, y singulars personas del dit Mique Batiste major, junt ab Mariano Renyer pages del poble de Fondarella, com a fiansa, a fer y construir a ses costes en lo mateix poble, una nova Iglesia parroquial y Abadia al thenor del plano y perfil expressats en lo mateix acte: De la qual se encontra vull construhida gran porció. Pero com respecte de esser a càrrech dels tres en dits respective noms, en la porció fins vull construhida, se hajan ocasionat entre ells diferents disputas sobre si se podia haver posat al estat que vull se troba ab menor cost que per ella se ha fet, y altrament per a pbviar las que vesosimilment se ocasionarian per son remate ya per lo dalt dit motiu, y ya també per la solides de dita obra al encontrarse finida per estar esta subjecta a visura en forsa del dalt dit acte, y en cas de no encontrarse

apta, ni segons reglas, plano y perfil rematada, se disputaria entre ells si estavan junts obligats en dits respective noms a la rehedificació, o be unicament lo dit Batiste, per haver est de consentiment dels demes construhit la actual porció, y per conseguint venir solament a son càrrech dels dits Batistes lo acabar, y rematar la mateixa fàbrica, y per ço per y entre las mateixas parts se han fet, convingut, y firmat los pactes següents:

Primerament los dits pare y fill Batiste: Per lo que lo enunciat Grau en lo prop següent pacte baix los oferirà donar, junts a soles de von grat y certa ciencia prometen, se obligan, y a càrrech seu, dels seus, y del altre de ells prenen lo acabar y rematar a ses costes per tot lo mes de setembre prop vinent la fàbrica de la dita Nova Iglesia parroquial y Abadia al thenor dels mateixos plano, pactes, obra, y perfil se expressan en lo dalt chalendat acte, y a mes extra dels dits pactes, plano y perfil se obligan fer y collocar a les conches de la mitja taronja de dita Iglesia los quatre Evangelistes de mitg cos, de guix bo ab sos adornos de talla: Fer la escalinata de pedra bona boixardada per a entrar a la mateixa Iglesia; y acabar y rematar la portalada de ella al thenor que està formada: Donant tota la dita obra aixis la que vull se troba, com la que en avant se construhirà solida, y visurada, com en altre dels pactes en lo mencionat acte continuats, se expressa, aixis que si finida, y visurada per los perits se encontrava falsificada aquella en tot, o en part, degan ells dits Batiste costejar tot lo que se necessitarà per vos reparos, o rehedificació, sens que per ço pugan petendrer cosa alguna del dit Grau, ni dels seus.

Item lo dalt dit Anton Grau per lo que los referits Pare y fill Batiste dalt en lo proxim precedent capítol se han obligat acabar y rematar la fàbrica de la dalt expressada Nova Iglesia parroquial: De son grat y certa ciencia per si sos hereus y successors comvé, y promet donar als mateixos Batiste, als seus, o aque voldran mil vuitcentes lliures barceloneses ab quatre iguals pagues, ço es la primera lo dia primer de Gener, la segona lo dia últim de març, la tercera lo dia últim de juny primer vinent, y la última finida y visurada tota la dita obra en lo precedent pacte expressada tot lo que promet atendre y cumplir sens dilació alguna, ab salaris de notari y procurador acostumats, y esmena de tots gastos baix obligació de tots sos bens.

Item es pactat entre ditas parts: Que no obstant la promesa que lo dit Grau en lo precedent capítol ha fet de donar y pagar per las rahons en aquell contingudas als mencionats pare y fill Batiste, mil vuitcentes lliures, y demes en lo present instrument expressat, no enten per rahó de aquest, lo dit Miquel Batiste major per judicarse en manera alguna

de la quarta part dels fruits, que com a altre dels companys li competeix en rahó el sobre-dit vinté, ans be li quedie ilesa la mateixa quarta part, cumplint aquest en tot lo per ell promés en lo presente acte. Y així las ditas parts llohant y aprobant tots lo dalt dits capítols y tot lo en ells contengut: De son grat y certa ciencia convenen y prometen la una part a la altra, y tos dos ad invicem totas las preditas cosas, y cada una de ellas aixis com a una, y altra pertany, atendre, y cumplir, y reciprocament observar sens dilació alguna, ab salaris de notari y procurador acostumats, y es, ena de tots gastos per la altra de ellas, suportador. Per tot lo que atendre y cumplir obligan a saber es los dits Batiste tots sos bens, y los del altre de ells a soles, y lo dit Grau tots sos bens, mobles, e immobles, haguts y per haver. Renunciant aquelles al benefici de dos, o mes que a soles se obligan, y a la de cedidores accions, y junts a son propi for sotmetentse a qualsevol altre secular tantsolament ab facultat de variar, a qualsevol Lley y Dret que valer y ajudar respectivament los puga, y a la que prohibeix la general renunciació. E fan y firman las mateixas parts escriptura de ters en los llibres dels tersos de la Curia del Illustre Senyor Corregidor, de Lleyda, o altra Curia, e Tribunal secular ab facultat de variar: volent que per dita escriptura de ters, ni al contrari no se fassa per judici, novació, o derogació alguna al present Instrument, ans be puga cada una reditas parts usar de las dos obligacions, o que millor los apareixerà: construhint una y altra en procuradors seus als notari, escripturas, y nuncis de ditas curias per a firmar la dita escriptura de ters: Prometent tenir per ferm, y agradable tot lo per ells, o lo altre de ells fahedor. Y iuran a Deu hi Senyor y a sos sants quatre evangelistes tot lo sobredit tenir y cumplir. E lo dit Miquel Batiste menor, per quant es menor de vint y sinch anys, major empero de divuit ab lo modo acostumat dels menors, renuncia al benefici desa menor edat restitució inintegrum demanat, y promet que per rahó de sa menor edat. Ignorancia, ni facilitat, no farà, ni vindrà contra cosa alguna del sobredit, ans be mediant lo iurament que dalt te prestat y lo que ara novament presta a Déu i Senyor, y a sos sants quatre Evangelistes complirà y observará tot quant dalt està promés lo que fonch fet en la dita Ciutat de Lleyda dia, mes y any predits presents essent per testimonis Ignasi Turull escrt y Agustí Biscarri mestre de cases, los dos de dita ciutat.

Anton Grau   Miquel Batiste major
Miquel Batiste menor

E jo Ignasi Soldevila notari fas fee coneixer dits contractats y que de sas propias mans han firmit lo precedent instrument de contracta.

1766, novembre, 7 - Lleida

Darrera visura de l'església parroquial d'Alcoletge. Intervenien com a visors els mestres Josep Burria, Josep Codolosa, Anton Balaguer i Anton Becardí, tots de Lleida.

AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1766 [sign.1068], fol.219v-220v

Sepan quantos la presente Escritura de relación de visorio vieren: como en la ciudad de Lérida Principado de Catalunya, ay que contamos a los siete dias del mes de noviembre, a año del Nacimiento del Señor mil setecientos sesenta, y seis. Ante mi Ignacio Soldevila escrivano publico Real, colegiado de Número de los de Lérida, parecieron, y fueron personalmente constituidos Joseph Burria de edad, que dijo ser de sesenta y nueve años cumplidos, Joseph Codolosa de edad de quarenta y ocho años, Antonio Balaguer, de edad de cinquenta y un años, y Antonio Becardi de edad que assimismo dijo ser de cinquenta y dos años, los tres poco más, o menos todos maetros albañiles de esta ciudad de Lérida, y expertos para el infraescrito fin nombrados, y elegidos esto es, los dos primeros, por el muy Illustre Señor Gobernador y corregidor de dicha Ciudad, y los dos últimos por el Ayuntamiento de Bayle, y Regidores, y Síndico procurador del lugar del Coletge del Corregimiento de dicha Lérida, los cuales mediante juramento a Dios Nuestro Señor, y a us santos quatro Evangelios sobre una señal de cruz en mano, y poder de mi dicho Ignacio Soldevila escrivano de su buen grado, y espontanea voluntad hicieron la relación extrajuizial de visorio siguiente; Esto es, que en el día de ayer, quatro de los corrientes ellos relacionantes, se confirieron en dicho lugar de alcoletge a fin de ver, mirar, y reconocer, no tansolamente la fábrica de la nueva Iglesia parroquial del dicho lugar hecha, o mandadad hacer por Antonio Grau maestro zapatero de esta ciudad, como acentista de dicha fábrica, sino que también la porción de obra construida des del dia veinte y quatro del proximo octubre, que para la total perfección de dicha fábrica en dicho día faltava construir, según el visorio que en este se practicó por dichos Burria y Cadolosa, Gabriel Sernis, y Joseph Bardala, estos últimos maestros albañiles de la ciudad de Balaguer, por si estaba aquella totemnte concluida, y hecha según regla de buen albañil, y con toda firmesa; Y vista, y reconocida atentamente dicha fábrica, teniendo presente el plano, perfil, y capitulación de la misma fábrica, de los que plenamente se cercioraron, jusgan, y tienen por constante, que la mencionada obra, no solamente queda concluida, y construida con la solides, y

firmissa, que se reqiere, y el Arte de buen albañil enseña, y estar arreglada en todo según demuestran los plano, perfil, y capitulación referidos, sin haver faltado en cosa alguna, si que también han encontrado, haver hecho el fabricante onse palmos larga, sinco de ancho, y uno de alto mas la dicha iglesia, como y en la portada de esta, mucha mas arquitectura, o mejoras de lo que demuestran el plano, perfil, y de lo que tenia obligación según la dicha contrata; todo lo que dicen ser así verdad, no solo por la práctica y pericia tienen en cosas semejantes, y reglas les enseña su Arte de albañil, sinó que también en fuerza del juramento que tienen arriba prestado, de todo lo que fue por dichos expertos requerido llevar auto público feefaciente como lo hice en la dicha de Lérida, día, mes y año arriba dichos, presentes a ello siendo por testigos Buenaventura Pocerull escrivano Real, y Antonio Francesch maestro errero, ambos de Lérida a esto llamados
 Joseph Burria
 Antonio Becardi
 Joseph Codolosa
 Anton Balaguer mestre de cases
 Ante mi Ignasio Soldevila escrivano que doy fe conocer dichos otorgantes, o relacionantes, y que de sus propias manos firmaron la presente relación de visorio.

8

1766, novembre, 8 - Lleida
Els regidors d'Alcoletge reben en casa del notari de Lleida Ignasi Soldevila i de mans d'Antoni Grau les claus de l'entrada principal de la nova església construïda en Alcoletge.
 AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1766 [sign.1068], fol.220v-222v

En la ciudad de Lérida, a los ocho dias del mes de noviembre, año del nacimiento del Señor mil setecientos sesenta y seis, Miguel Cortasa, Manuel Borrás Regidores, y Baltasar Plana procurador Síndico, todos del lugar de Alcoletge, ausente Francisco Mor bayle, por estar al presente enfermo, convocados, y congregados con permiso, y licencia del Muy Illustre Señor Dn. Francisco Crespo Ortis, cavallero comendador de Moratalar en la Orden de Calatraba, Mariscal de Campo de los exercitos de su Magestad, Governador militar, y Político de la Plassa, y castillos de Lérida, y corregidor de la misma, en el estudio de la casa del infraescrito escrivano, teniendo Ayuntamiento, y aquel representando unánimes, y conformes, y ninguno de ellos discrepante, en nombre del comun, suyos propios y de todos los particulares, y tierras tenientes de dicho lugar.
 Por quanto con escritura, que passó ante el dicho, e infraescrito escrivano en sinco de

mayo mil setecientos sesenta y tres, los Bayle, Regidores, y procurador síndico, que fueron en el próximo dicho año, así en nombre del comun, como en el suyo propio, y de qualesquier de ellos a solas, de sus vezinos, y tierras tenientes del término del propio lugar, con Real Decreto de nueve de dissiembre mil setecientos sesenta, y dos para el fin de construir una nueva Iglesia parroquial en el propio lugar, y por los motivos, que en aquel se expressan, se impussieron un derecho de veinteno de todos los frutos de espiga, como son trigo, zebada, cañamo, y otros semejantes, se cojieren en las tierras de su término por sus vezinos, o forasteros por el espacio de veinte, y un años; cuyo derecho, con la misma escritura, cedieron a Antonio Grau maestro zapatero de Lérida, como mejor, y más beneficioso postor en público subhasto, que se remató en presencia del Dr. en Drets Ramon Panes conte y comdo para este fin del muy Illustre Señor Baron de Mayals, entonces Gobernador, y Corregidor de esta ciudad con la obligación de que dicho Grau por el término de quatro años del día de la firma de dicha escritura en adelante contaderos, huviesse de fabricar en dicho lugar una nueva Iglesia parroquial, y Abadia según el Plano, y perfil, que se le entregó, y bajo las condiciones expressadas en la capitulación se halla inserta en la propia escritura, entre las quales se halla; la de que el fabricante huviesse de entregar la obra concluida fuese vista, y reconocida, a satisfacción de peritos; Y respeto, que en distintas ocasiones estandose fabricando dicha obra, se ha hecho reconocer por peritos, y darla estos siempre por buena, y últimamente se hisso reconocer por medio de quatro expertos albañiles, de los que nombró dos el dicho muy illustre Señor Gobernador, y Corregidor, y los otros dos, los antedichos Regidores, haviendo estos hecho relación en poder de mi dicho escribano en el día de ayer, por la qual consta, estar dicha fábrica concluida, y arreglada a los antedichos plano, perfil, y capitulación, según arte de buen albañil, y ahun haver hecho mucho más de lo que era de su obligación, según que de la misma relación, de que se hallan sercionados, consta. Por tanto los dichos Regidores y Sindico procurador en los arriba dichos nombres; de su libre, y espontanea voluntad, por sí, y demás vezinos, y cultivantes del término de dicho lugar, reconociendo la buena fe al dicho Antonio Grau presente, dándose por contentos, y satisfechos de la dicha obra, o fábrica, aquella la aceptan mediante la Real y verdadera entrega que el citado Grau hace al referido Miguel Cortassa Regidor decano, de la llabe de la Puerta Principal de la citada Iglesia en presencia del escrivano, y testigos infraescritos, la que tomó. E combienen, y

prometen dichos Regidores, y Síndico procurador en los arriba dichos nombres, no pedir más cosa alguna al dicho Grau, ni recombenirle en juicio, ni fuera de el por razón de dicha fábrica, loando, aprobando, ratificando, y confirmando la arriba calendada escritura de imposición, y cessione del derecho de veinteno, y todos los pactos, y condiciones en ellos contenidos, y de no apartarse de ello ço cargo, y obligación de todos los bienes, redditos, y emolumentos de el común de dicho lugar, suyos propios, y de los demás vezinos, y cultivantes del término del propio lugar y de cada uno de ellos a solas muebles, y sitios havidos, y por tener, renunciando a qualesquiera leyes, y derechos, que valer, y favorecer les puedan, y a la que prohibe la general renunciación. Y assí lo otorgaron, y firmaron, presentes a todo siendo por testigos Alberto Claver escribiente, y Joan Domingo fideuero, ambos de Lérida, a esto llamados.

Manuel Borrás regidor

Por dichos Cortasa, y Plana firmó Albert Claver testigo

Ante mi Ignasio Soldevila escribano que doy fe conosco dichos otorgantes que dicho Borrás firmó de su mano y por dichos Cortasa y Plana que afirmaron no saber escribir y de su voluntad firmó por ellos la presedente escritura dicho Claver testigo.

9

1767, febrer, 10 -

El mestre campaner de Calaf Adjutori Mestres reconèix haver rebut dels regidors d'Alcoletge 400 lliures com a primera paga de les 820 lliures que costava la campana realitzada pel temple de la vila.

AHPL, notari Antoni Olivés i Sirach, manual 1767 [sign.853], fol.3r-3v

In dei Nomine Amen. Sia a tothom manifest com en la ciutat de Lleyda Principat de Catalunya als deu dias del mes de febré any del Naixement del Senyor de mil setcents sesanta y set. Yo Adjutori Mestres campaner y vehí de la Vila de Calaf Bisbat de Vic, y de present en esta de Lleyda trobat De mon grat y certa sciencia confesso, y en veritat regonesch haver rebut de Pere Palau Regidor Decano y de Joan Gener tabé Regidor en lo present y corrent any de la Vila de Alcoletge y de Balthasar Planes Síndich procurador del Comú de dita vila presents, que pagant per dit comú, y de part del preu de una campana de coure de per de tretse a catorse quintas a rahó de sinquanta, y sis lliures la quinta, que Yo lo mateix Adjutori Mestres a dits Regidors y Síndich Procurador, eo del Comú de la mencionada Vila de Alcoletge los ne tinch venuda per lo preu de vuitcentes, y vint lliures moneada barcelonesa, que ab lo modo sobre incin-

vat que més avall se dirà me ha donat y pagat dit Comú eo los Regidors y Síndich Procurador sobre expressats per aquell la suma y quantitat de quatrecentes lliures barceloneses. Y son per part del preu de la sobre mencionada campana, y per la primera paga vensuda, o que vingué a terme lo dia de Tots Sants del any proxim passat de mil setcents sexanta y sis. Lo modo de la paga de dites quatrecentes lliures barceloneses es que aquelles les confesso haver rebut dels nominats Regidors y Síndich Procurador en diner comptants realment y de fet a totes mes llibres voluntats ab una sola paga. De lo que ne tinch firmat recibo a favor dels mateixos Regidors y Síndich Procurador, qual recibo vull que vage compres y embegut en la present època per quant una mateixa quantitat no aparegaestar satisfeta y pagada dos vegadas. Y així renunciant a la excepció de la non numerata pecunia, no haguda, y no rebuda, y de no ser esta la veritat del fet, y a tot altre dret y lley que ajudarme puga fermo y otorgo la present època en dita ciutat día, mes, y any dalt dits preterits essent per testimonis Joan Fenosa mestre sastre, y Pasqual Tubau negociant los dos vehins de Lleyda a estas cosas cridats, y pregats.
Adjutori Mestres campaner.

10

1767, febrer, 10 -

Els Regidors d'Alcoletge es comprometen amb el campaner Adjutori Mestres pagar-li les restans 420 lliures que li devien, del total de 820 que era el preu d'una campana comprada per l'església, en tres pagas iguals, els dies de Tots Sants dels anys 1767, 1768 i 1769.

AHPL, notari Antoni Olivés i Sirach, manual 1767 [sign.853], fol.3v-4r

In dei Nomine Amen. Sia a tothom manifest com en la ciutat de Lleyda Principat de Catalunya als deu dias del mes de febré any del Naixement del Senyor de mil setcents sesanta y set. Nosaltres Pere Palau Regidor Decano de la Vila de Alcoletge, y com a tal regint la vara de dita Vila, Joan Gener altre regidor, Balthasar Planes Síndich Procurador del Comú de aquella en lo present, y corrent any; en dits noms: Atenent, que per ser a notori manifesta la necessitat que en la ocurrencia present hi ha de posar al campanar de la nova Iglesia Parroquial de dita Vila una campana de major sonido y grandaria, que la que tenen las que son al campanar de la Iglesia antigua, a fi de que ab major comoditat los Parroquians y vehins de aquella, des de ses respectives cases y haciendes oigan tocar als Divinos officis celebradors en dita nova Iglesia y poder acistir a ells, y en especial a la misa del dia de precepte, per qual

motiu, y altres que són per la prudent, y christiana concideració sabian, y coneguts havem comprat en nom del comú de dita vila, a Adjutori Mestres campaner infrascrit una campana de pes qatorse quintas, o altres número mes cert a rahó de cinquanta, y sis lliures cada un quintar, per lo preu de vuitcentes y vint lliures barceloneses, y com de dit preu se vos estiga devent al present la cantitat de quatrecentes, y vint lliures de dita moneda, diem quatrecentes y vint lliures, per quant les restants quatrecentes lliures les teniu pagades y de nosaltres rebudes, segons que així es de veurer de la àpoca per vos firmada, y rebuda en poder del notari infrascrit lo dia present, y altrament al temps de dita compra fou convingut, y pactat que de la cantitat adeudada, o que de vos deuria per rahó de aquella compra. Se degues firmar a favor vostre, y per nosaltres en nom del comú de dita vila un acte debitori, y volent com és just cumplir lo convingut, y promés Per tant de nostre grat y certa sciencia en los noms sobre referits, y en lo nom, y veu del Comú de la expressada vila confessan deurer y voler pagar a Adjutori Mestres campaner y vehí de la Vila de Calaf del Bisbat de Vic per a les referides quatrecentes, y vint lliures barceloneses. Y són per les causes, y rahons contengudes en lo preluđi de est acte. Hes que en los relatats noms prometem pagar y portar dins casa vostra, o de vostrum procurador com sia dins del present Principat ab tres iguals pagues fahedores la primera per lo dia de tots Sants mes propvinent; la segona de dit dia a un any que serà lo primer de novembre de mil setcents sexanta y vuit y la tercera y ultima per semblant diada del any mil setcents sexanta y nou, sens dilació, ni excusa alguna ab los salaris de notari, y procurador acostumats ab esmena de tots danys, y gastos als quals se dega estar y creurerse al sol jurament, o simple paraula vostra [...]

11

1765, gener, 27 - Lleida

Pau Tico, mestre de cases d'Alcoletge, contracta amb el Capítol de Lleida l'edificació de l'església de Valfogona de Balaguer.

ACL, notari Antoni Pocurrull, manual 1765 a 1768, vol. 10, fol. 7r-11r.

Sea a todos manifiesto, como en la Ciudad de Lérida a los veinte y siete dias del mes de henero de nacimiento de Sr. De mil setecientos sesenta y cinco. El Illustre Sr. Dr. Francisco Girbes, Pbro. Canónigo de la Santa Iglesia de dicha Ciudad Sub. De la Pia Almoína de dicha Santa Iglesia a la que pertenece el término de Valfogona, y anexos con pleno dominio, y omnimoda jurisdic-

ción, deputado por el muy Illustre Cabildo de la misma para la población de dicho término, y cuidado de la infrascripta fábrica, respeto de que en cumplimiento de la resolución tomada por dicho Cabildo acerca de dicha población debe construirse Iglesia para el culto Divino, y celebracion de los oficios Divinos, en el parage se ha señalado de dicho término en que empiezan ja a construirse las casas que han de formar el lugar, para dicho fin se mandó formar la taba, y publicada en numeroso concurso de albañiles para concederse el asiento de la obra al que por menos precio quisiere fabricar dicha iglesia y abadía de ella, con los pactos de la misma taba, y según el plano y perfil para dicho efecto formados, y como entre varias mandas que se ofrecieron, no se halló, quien quissiese obligarse por menor precio a la dicha construcción, y fabricarla, que el infrascripto Pablo Tico albañil vezino de lugar de Alcoletge, que ofreció hazer la obra con arreglo a los pactos de dicha taba, por el precio de tres mil ochocientas libras, por tanto ofreciendo satisfacer a dicho Tico las dichas tres mil ochocientas libras por el rprecio en que se ha rematado dicha obra, assí como vaia exequitando aquella, a proporción de lo que huviere trabajado, no pudiendo adelantar más el trabajo, ni obligar a su pago, que según alcancen los medios proyectados para hazer efectiva dicha partida conviene, y promete a dicho Pablo Tico presente, y el mismo Pablo Tico a dicho Sr. Comisionado atender, cumplir, y observar los pactos y condiciones contenidos en la dicha taba, de tenor siguiente. Pactos y condiciones con los quales se ha de arreglar el asentista, que quisiere entender en la fábrica de la nueva Iglesia y abadía de la misma, son como se siguen = Primo sepa el asentista que ha de ser de su cuenta el abrir todos los zimientos de la obra conforme demuestra la planta de la Iglesia, y abadía, o casa de cura, y hasta llegar a encontrar con el terreno sólido, y firme para que después de llenos los mismos zimientos, y al tiempo de plantear en fino quede medio palmo de retreta por lo exterior, y otro medio palmo por lo interior = Más sepa el asentista, que abiertos, que esten los zimientos en la forma, que se ha dicho, será de su obligación, y deberá llenarlos, y bien enripiados, hasta llegar a anivelar con el piso de la Iglesia = Más sepa dicho asentista, que llenos que esten los notados zimientos deberá plantear en fino toda la obra susodicha, sin que pueda añadir, ni quitar en todas las dimensiones de la misma, assí en lo largo y ancho de toda la fábrica, como en lo ancho de la nave, y profundidad de capillas, y sacristías, y espesor de las paredes = Más sepa el dicho asentista, que será de su obligación, y deberá librar, y sentar en su correspondiente lugar, y parage correspondiente

todos los socalos, y contrasócalos, y basas de piedra, que se necesitarán para la dicha fábrica de la nueva iglesia susodicha, habiendo de ser dichos sócalos, contrasócalos, y basas de piedra buena, y de la mejor calidad, que se halle a dos horas distantes en contorno de aquel parage, y será de su obligación, y cargo labrar abujardada la piedra, que ha de servir, y emplearse en los mismos socalos, y contrasócalos, y la que ha de servir, y emplearse en las basas deberá ser atallantada con tallante de dientes = Más sepa el asentista, que las basas las deberá hazer de la orden toscana, como demuestra el perfil =

12

1765, maig, 18 - Lleida
Josep Burria visura les obres realitzades pel mestre Pau Tico en l'església de Vallfogona.
ACL, notari Antoni Pocurull, manual 1765 a 1768, vol. 10, fol. 33rv

En la Ciudad de Lérida a los diez y ocho dias de mes de maio año de mil setecientos sesenta y sinco. Joseph Burria maestro albañil de la Ciudad de Lérida de edad que dixo ser de sesenta y siete años cumplidos mediante juramento que prestó a Dios nuestro Señor, y a sus quatro Santos Evangelios sobre una señal de cruz en mano de mi el escribano infrascrito, a instancia de Juaquin Berga y Vidal escribano Real de Número y Colegio de dicha Ciudad Síndico de Cabildo de Dean, y Canónigos de la Santa Iglesia de la misma constituhido con escritura que pasó ante mi dicho escribano como escribano de los negocios de mismo Cabildo el dia veinte, y tres de diciembre de mil setecientos sesenta y dos hizo la relación extrajuhizial, y atestación siguiente: esto es que haviendose conferido el dia quinze de los corrientes a instancia de Illustre Dr. Francisco girves arcediano de Ribagorza Dignidad y Canónigo de dicha Santa Iglesia, en nombre de Administrador de la Pia Limosna de la misma, a quien tiene entendido el atestante, que pertenece el término despoblado de Vallfogona, en la Iglesia, y abadía, o casa para el cura, que en dicho término se esta construyendo a fin de ver, reconocer, mirar, y visurar la obra de dicha Iglesia, y casa para el cura que tiene a su cargo Pablo Tico maestro Albañil, y habiendo seguido, y atentamente mirado, y reconocido la dicha obra ha encontrado que las paredes de la iglesia citada por la parte de enfrente se encuentra alta, hasta el pavimento de la calle, y por la parte de atrás veinte palmos más alta que la rahiz de terreno, o simiento, hasta anivelar conel piso de la Iglesia, e iguales al nivel las de los lados con la de la parte de atrás, y que las paredes

de la casa del cura se hallan altas hasta el segundo piso, y uqe assí estas, como las de la Iglesia son malas, sin que pueda sobre ellas continuarse la otra por los defectos de esta mal trabajadas, por no estar bien apagada la cal de mortero de ellas, por ser gorda y desigual y mal triada la arena, y mal pastada la argamasa, como y por haverse mojado poco las paredes al tiempo de su construcción, de lo que indefectiblemente se ha seguido, que estan rebentadas dichas paredes, y esquerdadas por diferentes partes, por no hazer union la argamasa con las piedras por dicho motivo de ser mal pastada, y juzga el atestante, que aun haran mas movimiento las paredes con la humedad, respecto al que haziendo essa avivar la cal, que no esta apagada la hara estufar, y rebentar más, y assí entiende el atestante, que si se continua sobre dichas paredes la obra de necesidad ha de arruinarse la fabrica, añadiendo assi mismo, que el embigado de la casa de la abadía en el primer piso de la tramada arrimada a la Iglesia, no es de provecho, ni puede subsistir por ser lo que tiene visto, y la práctica, y pericia tiene en las cosas de su arte, y ofiio de albañil, y ser esta la verdad en fuerza de juramento, que tiene prestado. De todo lo que dicho Juaquin Berga apoderado susodicho mer requirió llevara autho publico fee faciente, como lo hize presentes siendo por testigos el Venerable Ignacio Pocerull clerido, y el Magnifico Miguel Soler ciudadano honrado de Barcelona escribiente ambos vezinos de dicha ciudad de Lérida a esto llamados.
Joseph Burria atestante
Juaquin Berga y vidal Pror. Instante

13

1773, maig, 11 - Lleida
Marià Biscarri i Miquel Batiste i Miquel, mestres de cases, contracten l'edificació de la nova església de Vallfogona de Balaguer.
ACL, notari Antoni Pocurull, manual 1773 a 1776, vol. 12, fol. 18r-21r

Sea a todos manifiesto, como en la Ciudad de Lérida a los onse dias del mes de Maio del nacimiento de Nuestro Señor Jesuchristo de mil settecientos setenta y tres. El Illtre. Dr. Agustín Montull Pbro. Canónigo de la Santa Iglesia de dicha Ciudad Administrador de la Administración de Pia Almoína de la misma deputado por el muy Illtre Cabildo de Dean, y Canónigos de dicha Santa Iglesia con deliberación Capitular tomada el dia veinte y tres de Deziembre del año pasado mil settecientos setenta y dos de una parte, y Mariano Biscarri, y Miquel Batiste menor de dies Maestros albañiles de dicha Ciudad de otra. Atendiendo que con escritura passó ante mi el infrascrito escribano el dia veinte y siete del

mes de enero del año pasado de mil setecientos sesenta y cinco; el Illtre Dr. Francisco Girves Pbro. Canónigo de la referida Santa iglesia Administrador entonces de dicha administración de la Pia Almoina dio el aciento de la fábrica de la Iglesia que debía edificarse en el lugar de Vallfogona que dicho Cabildo Señor Jurisdiccional, y Campal del propio lugar, y su término havia resuelto poblar, y efectivamente se hallaban ya edificadas varias casa a Pablo Tico Maestro albañil vecino del lugar de Alcoletge, quien se obligó a darla concluida con la casa o abadia para el cura por el precio de tres mil ochocientas libras barcelonesas como en dicha escritura se contiene, a que efectivamente se dio principio levantándose los cimientos para la dicha obra, pero como haviendo tenido noticia el Cabildo que era aquella defectuosa dispuso pasara perito a reconocerla que efectivamente la encontraron tal, y de tan poca subsistencia que no podía asegurarse sobre ellos la fábrica. De suerte que es preciso abrirles de nuevo y deshazer lo fabricado para la seguridad de la nueva obra, que dio motivo para suspenderse aquella, y como se necesita para el Culto Divino, y dar asistencia espiritual a los vecinos de dicho lugar de fabricarse Iglesia en el mismo, no pueda servir la obra empezada se ha mandado formar nuevo plan, y perfil para dicho efecto: Y vistos estos por dichas partes han ofrecido dichos Mariano Biscarri, y Miquel Batiste menor de dias tomar a su cargo la dicha obra hasta su entera conclusión, y Dn. Agustín Montull Canónigo Comisionado susodicho entregarles dos mil seiscientas sinquenta libras barcelonesas por todo el coste de ella sí de materiales como de peones, y maestros, tanto de albañileria como de carpinteria a hierros y demás necesario con los pactos siguientes. Primeramente deberan dichos asentistas demoler toda la obra que se halla hasta lo más profundo de los cimientos por estar mal contruidos, y ser distinta la planta que se ha de executar = Item que demostrados que están todos los cimientos viejos deban los asentistas plantear una iglesia sobre el mismo terreno retirando el frontis de ella hasta anivelarle con linea de la calle, conforme el plano que se les entregará sin faltar en cosa alguna observando todas las medidas así en lo ancho, como en lo largo, y gruesos de paredes dándoles a los cimientos un palmo más de espesor hasta anivelar con el piso de la Iglesia = Item habiertos todos los cimientos en la forma dicha, y hasta encontrar con el terreno sólido y firme deberán los asentistas llenarlos con buena mamposteria, y argamasa bien enripiados y apisonados, la cal que esté bien apagada, y la mescla de la cal y arena será dos capas de arena y uno de cal, y llenos que esten los cimientos hasta

el nivel de el piso de la iglesia deberen los asentistas volver a plantear en fino dándoles a las paredes exteriores tres palmos de espesor y quedará medio palmo de retreta por adentro, y por fuera, y a los atajos de las capillas les daran de espesor cinco palmos, como demuestra el plano = Item que planteada la Iglesia y sacristia con sus capillas, y subida para el coro, y campanas como demuestra el plano deberán los asentistas lebantar todas las paredes de tres palmos de espesor de buena mamposteria hasta anivelar con los arcos de las capillas por la parte convexa, y que las pilastras interiores de la iglesia hayan de levantar como demuestra el perfil, como también las envocaduras de las capillas, volviendo sus arcos en las capillas de ladrillo o piedra debastada = Item que hechos los arcos = Item que hechos los arcos deberán continuar las paredes hasta llegar a el aciento del alquitrahe, y deberán sarquear el alquitrahe friso, y cornisa, y el banquillo por todo el interior de la obra como demuestra el perfil = Item que sarqueada cornisa y banquillo deberán continuar las paredes hasta el rafe de el texado, dexando los buecos de ventanas en los lunetos como demuestra el perfil, y las puertas para entrar y subir al coro y a las campanas, y han de dexar una puerta para la sacristia con una ventana, como demuestra el plano, y el perfil, y la ventana de la sacristia deberan poner rexa de hierro = Item que concluidas las paredes deban asentar los rafe sobre ellas de texa y de ladrillo por todo el recibnto de la obra, y sacristia y sentados los rafe cubrir toda la obra, poniendo buenos tirantes y tixerias y sus traveseros de seis en seis palmos, y sobre los trabeseros las latas, y sentar las canales sobre las latas y las cubiertas sobre las canales que solapen medio palmo la una sobre la otra así las canales como las cubiertas, y que la carena principal haya de eser de tejas maestras, y bien amorterada, y toda la madera bien clabada = Item que concluido el texado deban tabicar todas las bovedas y también la de el piso de el coro con hieso, y ladrillo de dos farfas dexando sus lunetos en las bovedas para las ventanas y deberán falsear los arcos por debaxo de la boveda a la correspondiendia de las pilastras dexando las bovedas, y los arcos de raspado a punto de blanquear con hiezo blanco = Item que concluidas las bovedas, y pechina deberán correr el banquillo, cornisa y friso, y alquitrahe por todo el recinto de lo interior de la obra = Item que concluido el cornisamiento por todo el recinto de la obra deberán baxar de raspado todo lo interior de la obra hasta el pabimento y deberán hacer y sentar todas las mesas de los altares, pila bautismal, y de agua bendita y las gradas de el presbiterio = Item que deban hacer la escala para subir al coro, y las campanas

hasta la engorfa con su varanda de hiezo, y ladrillo, y su balustrada para el coro = Item que deban hacer la fachada con el campanario como demuestra el perfil de el frontis, y todas las esquinas de la obra de piedra picada apunta de escoda con sus contra esquinas = Item que hecho todo en la forma dicha deban balnquear con hiezo blanco todo lo interior de la obra con paleta o con llana hasta llegar al pabimento dexandolo bien bruñido y sin costuras = Item que concluido el blanqueo deban pabimentar toda la iglesia con ladrillo bien juntado y sentado con argamasa = Item que deberan poner los asentistas puertas a sus expensas así en la puerta principal como en las sacristia, y en la subida de el coro con toda la herramienta necesaria para dichas puertas, y ventanas como también clarabias de escatrón en las ventanas de los lunetos para dar luz a la iglesia, y en la O del frontis, y reconocida a satisfacción de peritos = Item que deberán poner los asentistas todos los zócalos, y vasas que han demostradas en el perfil interior, y exterior de piedra de Arbeca siendo de cuenta de los vezinos de dicho lugar el conducirla al pie de la obra, como también todos los demás materiales a excepción de el agua, y debiéndolos comprar, y prevenir los asentistas en los parages más cómodos, y cercanos = Item es pacto que la portada que demuestra en el frontis haya de ser también de piedra de Arbeca atallantada con tallante de dientes = Item con pacto que toda la fachada del frontis debe ser de mamposteria real por filadas picada a punta de escoda, y fileteada poniendo tizones de trecho a trecho = Item pacto que la Iglesia que va planteada deberá tener de largo noventa palmos de luz y treinta y cinco de ancho la nave, y cinco de fondo las capillas en cada uno de los dos lados, y altura lo que demuestra la planta, bien entendido que respecto a las capillas o arcos de ellas deberán en la altura proporsionarse a quatro por siete, y el frontis de la iglesia deberá elevarse por sus lados hasta igualar el rafe de la misma Iglesia para su uniformidad dándole la elevación del tímpano como demuestra la planta = Item que deberán los asentistas tener concluida, y perfeccionada toda la obra en el término preciso de dos años contaderos desde el día de oy en adelante = Item dicho Dn. Agustín Montull, canónigo comisionado conviene, y promete a dichos asentistas darles y entregarles dichas dos mil seiscientas cinquenta libras barcelonesas con los plasos siguientes, es a saber quinientas libras barcelonesas el día presente; quinientas libras quando se halla la fábrica al arranque de los arcos de las capillas, otras quinientas libras al estar la obra toda igual a la corniza; trescientas libras al estar cubierta toda la obra de la Iglesia, y de la Sacristía; otras trescientas al estas

pasadas las vobedas de la Iglesia, coro y sacristía con la pechina del Presbiterio; otras trescientas libras quando se halle toda la obra exterior e interior de la Iglesia terraguixada, y raspada por dentro, y concluido el campanario, y las restantes ducientas cinquenta libras luego concluida toda la obra, vista y reconocida por expertos y recibida por los señores comisionados de dicho Illustre Cabildo, con la inteligencia que no se les satisfará el segundo plazo hasta que haya cumplido enteramente en lo que debía hacer en el primero, y assi en los demás, siendo siempre facultativo al Cavildo hazer ver y reconocer la obra en qualquier estado que se halle, todo lo que dicho Illustre Dn. Agustín Montull canónigo susodicho, y dichos Mariano Biscarri, y Miguel Batiste asentistas prometen atender y cumplir por lo que acada parte toca sin dilación, ni excusa alguna con los salarios del notario y procurador acostumbrados, con restitución y enmienda de todos daños, intereses, y costas por lo que obligan a saber dicho señor canónigo comisionado todos los bienes de dicha administración de la Pia Almoina sitios muebles y réditos havidos y por haver, voces, derechos, y acciones qualquier que sean y dichos Biscarri y Batiste asentistas los suos propios [...] siendo por testigos Juaquin Berga escribano real del Colegio y número de dicha ciudad y Agustín Ricart escribiente de la misma.

Dr. Agustín Mantull canonigo Almoynes
Marinao Biscarri – Miquel Batiste

14

1776, maig, 12 - Lleida

Francesc Orobítg i Josep Codolosa, mestres de cases, visuren la nova església de Vallfogona de Balaguer

ACL, notari Antoni Pocurull, manual 1773 a 1776, vol. 12, fol. 312v-313r

En la ciutat de Lleyda als dotse dies del mes de maig, Any del Naixement del Señor de mil setcents setanta y sis. Francesch Orobítg, mestre de cases de Lleyda, visor elegit per lo Illustre Dr. Agustí Montull Canonge de la Sta Iglesia de dita ciutat, Administrador de la Administració de la Pia Almoyna de la mateixa, junt ab lo Illustre Dr. Bonaventura de Guiu Canonge de dita Sta. Igleisa, deputats per lo Illustre Capítol de Degá, y Canonges de la propia ab deliberació Capitular presa lo dia vint y quatre de desembre deúltim; y Josep Codolosa, mestre de cases de dita ciutat, visor nomenat per part de Mariano Biscarri també mestre de cases de aquella, asentiste de la fábrica de la nova Iglesia de Vallfogona, a efecte de visurar, regoneixer y mirar dita Iglesia per si se troba, o no construhida segons lo estipulat en la contracta fir-

mada sobre la construcció entre parts de dit illustre Sr. Administració de una, y dit Mariano Biscarii, Y Miquel batiste mestre de cases de esta ciutat de altra, rebuda per lo notari infrascrit lo dia onse de maig del any mil setcents setanta y tres, los quals mediant jurament que prestan a Déu Nostre Señor, y a sos quatre Sants Evangelis sobre una señal de la creu en ma, y poder de mi lo notari infrascrit a instancia de dits Sr. Dr. Bonaventura de Guiu Canonge Administrador predit, y el dit Mariano Biscarii, fan la declaració següent, es a saber: Que lo dia sinch dels corrents mes y any, se confereixen en la dita nova església del Poble de Vallfogona, y havent vist, atentament, mirat, y regoneixer aquella, y tot lo formal, y material de sa fàbrica, tenint present la contracta firmada sobre ella dalt calendada, han enconrat que está treballada segons art, y regles de ella, y ab la solidés, y seguritat, corresponent, per tenir esta lo espesor de parets que deu tenir segons dita contracta, y en efecte en ella no se ha enconrat lo menor moviment, així en lo exterior com en lo interior de la obra; y també han vist tot lo tocant a la fusteria, y serralleria, tant de la teulada, com de les portes, y demás que ere a càrrech del asentiste, y han enconrat que tot está treballat segons art, y ab la perfecció que prevé la contracta, y sols han reparat, que les meses de les capelles son estretes, y de poca bolada, de conformitat que deuen abansarse cosa de mitg palm en fora, fentse una mitja caña per tot lo ruedo de elles, enrajolantles, o allisantles per sobre, deixant lo bueco corresponent per lo encaix de la ara, y a mes que lo paviment de dita Iglesia se deu reseguir, y tornarse a sentar los quadrats que estan movedisos, deixantlos ab la solidés necesaria, y en la porta principal per a que tinga la seguritat que deu tenir, se deu posar una falleva de peu, encarcellada al piso de la mateixa Iglesia, y també en la escala, que se troba alguna esquerdada de poca consideració, causada segons se compren, per estar descuberta la lluna de ella, y rebre la aigua de les plujes se deu manifestar aquella, y recollarla, component algunes graoneres que están mogudes, y no arriban a collar a la paret. Tot lo que diuen ser així, y lo que entenen de dita obra segons Déu, y sas consciencias per la practica y pericia que tenen com a coses de son Art. De tot lo que dits Dr. Bonaventura de Guiu Administrador predit, y dit Mariano Biscarii requeriren a mi lo dit notari me llevant acte públich fee facient, que fou fet presents essent per testimonis Joseph Tries pages, y Lluch Miret manobré, los dos de Lleyda residents.

Francesch Orobítg – Joseph Codolosa
Dn. Ventura de Guiu Cange. Admr. – Mariano Biscarii

1776, maig, 12 - Lleida

Mariano Biscarii reconèix haver rebut el total de les 2.650 lliures per la construcció de l'església de Vallfogona.

ACL, notari Antoni Pocurull, manual 1773 a 1776, vol. 12, fol. 313r-v

En la ciutat de Lleyda als dotse dies del mes de maig, Any del Naixement del Señor de mil setcents setanta y sis. Jo Mariano Biscarii mestre de cases de Lleyda, de mon grat, y certa ciencia confesso, y en veritat regonech a favor del Molt Illustre Capítol de Degà, y Canonges de la Santa Yglesia de dita Ciutat, Administrador de la Administració de la Pia Almoyna de la mateixa, ausent, present per lo mateix lo Illustre Dn. Bonaventura de Guiu Pbre. Canonge de la propia, que del modo infrascrit me ha donat, y pagat, y Jo he rebut dos mil siscentes sinquanta lliures barceloneses, y son per lo total import del preu fet de la Yglesia del Poble de Vallfogona propi de dita Administració, que jo devia construir per dita quantitat, segons los pactes, plano y perfil, y ab los pactes expressats en la contracta, que en rahó de dita fàbrica, se firmà entre parts del Illustre Dr. Agustí Montull Canonge de dita Santa Iglesia, deputat per dit Illustre Capítol, Administrador predit de una; y Miquel batiste menor de dies mestre de cases de la referida ciutat, y jo mateix Mariano Biscarii de altra, en actes del notari infrascrit lo dia onse de maig del any mil setcents setanta y tres, y dita quantitat sem devia entregar ab los plazos explicats en dita contracta, y lo ultim despues de vista, y aprobada la obra com quede executat, segons apar de la relació que han fet Francesch Orobítg, y Joseph Codolosa mestres de cases de esta ciutat en actes del notari infrascrit lo dia present. Lo modo de la paga de dites dos mil siscentes sinquanta lliures barceloneses es que les he rebut de mans de dit Illustre Dr. Agustí Montull Canonge en diners comptant realment y de fet a totes mes llibres voluntats ab diferents partides de que tinch firmats diferents recibos, que ab lo present cancelo y anullo [...] essent per testimonis Francesch Orobítg, y Joseph codolosa mestre de cases de dita ciutat.

Mariano Biscarii.

1765, agost, 26 - Lleida

Josep Burria i Jaume Aymà quantifiquen el cost de les obres de la nova església de Llardecans

AHPL, notari Miquel Roig, manual 1765 [sign.983], fol. 126.

En la Ciudad de Lérida Principado de Cataluña a los veynte y seis dias del mes de agosto del año contado del nacimiento de nuestro Señor esuchristo de mil settecientos sesenta y sinco. Ante mi Miquel Roig escrivano Real Collegial de número de la Ciudad de Lérida infrascrito, y de los infrascritos testimonios parezieron personalmente Joseph Burria de edat, según dixo ser de sesenta, y ocho años, poco má, o menos, y Jayme Aymá de edat, según dixo ser, de sesenta y sinco años también poco más, o menos, ambos arquitectos de la misma ciudad de Lérida los quales mediante juramento, que ambos prestaron, a Dios nuestro Señor, y asus Santos quatro Evangelios, sobre una señal de cruz en mano, y poder de mi dicho, e infrascrito escrivano, a instancia, y requerimiento de Ramón Cornador Regidor decano del lugar de Llardecans del corregimiento, y obispado de Lérida, hizieron, aunque extrajuhicialmente la relación siguiente, a saber es: Que habiendo sido preguntados ellos dichos Joseph Burria, Y Jayme Aymá arquitectos por el predicho Ramón Cornador regidor sussodicho; quanto podría importar el coste de la Iglesia parroquial nueva con la abadia, o casa para el cura, que se intenta fabricar en dicho lugar de Llardecans, a tenor del plano, y perfil que para este efecto se ha hecho, y que dias atras se entregó a ellos declarantes, y tienen ahun en su poder a fin de calcular el coste podría importar dicha Iglesia con la Abadia: dixeron, y declararon que habiendo calculado sobre dicho plano, y perfil, el coste de dicha Iglesia, con la Abadía, según Dios, y sus conciencias, y pericia tienen en su arte de arquitectura assenderá el importe, y coste de la misma Iglesia con la Abadía, al tenor del plano y perfil, a la cantidad de catorce mil seiscientas setenta, y nueve libras diez y nueve sueldos chatalanes, poco más o menos. De todo lo que el mismo Ramón Cornador regidor del predicho lugar de Llardecans, me requirió a mí dicho e infrascrito escrivano, le diera testimonio público, fee faciente, que fue fecho en la presente ciudad de Lérida, día, mes, y año arriba referidos, siendo presentes por testimonios Francisco Burria y Joseph Larrosa los dos maestros arquitectos de dicha ciudad, a lo sussodicho llamados.
Joseph Burria = por no saber escribir Jaime Aymá firmo de su facultad
Francisco Burria testimonio

17

1765, desembre, 30 - Lleida
Ignasi Pont, nunci de Torres de Segre, declara judicialment que en el moment d'entregar a favor de Miquel Batiste l'adjudicació de les obres de l'església parroquial de Llardecans, no va veure si estava o no encesa la candela.

AHPL, notari Jacint Gigó, manual 1765 [sign.625], fol. 2r-3r

MARTÍ I SOLSONA, Francesc: Loreto en la vida de Llardecans, Lleida, Ajuntament de Llardecans, 2000, p. 131. (referenciat)

En la Ciudad de Lérida Principado de Cataluña oy que contamos a los treinta dias del mes de desiembre del anyo del Nacimiento del Señor mil Setecientos sesenta y seis. Presente de mi Jacinto Gigo por las autoridades Appca, y Real escrivano público de número, y collegio de la nombrada ciudad de Lérida abajo escrito, y en presencia de los infrascritos testigos pareció, y fue personalmente constituído Ignasio Pont Nunsio Jurado de la Villa de Torres de Segre obispado, y Corregimiento de Lérida el qual en presencia de dichos e infrascritos testigos passé a tomar dicha relación, al nombrado Ignasio Pont nuncio referido que mediante el juramento que tiene prestado en el ingreso de su oficio hizo en la forma, y modo siguientes = Que si bien es verdad que en la relación que en tantos del próximo passado mes de noviembre hizo en poder del Dto. Antonio Temple escrivano público de dicho número, y collegio de Lérida de resulta de haver subhastado el aciento de la fábrica de la Iglesia de Llardecans; supuesto que siendo ensendida la candela dio la última manda de doze mil seiscientas noventa libras Miguel Batiste maestro albañil de la misma ciudad de Lérida, y por esto libro dicho asiento en favor del expresado Miguel Batiste; con todo como el declarante haya referido sobre este asumpto le queda la duda de si hera o no ensendida la candela al tiempo de dar la expresada manda el nombrado Miguel Batiste, pues no pudo verlo a causa del grande concurso que havia en el proprio parage que se hizo el subhasto, y respecto de haver llegado a noticia de el declarante que por causa de su relación se hayan seguido, o esperan seguirse varios debates, y gastos entre el Común de dicho lugar de Llardecans, y el referido interesado: Por tanto a fin de sanear su consensia declara que lo que supusso en la relación que hizo en poder de dicho Temple escrivano sobrerreferido fue en vista de algunas vozes que oyó el declarante de hallarse ensendida la candela al tiempo que dió la manda el referido Miguel Batiste; Pero la verdad es que el declarante no vio, ni pudo ver, por causa del grande concurso que se hallava, y había en el proprio parage que se hizo el subhasto pues por este motivo no pudo ver al tiempo de la manda de si hera o no ensendida dicha candela que es lo que para aquietar su consensia puede decir, y la verdad por el juramento tiene prestado en el ingreso de su oficio = De cuyas cosas del nombrado Ignasio Pont nunsio sobre referido requirió a mí dicho notario le diera testimonio público fee faciente

de dicha relación como lo hize en dicha ciudad de Lérida en el día, mes, y año y lugar arriba referidos. Haviendo sido a todo presentes por testigos Francisco Mulet texedor de lino de la Villa de Aitona obispado de Lérida, y Joseph Castells alpargatero de Lérida a lo sussodicho llamados y rogados. así lo aprueba el infrascrito escribano de su mano propia.

Ignasio Pont nuncio

18

1773, gener, 8 - Lleida

Ramon Salat, mestre de cases de l'Albi, cedéix la continuació i acabament de l'obra de l'església parroquial de Llardecans a Credenci Rosanes, Francesc Rubió i Climent Bastons, amb els mateixos pactes i condicions en que havia estat contractada.

AHPL, notari Antoni Casanoves, manual 1776 [sign.436], fol. 3r-5v.

En nom de Déu Amen. Ramon Salat, mestre de cases vehí del Poble del Albi, corregiment de Montblanch, y de present en esta ciutat de Lleyda trobat; Attenent, y conciderant, que ab acte rebut en poder del notary de la vila de Flix, dia, mes y any en aquell notats, mediant la contracta en lo mateix acte insertada de la que los contrahents se troban plenament entreats, lo Comú, y comicionats de la fàbrica de la nova església del poble de Llardecans corregiment de esta ciutat, donaren y concediren al públich subhast la construcció, o, fàbrica de dita nova iglesia y abadía per habitació de son rector, a dit Ramon Salat, mediant catorce mil setanta sich lliures barceloneses be que deuria cumplir en dita contracta y asiento, cobradoras de aquells per mesadas; esto es cent lliures en cada mes, segons se por veurer més extens de la referida contracta a que se fa relació; Pero com dit Salat per altres indispensables ocupacions de altre part no li sia fácil cumplir en dita contracta, no obstant de tenir dita iglesia, en part a punt de cubrir, y haver encontrat qui lo desempeñaria per haverli offerit los infrascrits Cracensio Rosanes, Francesch Rubió y Clement Bastons continuar al tenor de dita contracta, y concluir perfectament la fàbrica de dita nova Iglesia tant solament donantlis, y cedintlos quatre mil nou centes lliures exigidoras de dits Comú, y Comissionats, y en defecte de estos del mateix Salat sempre que aqueulls cumpliran dita contracta en rahó de la fàbrica de dita Iglesia, cobradoras de cent en cent lliuras mensualment. Per çó y altrament de san grat, y centa sciencia, dona, cedéis, transfereix, y transporta a favor dels referits Cresencio Rosanes, Francesch Rubió y Clement Bastons mestres de cases vehins de la present ciutat a estas cosas, y més avall

acceptans, y a qui estos voldran la construcció de la dita nova iglesia al tenor de dita contracta, la qual iglesia en lo dia se troba en part a punt de cubrir, offerintlos, perçó, com en virtut del present los offereix las ditas quatre mil nou centas lliureas barcelonesas cobradoras de cent en cent lliuras mensualment conforme se adelantará la obra de dita iglesia. Qual revestiment de asiento de dita obra, mediant esta quantitat fa aixis com millor dir, y pensar se pot ab los pactes infrascrits y següents = Primo es pacte, que en quant a dita fàbrica de la refferida nova iglesia tantsolament deurà dit Rosanes, y compañía continuarla, concluir-la, y deixar-la conforme era obligació de dit Salat, y est tenia offert y promes en dita contracta celebrada per ell, y dits Comú, y Comissionats de la que estan ya plenament enterats = Item es pacte; Que cobrant dit Rosanes, y compañía cent lliuras mensuals, com dejen, cumplint lo refferit, deuran estos donar, y pagar a dit salat, o als seus, vint y zinc lliuras barcelonesas en cada quatre mesos, que continuaran la obra fins a fer lo compliment de trescentas, deu lliuras, quatre sous, y sis diner barcelonesos, y perçó los cedéis lo dit Salat tots los materials que en lo dia tenia previnguts, y existents per la dita fàbrica de la Iglesia = Item es pacte que sempre y quant serà menester lo haverse de conferir dit Salat en dit poble per fet de dita obra, durant esta, dega assistir personalment, immediatament de ser avista = Item es pacte; que en lo cas de faltar dit Comú, y Comissionats als pagos mensuals sobredits, dega estar de cara dit Salat, y perçó serà també de la obligació de dits Rossanes, y compañía, lo haver de cumplir alló que venia a càrrech e incumbia a dit Salat en rehó de la obra de dita Iglesia. Y a dits pactes fa dit Salat lo referit revestiment de l'expressat asiento, cedint, y transferint a dit Rossanes, y compañía tots sos drets, y accions, y que en virtut de dita contracta en quant al acabament de dita fàbrica tenia adquerits, dels quals junts, y a solas pugan usar en judici, y fora de ell com millor lis convinga, y demanar exigir, y cobrar mensualment del predit Comú, y comissionats las dites cent lliures barcelonesas mensuals fins al compliment de dites quatre mil nou centas lliuras, y només y las meteixas que espectaba cobrar al mateix Salat abans de la present contracta, y del rebut, y cobrat, firmar àpocas albarans y altres cauthelas [...]; dient, e intimant a qualsevols personas aquí intimarse dega el que ab la sola ostenció de la present regonegan en avant a dits Rossanas, y compañía per asentistas de la conclusió de ditas obras de la nova iglesia tantsolament com antes debían a sit Salat; Prometent ferlis valer y tenir dita obra, y estarlosne de forma, y legal evicció per contractes propis, seu quasi contractes fets, y obligats

suas propias. Obligant per ço tots los béns mobles, e inmuebles haguts, y per haver ab totas las renunciadas de dret necesarias, y ab jurament llargament. Y dit Cracensio Rosanes, Francesch Rubió, y Clement Bastons presents a estas coasa, acceptant dita contracta ab los pactes, modo, y forma predits. Y prometen junts, y a solas cumplir a tot lo sobredit [...]. En testimoni del que aixis ho otorgan, y firman dites parts en dita ciutat de Lleyda, Principat de Catalunya als vuit dies del mes de janer, any de la Nativitat del Señor de mil set cents setanta tres, essent present a tot lo sobredit Yo lo notari infrascrit, y per testimonis Joan Roig escultor, y Francisco Esteve pages los dos en dita de Lleyda residint, y a est fi cridats, y regats. E yo lo mateix notari dono fee coneixer a dits contrahents, que han pasta a firmar la present de sa propria respective ma.

Ramon Salat

Crasençio Rosanas

Francesch Rubió

Climent Bastons

19

1787, juny, 24 - Lleida

Informe de l'estat i possible rehabilitació de l'esglésies de Benavent i Vilanova del Segrià.
ACL, Cajón 19, carpeta 3, fol. 3r-8r

En virtud del nombramiento, que el Muy Illtre, y Rdo. Cabildo de la presente Ciudad, se ha servido conferirme, para el reconocimiento, y visura, de las Iglesias Parroquiales, de la villa de Benavent de el Segrià y de la de Vilanova de el mismo. Situadas, en el Corregimiento, y obispado de la misma, y vajo el juramento que tengo prestado en poder y mano, de el Sr. Dn. Antonio Macià, Alcalde mayor de dicha ciudad; y habiéndoseme presentado una instrucción de lo que avia de practicar en mi comición, pasé en dichos citios el dia 11 de junio de el presente año, y practicadas las diligencias correspondientes, en ambas Iglesias según la instrucción, de la extensión o capacidad, de cada uno de los templos, en su largo, y ancho como igualmente de todos los reparos correspondientes, que por menor se dirá en los capítulos siguientes, y serciorado de todo lo harriba expuesto el día 14 de el mismo, me presenté ante el Sr. Alcalde asiéndole presente como havia practicado las diligencias ariva expuestas, y con esto mandó comparecer a Miguel Bautista y Miguel, perito nombrado por su Señoría, y acto contínuo se nos entregó por el mismo Sr. Alcalde los planos y perfiles de ambas Iglesias junto con la relación dada por el mismo Miguel Bautista, y una instrucción para nuestro gobierno: Y habiéndonos conferido ambos peritos, para tratar y resolver lo más combeniente con la individualidad que se pide, resolvimos de comun acuerdo la declaración, y cálculo,

tanto en la rehedificación de los reparos como en el total de cada una de las fábricas proyectadas, con separación de el valor que tendrán los materiales de ambas Iglesias, después de su demolición, y es como se sigue:

Medición por menor de la extensión, o capacidad y estado que tiene la iglesia parroquial de la villa de Benabent, en el Principado de Cataluña, obispado de Lérida.

1º. Largo de la misma por su interior, desde la pared testera, hasta el pies de el presbiterio 95 palmos, y medio, y de ancho o diámetro 36 palmos justos, y el presbiterio tiene de largo, o fondo hasta el retablo de el altar mayor, 26 palmos, y en el mesmo ay una capilla por parte, de 11 palmos de ancho, y los mismos de fondo, y que detrás de el altar mayor, está la sacristia, que su ancho es de 28 palmos, y de profundidad 13 haciendo una figura quasi de un semicírculo, y por lo exterior un cascaron combexo.

2º. Otro si en lo interior de el cuerpo de la misma hasta el presviterio, tiene la formación de tres capillas por parte, y una de estas las ocupa, la puerta de la Iglesia, que el hanchó, o diámetro de las mismas es de 23 palmos, y defondo 2 palmos, y 4 dedos, y ha dichas capillas las friza o cubre un arco apuntado de cantería de el mismo espesor o profundidad, de las mismas, y en su intermedio, lo ocupan más pilastras rotundas, que suben asta el harran que de la bóveda, que su relieve o salida, es de 2 palmos continuando sobre estas los arcos, correspondientes, para la mayor seguridad de la misma, adbirtiendo en esta, una endrija vertical muy antigua, considerando por el presente, no tener riesgo alguno, igualmente se advierte que en la bóveda ay un agujero echo a mano de 13 palmos de largo y 12 de ancho, y tiene 2 palmos de rosca, y la misma está cubierta de losas pero muy deteriorada por faltarle quasi de el todo dicho enlosado y ha más el estar cargado de hiervas, y raizes de distinta especie, igualmente se advertido que en el campanario donde existe la campana está caído el arco, y el tímpano de encima de este, y reponer algunas losas en la barvacana para el rafel .

3º. Otro sí y las paredes que sostienen el estrivo de la bóveda tienen de latitud, o espesor, 10 palmos y medio, sin contar los machones, de la parte exterior, unidos con las mismas, que su relieve, es de 2 palmos, y 2 dedos, advirtiendo, que el tímpano de la pared testera por la parte exterior está desmoronada en lo más alto que ha corta diferencia será de 5 palmos de altura advirtiendo que toda su fábrica, tanto interior como exterior y bóveda es de cantería vien labrada.

4º. Otro sí, el coro está de el todo derruido, sostenido con dos puentes quebrados, que a los extremos existen quatro bueltas con sus respectivos maderos, que la longitud de dicho

coro es de 28 palmos, y de el ancho de la misma Iglesia, faltándole ha este un ramo de la escalera de nueve gradas, y respecto de que la dicha escalera, des de el coro continua asta el cubierto de la Iglesia, y estar de el todo descubierta, faltándole el cubierto, y serradura correspondiente, respecto de que esta está construida en el espesor interior de las mismas paredes introduciéndose por ella las aguas pluviales.

5º. Otro sí se hace indispensable, el sarrear, y blanquear lo interior de la referida Iglesia, a fin de que por este medio quede el templo de Dios con la seguridad, comodidad, y hermosura que corresponde, respecto de que su extensión, es suficiente, para la cavida de las personas de comunión según la relación de el cura párroco, Don Francisco Pons, que su número hasiende a 300 personas, y contando los que no allegan a comulgar, en todos hasiende a 350 y respecto de el cálculo que tenemos sacado, de los palmos, superficiales que compone la misma, que son 3438 hasta el pie de el presbiterio, sin contar la extensión de las personas que pueden ocuparse en el presbiterio, y coro, que ha rasón de 9 palmos superficiales, que ocupa una persona, pueden caber 382, y que habiendo medido la referida Iglesia por la parte exterior su longitud es de 39 varas, y su ancho 14 varas 3 palmos, y su altura, por lo interior desde su pavimento asta la bóveda 13 varas y 2 palmos.

6º. Otro sí que la distancia que ay des de la Puerta de dicha Iglesia asta la primera cascata de la villa y más proccima son 475 varas, y continuando la medición asta la puerta de la cassa, y propia havitación de el cura párroco es de 566 varas lineales. Atendiendo que para havitar lo intrancitable de dicha distancia, en tiempo de nieves o llubias, se puede engravar de cascajo, el sitado camino, para facilitar su trancito en los tiempos harriva expuestos, y que hatendidas las circunstancias, por los casos que pueden haconteser, ya de noche, como de día, por lo que dista, la referida iglesia del mencionado pueblo.

7º. Otro sí que en vista de la capacidad, y robustez de la misma ha excepción, de los reparos, expuestos de parte de harriva, que rehedicados, estos como corresponde, en la moda y forma que en hadelante se expresará, con la individualidad posible; Declaramos que la expresada Iglesia quedará con la firmeza, comodidad, y hermosura, suficiente, para residir en ella.

Cálculo por menor coste, que tendran, en la rehedicación, de los reparos harriva expuestos de manos y materiales, hasta dejarlo perfectamente concluido y es como se sigue:

1. Por el coste de bolver a serrar el pedazo de bóveda que está demolido, de dos palmos de rosca de ladrillo, cal, y hieso con lo demás

necesario, su coste .... 42 ll. 10 ss.

2. Por el coste de reponer las losas que se advierte faltan en la barvacana de el cubierto de la bóveda para poder hafianzar el rafel de el tejado a imitación de lo demás, su coste .... 35 ll.

3. Por el coste de quitar los pedazos de enlosado que hay encima de la bóveda por estar de el todo deteriorados, y sacar las iervas, y raizes que están introducidas en las juntas de las piedras de la misma y construir un ráfel de ladrillo con mortero, y hieso, en toda la circunferencia de la Iglesia cubriendo esta a teja llena con buen mortero, logrando con este fin el hevirar el grave peso de la bóveda, y su filtración, que con menos gastos puede lograrse su reparo, en lo sucesivo y su coste será de .... 377 ll. 10 ss.

4. Por el coste que tendrá el bolver ha pasar el arco de el campanario de tres palmos de rosca, de canteria con su remate correspondiente, y de la mesma calidad, donde en el día existe la campana importa .... 32 ll. 15 ss.

5. Por el importe que tendrá el rehedicar el tímpano en la pared testera de la mesma se deverá levantar de buena manposteria hareglada esta la cúspide o carina de el tejado, que la altura en el medio proporcional es de 5 palmos formando el mismo bertiente, que su coste es .... 54 ll.

6. Por el coste tendrá el reedificar la escalera que sube desde el coro, al tejado subiendo las paredes de ladrillo y mortero de 16 palmos de largo por ambos lados, y 2 de ancho y 8 de alto en su medio proporcional y su tejadillo, con el aro y puerta y herramienta correspondiente su valor .... 30 ll. 5 ss.

7. Por el importe que tendrá el rehedicar el coro junto con el ramo de la escalera que falta y que para el mismo se necesitan 2 quaratenes para puetas, y ha más 12 filas de a 30 palmos para el suelo, ha provechando para esto tres maderos que existen en el mismo, y los dos Puentes que estan rompidos se devan quitar y que estos pueden servir para valagostes a la barandilla de el mesmo comprando otro quaranten para pasamano y solera, pasando las bueltas de yeso y cascacos dejándolo bien bruñido, y las bueltas y escalera blanqueado, y rematado como corresponde su valor es de .... 86 ll. 10 ss.

8. Por el valor que tendrá el sarrear de yeso pardo todo el interior de la Iglesia, y sachristia serrando antes todos los aujeros, y endrijas que se llegaron ha descubrir, y después blanquearlo con yeso blanco de la mejor calidad, con la llana y bien bruñido, entendiéndose en todo de manos y materiales como vien andamios, su coste 445 ll.

Suman los referidos reparos .... 1130 ll. 10 ss. Con la inteligencia que si la Iglesia actual no puede existir por los motivos hariva expresados, y que se aya de construir, el nuevo templo proietado, por Miguel Bautista, que cons-

tituiendo este en el sitio que se tiene señalado en la propia villa o lugar, y habiéndolo calculado en la forma que corresponde decimos que su intrínco valor es de 6800 ll. Atendiendo que construyendo este, se hace presiso el demoler el actual, y poderse valer de los materiales para su construcción, y según la instrucción es preciso sersiorarnos de su valor para haser el revaje correspondiente, de el total de a aquella, y que con estas noticias los interesados, estarán savedores, para su gobierno; y visto con el cuidado que corresponde sacando ha parte el trabajo de demoler, y lo que puede resultar bajo un juicio prudente decimos que su valor es de 600 ll., que revajado de el coste total, resta su valor 6200 ll. y para que conste donde convenga damos la presente declaración en Lérida a 24 de junio de 1787.

Igualmente se haze ostención de las diligencias practicadas en la Iglesia parroquial de Vilanova de el Segriá, sitia en el Corregimiento, y Obispado de Lérida; como se manifiesta al principio de esta declaración, y es como se sigue:

Medición por menor de la extensión, capacidad, y estado que tiene la Iglesia parroquial de la villa de Vilanova de el Segriá en el Principado de Cataluña, Obispado de Lérida.

1. Largo de la misma por su interior desde la puerta, hasta el pie de el presbiterio, 65 palmos y medio, y de ancho, 31 palmos y medio, y el fondo de el presbiterio asta la pared testera donde harrima el altar mayor 29 palmos, formando un cemicírculo, que su diámetro es el mesmo ancho de la Iglesia, y por su exterior o parte combexa forma un cascaron todo de cantería.

2. Otro sí en el cuerpo de la longitud de la mesma contando desde la puerta hasta el pie del presbiterio, ay dos capillas por ambas partes, que su ancho, o diámetro es de 14 palmos, y de fondo cada una en particular, 6 palmos y 3 dedos, y ha más tiene la sachristia separada, que su ancho es de 29 palmos y de fondo 12 y medio, que por lo interior de la misma, se suvia al púlpito, y que en el intermedio, o divición de las capillas se manifiesta una pilastra rotunda, que su relieve es de 1 palmo y siete dedos, formando en su pie, un pedestal, sin vasamento ni corniza, cargando en las mismas, sus respectivos arcos para sostener la bóveda.

3. Otro sí se advierte que en la misma havia un coro en alto de 14 palmos de sondo, y de el mesmo ancho de la Iglesia con su escalera, y las paredes que sostienen el estrivo de la bóveda tienen 9 palmos y medio de espesor, y las dos paredes testeras, de el frontiz, y presbiterio tienen 7 palmos, que toda la construcción de dicha fábrica, es de cantería, tanto por lo interior como por lo exterior como igualmente la bóveda, y la misma está cubierta de losas en forma de gradas, y su campa-

nario de dos ojos aunque desmoronado.

4. Otro sí y visto dicho hedificio con todo cuidado como de parte de harriva llevamos expresado, se ve hevidentment que amenaza una total ruina, a causa que la bóveda y paredes de la misma se están desplomando, sin que en ella se pueda hazer el menor, ni maior reparo, para su subsistencia; lo primero porque , aunque las paredes, y Bóveda sean de cantenira, están sin unión, porque el material que las unía es de el todo polvo, y por lo interior de las mismas están de el todo separadas, y por dichos motivos, se ve manifiesto el riesgo que hamenaza, pues un gran pedazo de bóveda entrando a mano izquierda se está caiendo de el todo y el resto de la misma con unas endrijas grandes, y hamás se advierte que las paredes de los lados, y frontera, se van de el todo separando, que sus rajas, o endrijas, quasi ha llegar al pavimento de la misma: y en una palabra que para hevitar todo riesgo en lo sucesivo, somos de parecer, que se desmonte, o derive aquellas porciones de fábricas, que de el todo está caiendo, por lo que podía suseder inpensadamente, el harimarse alguna persona o personas por aquella parte.

5. Otro sí en vista de dicha ruina decimos, que indisoensablemente, se deve construir un nuebo templo, en otro paraje cómodo, podiéndose valer, de los materiales de aquel, y de una extensión competente a proporción de el número, de feligreses de el mismo, y que según relación de el mismo cura párroco, don Juan Casses, y Pla, hasiénden al número de 190 los que comulgan, y junto con los que no hallegan a comulgar hasienden a 300 personas poco más o menos.

6. Otro sí supuesto, se ha de construir, nuebo templo en paraje cómodo, y de una extensión competente, a proporción de los feligreses hariva expresados, y visto el plan y perfil proiectado por Miguel Bautista parese suficiente, y no superfluo su extensión para la cabida de las personas hariva expresados, y haviéndolo medido y calculado, en la forma que se requiere, hatendiendo ha las circunstancias correspondientes a dicho lugar decimos que su valor es de 5550 ll. y suponiendo que los materiales de aquel, pueden servir, para este, y haviendo calculado, para a ser el revaje correspondiente, de el total de aquella, y con estas noticias, los interesados estarán savedores para su gobierno: y visto con el cuidado que corresponde, sacando haparte el trabajo de demoler dicha fábrica, y lo que puede resultar bajo un juicio prudente, decimos que su valor es de 350 ll., que revajado de el coste total de la nueva fábrica, resta su importe total la cantidad de 5200 ll., y para que conste donde convenga damos la presente declaración, en Lérida a 24 de junio de 1787.

Notes

- ¹Arxiu Històric i de Protocols de Lleida (a partir d'ara AHPL), notari Joan Cases, manual 1727, [sign. 477], fol. 117. Possiblement el carrer es deia de Cendrosa, actualment de la Tallada que va des del Palau Episcopal a les escales de la Seu.
- ²AHPL, notari Joan Cases, manual 1735, [sign. 485], fol. 308-309.
- ³Arxiu Diocesà de Lleida (a partir d'ara ADL), Documents d'Aitona (sense inventariar), manual 1735, fol. 60.
- ⁴En la partida de baptisme d'un fill de Josep Biscarri Biosca, nebot aquest de Marià Biscarri, és la padrina del nadó Francisca Batiste, la seva tia, la dona de Marià Biscarri que era la filla de Miquel Batiste Porta "natural de Targa obispado de Solsona": ADL, *Liber decimus quintus Battizatorum in anno 1783 ecclesie parochiali Sancti Iohannis de Platea civitatis Ilerda, initium sumens a die vigésima nona decembris*, fol. 250r.
- ⁵AHPL, notari Francesc París, *Concòrdies i capítols matrimonials*, 1730-1749 [sign. 886], fol. 36r-38v.
- ⁶En 1743 el documentem venent una terra a Cosme Fontanas per 140 lliures, i Miquel surt com "domifactor in oppido de Soses habitator": AHPL, Fons Torres de Segre, notari Ignasi Dolcet i Estopà, manual 1743 [sign. 1243], fol. 2v, 23 de desembre.
- ⁷AHPL, notari Jacint Julià, manual 1749, [sign. 773], fol. 3r i ss, del 31 d'octubre.
- ⁸*Ibid.*, fol. 194v-195r, el 29 de setembre de 1749.
- ⁹AHPL, notari Jacint Julià, manual 1750, [sign. 774], fol. 106v-107r. També va vendre el 9 d'agost a Joan Ribes, de Soses, un pati i una terra en la partida de la Plana: fol 130r-131v.
- ¹⁰ADL, Lligall núm. 38g.
- ¹¹PUIG, Isidre: "La darrera activitat constructiva a la Seu Vella i l'arquitectura a la Lleida del segle XVIII", a *Seu Vella, Anuari d'Història i Cultura*, núm. 4, 2002-2003, Lleida, Associació Amics de la Seu Vella de Lleida, 2003, p. 202 i ss.
- ¹²AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1756[sign.1055], fol.21r- ss. El cost del temple serien 4.400 lliures.
- ¹³Que la dicha casa o Abadia se halla muy indecente, y en estado de no poderla habitar dicho Rector por haver únicamente en ella un solo quarto, y este hallarse muy húmedo, o reumático, y por consiguiente ser pernicioso para la salud, a más que la dicha casa, o Abadia está amenazando ruina por el tejado, y simientos, siendo sus pilares de poca resistencia, y mal construidos, tanto en los materiales como en lo demás, pues se hallan hechos de atovas, y lodo: Assí mismo dixo, que la arriba dicha Iglesia Parroquial está también amenazando ruina, por faltarle los estribos de los arcos, y haver hecho un grande movimiento, y salir de su plomo la pared que resiste a estos; Como, y también haver abierto una grande quiebra la pared a la parte del Altar Mayor y hallarse también indecente para la celebración de los cultos Divinos": AHPL, notari Domènec Cavaller, manual 1748 [sign.527], fol.23-25.
- ¹⁴*Ibid.*, fol.101r-103r.
- ¹⁵ESCOLÀ, José María: *España Mariana ó sea reseña histórica y estadística por provincias, partidos y poblaciones de las imágenes de la Santísima Virgen, de los santuarios, capillas y templos que la están dedicados y del culto que se la tributa en esta religiosa nación. Partido de Lérida*. Madrid, Imprenta de C. Moliner y Compañía, 1868, p. 216.
- ¹⁶AHPL, notari Ignaci Soldevila, manual 1757 [sign.1056], fol.117v-122r.
- ¹⁷*Ibid.*, fol.1r-2v i fol.3r-4r.
- ¹⁸Arxiu Capitular de Lleida (a partir d'ara ACL), *Deliberacions de 1755 a 1760*, fol. 148v.
- ¹⁹AHPL, notari Ignasi Soldevila [sign.1060], fol.72r-73v.
- ²⁰Tot i així, com a capitulant de l'església, el 23 d'agost de 1761 Josep Burria va rebre 200 lliures acompte de les obres del temple: AHPL, notari Josep Castelló, manual 1761 [sign.511], fol.313-315.
- ²¹"[...] Por tanto yo dicho Miguel Bautista de mia espontánea voluntad confieso y reconozco a vosotros dichos hermanos Biscarri y vuestros en socios y compañeros en dicho aciento de las obras de dicha segunda Pila y contrata arriba concertada; por tres iguales partes, y porciones de toda aquella contrata referida, assí en el trabaxo, como en la ganancia de ella, como y también en caso de pérdida por tres iguales partes de esta, tocando una a cada uno de nosotros. Y por mayor seguridad de dicho asociamiento, y compañía convengo en que se haga una arca con tres llaves, y que cada uno de nosotros tenga una para poner los caudales resultantes de dicha contrata, y que no se habra aquella hasta que nosotros tres lo sepamos, y queramos por que no se extravíen caudales algunos de dicha compañía. [...]": AHPL, notari Francesc Miró, manual 1761-1762 [sign.813], fol.15v-17r. Sobre aquest contracte i obra hi ha també documentació a l'Arxiu Municipal de Lleida (a partir d'ara AML), Caja 1568, Obres Publicques (papeles sueltos), Pont. Destaquem una època de 600 lliures "a cuenta del último tercio de la obra de la misma pila del puente".
- ²²ACL, Cajón 19, carpeta 3, fol. 45r-52v.
- ²³AHPL, notari Miquel Roig, manual 1760 [sign.978], fol.218.
- ²⁴*Ibid.*, manual 1761 [sign. 979], fol. 279v.
- ²⁵*Ibid.*, manual 1764 [sign.982], fol.179r-180v.
- ²⁶*Ibid.*, manual 1750 [sign. 967], fol. 129v.
- ²⁷AHPL, notari Miquel Roig, manual 1752 [sign. 969], fol. 172, 29 d'octubre de 1752.
- ²⁸AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1765 [sign. 1067], fol. 235, 24 nov.
- ²⁹AHPL, notari Bonaventura Berga, manual 1760 [sign. 330], fol. 3v i ss.
- ³⁰AHPL, notari Miquel Roig, manual 1752 [sign. 969], fol. 182v-183r.
- ³¹"[...] Que oy día ellos declarantes se han conferido a dicha nueva Iglesia, a efecto de ver, mirar, y reconocer si la tal Iglesia está construhida, y finalizada segun la planta y tabba que para construhir aquella se hallan formadas, y según también las condiciones se hallan continuadas en un auto de convenio entre dichos administradores y Francisco Puitg, primer assentista en poder de dicho escrivano otorgado a los dies y ocho días del mes de mayo del año mil settecientos sessenta y siete y haviéndola bien vista, mirada, y reconocida, dizen: Que la misma Iglesia está fabricada, y del todo concluhida asi, conforme las circunstancias, pactos, y condiciones se hallan individuadas en dichas planta, tabba, y auto de convenio; Y si bien en verdad que dichos assentistas han dejado de perfilar la media naranja, el exterior de dicha Iglesia, y de coronar los estribos de la parte de la nave que, según el conocimiento tienen en su arte, importan dichas faltas la cantidad de ochenta libras, y catorze sueldos; Pero de otra parte el dichos assentistas han empleado en obras no necessarias en dicha Iglesia, como es de ver en el frontispicio, media naranja, campanar, y en un telar de madera al principio eo arrancamiento de la cúpula del mismo campanar, cuyas obras no debían los assentistas en vir-

tud de dichas planta, tabba, y auto de convenio hazer, sin que en fuerza de convenio, entre ellos y dichos administradores de palabra celebrado la cantidad de trescientas ochenta tres libras, y doze sueldos, de que resulta que dichos administradores restan a deber a dichos assentistas trescientas dos libras diez y ocho sueldos: Que es quanto entienden y pueden dezir sobre la presente visura, y la verdad por el juramento llevan prestado. De cuyas cosas dichos administradores, regidores, procurador sindico, y assentista requirieron a mí dicho, e, infrascrito escrivano llevasse auto público fee faciente de dicha relación como lo hize en dicho lugar de Sudanell día, mes, y año sussodichos. Siendo presentes por testigos Joseph Guasch bachiller de medicina de la villa de Borjas y Joseph Olivart labrador de la villa de Juneda, ambos de presente en dicho lugar de Sudanell encontrados, a la sussodicha llamados. Mariano Biscarri visor = Miguel Batiste visor": AHPL, notari Pere Joan Prim, Fons Torres de Segre, manual 1772 [sign.1263], fol.147v-148r.

³²AHPL, notari Josep Castelló i Roca, manual 1765 [sign.515], fol.424 i ss. Francesc Puig era fill de Josep Puig. L'any 1757 Francesc va executar les obres del castell de les Sitges, juntament amb el mestre de Guissona Diego Castellà, i l'any següent signà un contracte amb el regidors de Tàrraga per a la construcció del cor i altres obres de l'església parroquial de l'Alba (GARGANTÉ I LLANES, Maria: *L'Arquitectura religiosa set-centista a la Segarra i l'Urgell*. Barcelona, 2003, tesi doctoral inèdita, vol. I, p. 321). També per realitzar unes obres a l'església del Sant Crist de Gràcia de la Granadella: AHPL, Fons Torres de Segre, notari Antoni Capdevila i Mallada, manual 1763 [sign. 1194], fol. 46 v-54 r. (18 de setembre de 1763) i manual 1764 [sig. 1195], fol. 286 v-287 r. (15 de novembre de 1764); i Fons la Granadella, notari Josep Capdevila, manual 1767-1771 [reg. 161], fol. 13 v. (28 de març de 1769).

³³AHPL, Fons Torres de Segre, notari Pere Joan Prim, manual 1767 [sign.1258], fol.94r-95v.

³⁴Dn. Josep Ignasi Cavallé, rector de Sant Llorenç, en aquest any va certificar al Senyor Bisbe de Lleida que entre el dia de la seva última visita, el 22 de febrer de 1784 i el dia en què va redactar el llistat en qüestió (21 d'agost), van morir 7 parroquians. El segon és precisament "Miquel Batiste casado con Ignacia Ossio. Testamento Antonio Temple notario"; per aquesta raó ens fa creure que tal vegada va morir si no a finals de febrer si durant els mesos de març o d'abril: ADL, Lligall Bisbe Torres, núm. 34. A l'AHPL no es conserva cap protocol del notari Antoni Temple.

³⁵"En la iglesia parroquial de San Joan de la Plasa de la ciutat de Lleyda, lo dia vintiquatre del mes de octubre del any mil cetsens coranta quatre, jo Joseph Pastor prevere beneficiat y ecónomo de dita Parroquial Iglesia; he batejat a un minyó que nasqué lo dia antes fill de Miquel Batiste mestre de cases de Leyda, y de Paula Batiste y Miquel del poble de Soses, lilegitimament casats, parroquians de la Iglesia de San Llorens, al qual se li posaren per noms Miquel, Joseph y Anton Batista. Sos padrins foren Joseph Freyxes fadrí botiguer, fill de Anton Freyxes botiguer de tall, naturals de la ciutat de Lleyda y de la Sra. Theresa Freyxes y Mallada de la vila de Soses, parroquians de esta iglesia, y la padrina Antonia Peralta donsenlla de la ciutat de Lleyda, filla de Francisco Peralta pagés de Lleyda, als quals se a advertit lo parentesco espiritual que han concret, y la obligació que tenen de ensenyarli la Doctrina Christiana": ADL, *Liber Bapismorum ecclesie parroquialis sancti loannis ex platea civi-*

tatis Illardensis anno 1738 (Llibre VIII), fol. 320.

³⁶AHPL, notari Miquel Roig, manual 1745 [sign. 962], fol. 315r-322v. Documents junts. Paula Ossió entregà testament el 19 d'abril de 1765, nomenant el seu marit i sogre com a marmessors: AHPL, notari Miquel Roig, manual 1764 [sign. 983], fol. 220r-221r.

³⁷AHPL, notari Joaquín Berga i Vidal, manual 1764 [sign. 334], fols. 443r-445v. El notari Antoni Pocurull només conserva al mateix arxiu manuals a partir de l'11 de novembre de 1764.

³⁸Arxiu Municipal de Lleida (a partir d'ara AML), Cajón 1561, Obres Municipals, Almudí, 1766: "Quantas que presenta Agustí Biscarri".

³⁹Sobre Tomàs Melet i la seva família vegeu PUIG, "La darrera activitat...", *op. cit.*, 2003, p. 154 i ss., on incloem una genealogia de la nissaga.

⁴⁰PUIG, Isidre: "D'arquitectura i mestres de cases a la Lleida del segle XVIII: Els Biscarri", a *Urtx. Revista Cultural de l'Urgell*, núm. 16, Tàrraga, 2003, p. 176, doc. 8.

⁴¹AHPL, notari Josep Castelló i Roca, manual 1770 [sign. 520], fol. 59-63.

⁴²BONEU COMPANYS, Ferran: *El Governador Blondel, la Plaça de Sant Joan i la Font de les Sirenes*, Discurs de l'Acadèmic Electe Il·lustríssim Sr. Fernando Boneu Companys, Llegit en l'acte de la seva Recepció Pública, Lleida, IEI, 1994, p. 23 i ss.

⁴³AML, *Libro de Albaranes de la Ciudad de Lérida de 30 de junio 1781 en adelante*, [reg. 699], fol. 5r.

⁴⁴*Ibid.*, fol. 35r-v.

⁴⁵*Ibid.*, fol. 130r.

⁴⁶*Ibid.*, fol. 131r.

⁴⁷*Ibid.*, fol. 139v.

⁴⁸AML, *Acuerdos del año 1791*, [reg. 513], fol 97v-99r. Memorial del 28 de setembre de 1791, on s'inclou un croquis dels carrers amb proposta del conducte a realitzar per desviar les aigües.

⁴⁹PUIG, "La darrera activitat...", *op. cit.*, 2003, p. 115 i ss: AML, *Acuerdos del año 1792*, [reg. 514], fol. 80 i ss.

⁵⁰AHPL, notari Marià Hostalrich, manual 1793 [sign. 652], fol. 307r-308r.

⁵¹YEGUAS, Joan; PUIG, Isidre: *El Palau d'Anglesola. L'església de Sant Joan Baptiste, Lleida*, p. 53-54, doc. 21.

⁵²AHPL, notari Marià Hostalrich, manual 1806 [sign. 662], fol. 71rv-72r.

⁵³AHPL, notari Ignasi Alies i Berdié, manual 1810-1811 [sign. 190], fol. 134r-135v.

⁵⁴*Ibid.*, manual 1820 [sign. 197], fol. 245v i ss.

⁵⁵La transcripció és la següent: "Lo bayx firmat confeso aver rebut del señors Francisco Blanch y Joseph Sanauja com a regidor del poble de Vilanova de la Barca la cantitat de dubuyt lliures, dich 18 ll. barcelonesas qual cantitat son en pago y abon compte de les trenta que me an de donar dels treballs tinch fets per dita Vila, o Ajuntament. De aber fet dos planos, un perfil y taba per servir de norma y modelo per costroyr la noba yglesa que al present se constroyex en dita Vila y per a que conste fas lo present en Lleyda y febrer 3 de 1783. Son 18 ll. bs. Miquel Batiste menor": ADL, Lligall bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6; PUIG, "...Els Biscarri", *op. cit.*, 2003, p. 184, fig. 17.

⁵⁶AML, *Libro de Albaranes de Mandamiento de la Ciudad de Lérida, 1759-1781*, [reg. 697], fol. 280v.

⁵⁷AML, *Libro de Albaranes de Mandamiento de la Ciudad de Lérida de 30 de junio 1781 en adelante (1795)* [reg. 699], fol. 27r. La taxació del cost de la execució d'aquest plànol fou realitzada pels mestres Francisco Burria i Lorenzo Pérez de Castro, aparellador de la nova catedral de Lleida (*ibid.*).

⁵⁸AML, Caja 1574, informe del 11 de juliol de 1784, pel que van rebre els pèrits 15 lliures, 18 sous i 4 diners.

⁵⁹*Ibid*, fol. 39v.

⁶⁰*Ibid*, fol. 45r. Van ser un total de cinc plànols que van ser taxats pel mestre Josep Serafí, a qui entregaren 20 lliures. A la Caixa 1574 de l'AML també es conserva un llistat amb la "Quenta de lo que acredita Miguel Batiste Miguel Arquitecto de esta ciudad sobre la formación de barios mapas para la nueva población del llano de los Gramáticos de la mesma como también los planos y perfiles para la nueva Alondiga y Almodín. Primo por una copia del mapa que forma Dn. Pedro Cermeño en lo año 1770 y no se puge segi per los ynconvenients que se feren beure en dita copia, 18 lliures. Ytem per la noba mapa que se formà per a la noba població dita, 30 lliures. Por dos copias de est mapa ben sombreadas y polidas que la una de estas se anbia al Sr. General de Barcelona y la altra al Sr. Yntendent, 40 lliures. Ytem per los planos y perfils formats per lo nou Almodi y Alondiga, 45 lliures. Ytem per una copia o boro que forma y esta en mon poder que me serbeyx per a reparti los patis als endevidus de esta ciudad, 10 lliures, Suma 143 lliures. Miguel Batiste y Miguel" [sense data].

⁶¹Archivo de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando de Madrid (a partir d'ara ARABASF), *Juntas de la Comisión de Arquitectura de la Real Academia de San Fernando desde su fundación en 22 de marzo de 1786 hasta fines de 1805*, fol. 72r.

⁶²ARABASF, *ibid*, fol. 93v; GARGANTÉ, *op. cit.*, 2003, vol. I, p. 287. Simó Ferrer, arquitecte i enginyer, nascut a Barcelona l'any 1751 on va morir el 1831. Fou nomenat acadèmic de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando de Madrid i també fou tinent de fragata de l'Armada, agregat al cos d'Enginyers de la Marina. En 1789 el rei li va encomanar la direcció del "Gran Colegio de Guardias Marinas del Departamento de Cartagena" i més tard fou nomenat arquitecte d'aquest arsenal. L'any 1819, traslladat a Barcelona, dirigí les obres del port (*ibid.*, p. 305-306).

⁶³TORRENT, Raül: "La parròquia de Torres de Segre. Procès constructiu (1746-1769)", a *Urtx. Revista Cultural de L'Urgell*, núm. 12, Tàrraga, 1999, p.184.

⁶⁴PUIG, "La darrera activitat...", *op. cit.*, 2003, p. 121, doc. 2.

⁶⁵ACL, *Deliberacions de 1793 a 1797*, fol. 97r.

⁶⁶AHPL, notari Miquel Roig, "...manuale instrumentorum...", any 1752, [sign.969], fol. 70r-72r: "Quia Ecclesia Parochialis dicti oppidi de Alcanó obejus vitustatem libitur, itaquod nullatemus in ipsa Sacrificium misse nec Divina Offitia absque evidenti periculo vitae celebrari possunt qua de causa pro Spirituali assistencia et comoda Catholica disciplina Populi indispensabile est novam Ecclesiam Parrochialeam construere [...] ad effectum construendi novam Ecclesiam Parrochialeam ipso oppido tantum est non alias erigimus creamus est imponimus quoddam ius vinteni vulgo de vinté super omnibus granis [...] durante dictis decem annis. [...] Arrendataris predits degan pagar lo preu del arrendament en lo termini de quatre anys del dia present en avant comptadors ab dos pagues cada any a saber es trescentes lliures lo dia present, y lo dia de Nadal primer vinent altres trescentes lliures, Y les restants tres anys ab dos iguals pagues en semblants diades pagadores [...]."

⁶⁷*ibid*, fol. 72r.: "[...] Attendentes in ipso oppido de Alcanó precisse edificandam esse Ecclesiam Parrochialeam [...] Ideo gratis et ex nostra certa sciencia constituimos, creamus, et nominamus in

Administratoris et Rectores dicta nova Ecclesiam conficiendo in ipso oppido de alcanó sen ipsius fabrica, et constructionis oppera vos dictum Stephanum Mallada presentem, Franciscum Mallada, et Joannem Vidal absentes omnes agricolas dicti oppidi de alcanó, dantes en concedentes vobis omnes facultates et potestates nobis sea dicti universitati competentes quibus possitis fabricam dicta nove Ecclesia conficienda usque as sui totale complementum cum libera et generali administratione reguri ferre, et gubernare presentum oppus in encantum publico subhastare facere, et proprio vobis bene viso liberari capitulationis [...]."

⁶⁸No tenim moltes dades biogràfiques del mestre Josep Miquel, tal vegada sigui un germà de Paula Miquel, la segona dona de Miquel Batiste i Porta; i també el mateix Josep Miquel que documentem casat amb Josefa Burria, la filla del mestre Josep Burria: AHPL, notari Antoni Casanovas, manual 1778, [sign. 438], fol. 6v- 7v.

⁶⁹No es conserva a l'AHPL el manual d'aquest notari de 1752.

⁷⁰Francesc Barberà fou nomenat procurador pels administradors de l'obra de l'església d'Alfés el 27 de gener de 1756. Sembla que per aquestes dades es remodelava la parroquia d'Alfés: AHPL, notari Jacint Gigó, manual 1756 [sign. 614], fol. 8.

⁷¹ADL, Lligall Bisbe Josep Miralles, núm. 5, s/p. Concretament es tracta d'un inventari de l'arxiu parroquial realitzat pel rector D. Sebastián Masip Esquerda l'1 de juliol de 1918, segon manament del bisbe del dia 30 de maig.

⁷²AHPL, notari Miquel Roig, manual 1761 [sign.979], fol. 264v-267r: "atenent de que los vehins, habitants, y particulars de dit poble de Alcanó, sempre y de temps immemorial, han estat posseïdors, y duenyos de les herbes, y pastures del terme de dit lloch (a excepció de les comunals, que estas són propis del Comú de dit lloch) com sempre dites herbes sean reputat y tingut per propias dels particulars usufructuantes, gosantes, y beneficiants, com a propies, com sempre se a vist y diferents vegades les an beneficiades al comú del mateix lloch, cedint per algun temps lo producto de elles, per a subvenció dels negocis del comú, y socorrer algunes urgències precises, com es per a pagar, y quitar los censals, que la universitat del mateix lloch feie, y prestave a diferents acrehedors, per a fer y construir la nova Iglesia parroquial del mateix lloch, que actualment se va concluhint; per a pagar les questics, que dita universitat correspon annualment al Illustre Capítol de Lleyda, Senyor Jurisdiccional del predit lloch, y son terme, y així mateix per a pagar, y subvenir diferents ahogos, y urgències ab que se a trobat la mateixa universitat, com per alguns pagos repentinos y necessaris, y en atenció també, de que al present necesite lo Comú del referit lloch de una gran porció de diner, per a poder acabar y concluir la nova Iglesia, que actualment se esta fent, y lo campanar de ella, y per adornos, y alages per la mateixa Iglesia, la que desitgen los mateixos particulars del referit lloch veurer concluida, acabada, y adornada; los ha aparegut be, per lo termini de quatre anys tantsolament, lo fer a favor del mateix comú la infrascrita cessió de les herbes del terme del mateix lloch propies dels particulars, eo de son producto, a fi de que se puge acabar, y perfeccionar la mateixa Iglesia, per tant tots junts, y cada hu de ells a soles com a vehins, y particulars, que són del mateix poble, y com a tals duenyos, y possessors de les herbes del terme de aquell, per lo dit termini de quatre anys tant solament, del dia present en avant contadors, donen y cedeixen a favor del Comú del predit lloch de Alcanó, encara

que absent present per ell los dits Joseph Florensa, y Blasi Vidal Regidors actuals del mateix lloch, y en nom del Comú avall acceptant les herbes, y pastures del terme del predit lloch de Alcanó eo lo producte, y us de fruit de elles, per lo dit termini de dits quatre anys tantolament, així que los Regidors del mateix lloch, per lo mateix termini pugan arrendarles, y cobrar lo preu del arrendament; lo que deuran emprar, y comensarlo, en la fàbrica, y construcció de dita Iglesia, y campanà de ella, y si alguna cosa sobrara del producte dels dits quatre anys, deuran esmersarlo, y emprarho, en adornos, y embelliment de la referida Iglesia, y no podran convertirho en altres usos, y obligacions de dit Comú".⁷³ACL, *Deliberacions de 1771 a 1775*, fol. 184v i 192v.

⁷⁴ACL, Caixa 10, tomo 13 (bis): *Visita año 1816*, fol. 145r. Pel que fa a objectes litúrgics i més concretament orfebreria, l'any 1770 l'església tenia dos calzes d'argent, un sobredaurat, dos copons d'argent (un de gran i un altre de petit), una custòdia, dos portapaus i un encenser tot d'argent: ADL, Lligall bisbe Manuel Macias Pedrejón, núm. 1 bis, 24 octubre.

⁷⁵ACL, *Deliberacions de 1761 a 1766*, fol. 131v.

⁷⁶"Dia nou del mes de novembre, any de la Nativitat del Señor mil setcents seixanta sis en la ciutat de Lleyda. Sia notoria tothom, com Miquel Batiste major, y Miquel Batiste menor, pare y fill, los dos mestres de cases de la present ciutat, de son grat, y certa ciencia confessan, y en veritat reconeixen a Anton Grau mestre sabater de dita Ciutat present, que ab lo modo, y forma baix escrits, los ha donat, y pagat mil vuitcentes lliures barceloneses, y son semblants oferí aquest donarlos ab altre dels capítols de la contracta entre ells dits pare y fill de una, y lo dit Grau de altra parts firmada, rebuda en poder del notari infraescrit als setse dies del mes de desembre de mil setcents seixanta quatre a cumpliment de tot lo valor de la fàbrica de la nova Iglesia parroquial, y Abadia del poble de Alcoletge, que han construït per compte de dit Grau principal acenliste. Lo modo de la paga de dites mil vuitcentes lliures, que les mil siscentes setanta lliures, las confessan dits pare y fill Batiste, haver rebut en diner comptants ab diferents pagues, y ocasions, part per mans de dit Grau, y part de Mariano Reñer pages de Fondarella, y las restants cent trenta lliures las rep lo dit Batiste major en diners comptants en presencia del notari, y testimonis infraescrits de mans de dit Reñer; cancellant, y anulant ab la present tots, y qualsevols recibos que de las dalt ditas quantitats, y altrás en paga de dita fàbrica tingan firmats dits pare y fill Batiste a lo altre de ells a favor, tant de dit Grau, com de dit Reñer. Y així renuntian a la excepció de dita quantitat, aixis no rebuda, y demés de dret, fan y firmen los dits pare y fill Batiste la present època, presents essent per testimonis Andreu Rions, y Miquel Bernes fadrins farrers los dos de Lleyda. Miquel Batiste major, Miquel Batiste menor. E jo Ignasi Soldevila notari fas fee conèixer dits otorgants, y que de sas proprias mans han firmat la present època": AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1766 [sign.1068], fol.222v-223r.

⁷⁷"Dia deu del mes de desembre any de la Nativitat del Señor mil setcents seixanta sis en la Ciutat de Lleyda. Sia notori a tot hom, com Miquel Batiste major, mestre de cases de la present ciutat. De son grat, y certa ciencia confesa, y en veritat reconeix a Anton Grau mestre Sabater de dita ciutat, acionari del dret de vinté imosat, y cedit a son favor per los Regidors, Uversitat, y particulars personas, vehints, y terratinents del Poble de Alcoletge, corregiment de dita Ciutat, y com a tal, obligat a la

fàbrica de la nova Iglesia parroquial, y Abadia, que se ha construït en lo dit Poble, com del acte de cessió, imposició, y aciento respective conste en poder del notari infraescrit als sinch dies del mes de maig del any mil setcents seixanta tres present, que ab lo modo, y forma baix escrits, li ha donat, y pagat vuit mil quatrecentes lliures barceloneses, y son semblants que ne ha importat, y ell dit Batiste ne ha gastat, y rebut de dit Grau, y sos companys per la construcció de dita fàbrica per lo mateix Miquel construïda. Lo modo de la paga de dites vuit mil quatrecentes lliures es, que aquelles ha rebut lo dit Miquel Batiste en diners comptants ab diferents partits y ocasions de que ne te firmats varios recibos, alguns dels quals son a favor de dit Grau, y altres a favor de Mariano Reñer pages del Poble de Fondarella, com a compani del mateix Grau en lo dit aciento, quals recibos ab la present cancella, y annulla a fi de que una mateixa cosa no aparega duas vegadas pagadas. Y aixis renuntia la excepció de la non numerata pecunia, no haguda, ni rebuda, y demés de dret, fa y firma lo dit Miquel Batiste la present època presents essent per testimonis Albert Claver escrivient y Miquel Bernes fadrí farre los dos de Lleyda. Miquel Batiste major. E jo Soldevila notari fas fee conèixer dit otorgant y que de sa propria ma ha firmat la present època": AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1766 [sign.1068], fol.247v-248r

⁷⁸AHPL, Ignasi Soldevila, manual 1767 [sign.1069], fol.40v

⁷⁹*Ibid.*, fol.41r-v. Els veïns d'Alcoletge que van pagar a Joan Nadal eren Josep Lluves i Josep Ricart vezinos.

⁸⁰*Ibid.*, fol.91r-92v.

⁸¹AHPL, notari Antoni Casanoves i Gorda, manual 1772 [sign.436], fol.23r-24r i fol.70v. respectivament.

⁸²Documents que es troben a l'ACL, Caixa 19, carpeta 3, fol. 3r-7v.

⁸³ACL, Caixa 10, tomo 13 (bis), visita any 1816, fol. 76.

⁸⁴*Ibid.*, fol. 2r-v.

⁸⁵ADL, Regiones Debastadas: expediente d'Alcoletge, n. 21.

⁸⁶Sobre aquest temple i les excavacions arqueològiques realitzades a partir de 1987 pel servei d'Arqueologia de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, podeu consultar RUBIO, Daniel; GONZÁLEZ, Joan-Ramon i MARKALAIN, Juli: "L'església parroquial de Sant Miquel Arcàngel d'Alcoletge: un bon exemple de l'arquitectura religiosa de la segona meitat del segle XVIII al Segrià", *Ilerda*, segona època "Humanitats", núm. XLVIII, 1990, pp. 31-44.

⁸⁷ACL, *Deliberacions de 1761 a 1766*, fol. 163r.

⁸⁸*Ibid.*, fol. 212r. Pau Tico va demanar al Capítol la pedra que hi havia al costat del terrenó destinat per a l'església, qui envià a Francesc Girbes veure el pati i donar el permís corresponent. (*ibid*)

⁸⁹*Ibid.*, fol. 228r.

⁹⁰*Ibid.*, fol. 337v.

⁹¹*Ibid.*, fol 338r-v. En la deliberació del dia 7 de novembre el Capítol fou informat que l'acte s'havia dut a terme.

⁹²ACL, *Deliberacions de 1771 a 1775*, fol. 126r-v.

⁹³*Ibid.*, fol. 183v.

⁹⁴Segons deliberació del 19 de desembre de 1774: *Ibid.*, fol. 216r-v. el 13 de febrer de 1775 encara demanaven al Capítol la resolució sobre el tema econòmic proposat: *Ibid.*, fol. 231v-232r.

⁹⁵*Ibid.*, fol. 239v-240r.

⁹⁶ACL, notari Antoni Pocarull, manual 1773 a 1776, fol. 241r-243r.

⁹⁷ACL, *Deliberacions de 1771 a 1775*, fol. 253r.

⁹⁸*Ibid.*, fol. 273v.

⁹⁹*Ibid.*, fol. 275v.

¹⁰⁰ACL, *Deliberacions de 1776 a 1780*, fol. 14r-v.

¹⁰¹*Ibid.*, fol. 120r.

¹⁰²Actualment hi ha gaire bé preparada una història de Vallfogona, redactada per quatre autors, on ben segur hi trobaran moltes més dades sobre la vila i la seva formació. Desitgem que surti aviat.

¹⁰³AHPL, notari Miquel Roig, manual 1765 [sign. 983], fol. 93v i ss.

¹⁰⁴Sobre aquest temple podeu consultar també a MARTÍ SOLSONA, Francesc: *Loreto en la vila de Llardecans*. Lleida, Ajuntament de Llardecans, 2000, p. 129-136. Agraïm a Mn. Francesc Martí la seva generositat al facilitar-nos el seu treball inèdit "Arxiu Parroquial de Llardecans. Extracte i resum" que ha estat fonamental per accedir al coneixement de nombroses dades i la seva consulta directa.

¹⁰⁵Arxiu Parroquial de Llardecans (a partir d'ara APLL), *Libro viejo de la Sacristía. Colección de varios documentos autenticos y cuadernos de cuentas viejas*, núm. 26, fol. 203r.

¹⁰⁶*Ibid.*, fol. 206r.

¹⁰⁷AHPL, notari Miquel Roig, manual 1765 [sign. 983], fol. 174r-177r.

¹⁰⁸Notari que no conserva cap manual notarial a l'Arxiu Històric i de Protocols de Lleida.

¹⁰⁹APLI, *Libro viejo de la Sacristía...*, núm. 26: "Dia tras del mes de febrero del año mil setecientos sesenta y seis, Yo Dr. Pedro Cebrià Rector de la Iglesia Parroquial del Lugar de Llardecans con asistencia de mos. Juan Roca, y mos. Thomas Matheu presbiteros beneficiados de esta Iglesia, asistiendo también el Ayuntamiento y todo el Pueblo con muchos extranjeros, que asistieron a la función trasladé desde la Iglesia vieja a la Capilla de Nuestra Señora de Loreto el Santísimo Sacramento, siguiendo primeramente todas la calles, que estaban adornadas, como se acostumbra adornar el día del Corpus Christi. Por ser verdad lo firmé Yo = Dr. Pedro Cebrià Pbro. Y Rector", fol. 203v.

¹¹⁰*Ibid.*, fol. 204r-v.

¹¹¹MARTÍ, *op. cit.*, 2000, p. 135. Document estret de APLI, *Libro viejo de la Sacristía...*, núm. 26, fol. 205r-v. Es descriu el recorregut de la processó, des de la Capella de Loreto fins al lloc que ocupari el presbiteri del nou temple. Al mateix arxiu es conserva al *Quince libri, 1760-1779*, fol. 233 i 234, la relació, en llatí, de l'acte de la traslació del Santíssim de l'antic temple a la capella de Loreto i la col·locació de la primera pedra. Actes copiades també al: *Libro de culto de la sacristía y Cofradía de la Parroquia de Llardecans*, fol. 2. Agraïm a mossén Francesc Martí i Solsona el haver-nos facilitat un treball seu inèdit amb algunes referències documentals: *Arxiu Parroquial de Llardecans. Extracte i resum*.

¹¹²APLI, *Libro viejo de la Capilla de Loreto*, fol. 87r.

¹¹³APLI, *Libro viejo de la Sacristía...*, núm. 26, fol. 32r.

¹¹⁴TORRENT, Raül: "L'Església nova de Maials", dins de Maials. Història de la vila i del seu terme, vol. I, Ajuntament de Maials, 1994, p. 192.

¹¹⁵Creiem és molt probable que el notari de Flix sigui Antoni Sanmartí i Creu, del qual es conserven 12 manuals notariais a l'Arxiu Històric Provincial de Lleida, un de Flix (1768) i 11 volums de la vila de Pobloleda. Per tant, al menys en aquest arxiu, no es conserva el manual de 1765 (o 1766) on es trobaria el contracte del temple parroquial de Llardecans.

¹¹⁶Sobre aquest mestre vegeu l'article de GARGANTE, Maria: "Els Salat, mestres d'obres de Santa Coloma de Queralt i l'església de Savallà el Comptat" *Aplecs de treballs*, núm. 20, Montblanc, 200, p. 133-150.

¹¹⁷Francesc Rubió "jove mestre de cases, natural de la ciutat de Girona vuy en la de Lleyda habitant". Així és com es citat al contracte del campanar de Sudanell, del 23 de febrer de 1772. Com a fiadors Francesc presentà a "Cressencio Rosanes jove mestre de cases, natural del poble de la Figuerola Bisbat de Vich, y a Clement Bastons mestre de cases, natural del Poble de Ridaura, Bisbat de Girona, vuy en dia ciutat de Lleyda habitants presents": AHPL, notari Prim, Fons de Torres de Segre, manual 1772 [sign.1263], fol.19r. Aquests mestres també van participar en les obres de la nova catedral de Lleida.

¹¹⁸Com a testimoni de la cessió de l'obra de construcció de l'església de Llardecans, apareix l'escultor Joan Roig. Seria interessant que fora l'artista autor de la façana d'aquesta església. No obstant això, només és una hipòtesi.

¹¹⁹ADL, Lligall bisbe Sánchez Ferragudo, núm 17.

¹²⁰*Ibid.* Document signat davant el notari de Barcelona Francisco de Alsina y Cerdà.

¹²¹Agustí Laforga, Jaume Jové, Isidro Colilles, Regidors, y procurador síndich del Poble de Benavent, junt ab Pere Burgues y Anton Pla y demás vehins de dit poble de esta diócesis, així en nom de regidors, com en lo de particulars vehins, y demás de dit poble, a V.S. ab la major atenció esposen que per tenir la Iglesia Parroquial de dit Poble quasi mitg quart apartada de las casas, dolenta, indecent, pues se plou per la volta de dita iglesia, en tant que lo Illustrissim Señor Bisbe en la última visita manà verbalment al Sr. Rector trasladadas lo SSm. Sagrament a un Oratori que està contiguo a la Abadía per estar en més decensia que no en dita Iglesia, solicitan al Ajuntament de dit poble fes una capella feta encara que fos de pedra y tapyal modo de una pallera per los inconvenients que toca, y va veurer de manera que son tan públics, que en temps de fanch no se pot anar a ohi misa, sens un grave incomodo, y riesgo dels vehins, y ab dificultat se poden ministrar los sacraments, perjudicis espirituals de tanta consideració, que oblique a dits vehins lo habe de fe nova iglesia, per ser extrema necesitat, y com encara que lo anelo de tots es de fer la capas, decent, y cercana, o contigua a la vila, per lo millor ministració dels sacraments, se encontren imposibilitats, per la suma pobresa de sos vehins, pues a mes que dits vehins paguen delme y primicia, estan obligats també a pagar vint y sinqué o de vintysinch una a la comunitat de San Joan, y a més quatre cortans de blat bo per cada jornal de terra tots anys al Ille. Sr. Marques de Benavent, y respecte de que las tres últimas colllitas pasadas se ha colllit molt poca cosa per tan se troban dits vehins imposibilitats per dita obra; y sens com es V.S. general decimador, y per tal obligat a ajuda, a la nova fàbrica de Iglesia = Per tant y altrament a V.S. supliquen se digne V.S. ajudar als vehins de dit Poble, ab la carta que a V.S. sie ben vista per a fer la nova fàbrica de Iglesia tan necesaria, que los vehins contribuïran ab totes ses forses a fi de conseguir lo alivio que necesiten, lo que esperen de la christianidad de V.S., y o rebran a singular favor. Benavent y gener als 17 de 1768". ACL, *Deliberacions de 1767 a 1770*, insertada als fol. 136r-137r. Carta que fou presentada a la sessió capitular el dia 22: *ibid.*, fol. 135v.

¹²²ACL, Cajón 19, carpeta 3, fol. 9r-46v.

¹²³ACL, *Deliberacions de 1767 a 1770*, fol. 129v.

¹²⁴ACL, *Deliberacions de 1771 a 1775*, fol. 208v.

¹²⁵*Ibid.*, fol. 261r.

¹²⁶ADL, Lligall Bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6.

¹²⁷ACL, *Deliberacions de 1781 a 1785*, fol. 355r.

¹²⁸ACL, *Deliberacions de 1786 a 1792*, fol. 138r-v.

¹²⁹*Ibid.*, 149r-v.

¹³⁰ARABASF, *Iglesias Parroquiales, 1790-1801*, [sign. 33-2 /2], exp. núm. 10. "El Consejo ha acordado se pase a la Real Academia de Sn. Fernando el expediente promovido sobre reedificar las Iglesias de los lugares de Benavent y Villanueva de Segria, con los planes que le acompañan, para que sea posible informe lo que se la ofrezca y parezca sobre ellos, coste de las obras, y de la persona a quien se podrá encargar la dirección de las que se haian de hacer; Y en su consecuencia dirijo a V.S. dicho expediente y planos a fin de que se sirva hacerlo presente a la referida Real Academia de Sn. Fernando para el efecto indicado; Y en el interim me dará V.S. aviso del recibo de esta y de dicho expediente compuesto de tres piezas y citados planos para ponerlo en noticia del Consejo. Dios guarde a V.S. ms. as. Madrid y noviembre 2 de 1791. Dn. Manuel Antonio Santiesteban. [al marge: fecho aviso en 28 de febr^o de 92]". Manuel Antonio Santiesteban era el notario del Gobierno de la Corona de Aragón.

¹³¹ARABASF, *Juntas de la Comisión de Arquitectura de la Real Academia de San Fernando desde su fundación en 22 de marzo de 1786 hasta fines de 1805*, fol. 177v-178r. "El escribano de Gobierno de la Corona de Aragón con oficio de 2 de noviembre de 91 remitió un expediente sobre reedificación de las Iglesias de Benabent y Vilanova de Segriá; obispado de Lérida. El deplorable estado de estas Iglesias, movió al R. Obispo a constituir las de nuevo o repararlas y habiendo recurrido al Consejo, acordó este en 18 de marzo de 1786 que el Alcalde Mayor nombrase un arquitecto para la formación de planes; lo que executó empleando para este fin a Miguel Batiste y Miguel, cuyos diseños acompañaron al expediente con la regulación de costo, a saber por la Iglesia de Benabent 6.200 libras barcelonesas, y por la de Segriá 5.200. Para asegurar el acierto de estas obras nombró el cabildo a Isidro Roige para que acompañado de Miguel y a presencia de los planes y tasaciones formadas por el, hiciese nuevo reconocimiento, condiciones, y cálculo. Estos dos peritos en 28 de junio de 89 formaron las mencionadas condiciones, y avances de esta forma: la Iglesia de Benabent, incluyendo la composición de un camino, tendrá de coste por su reparación solamente 4.203 libras, y construyéndola de nuevo y aprovechando algunos materiales de la fábrica vieja 6.200; y la Iglesia de Bilanova de Segriá que se ha de construir en parage más cómodo, aprovechando igualmente los materiales útiles de la obra antigua, tendrá de coste 5.200 libras. Esta Iglesia ha de ser capaz para 253 personas, y la de Benabent para 438. En vista de todo desaprobó la Junta los diseños de Miguel por su mala forma y ningún gusto; siendo dictamen que el proyecto de estas obras se encargue nuevamente a un arquitecto hábil, que forme diseños más arreglados".

¹³²ARABASF, *Iglesias Parroquiales, 1790-1801*, [sign. 33-2 /2], exp. núm. 10. "Con fecha de 2 de noviembre de 1791 pasé de orden del Consejo a la Real Academia de San Fernando el expediente causado sobre reedificar las iglesias de los pueblos de Benabent y Vilanova de Segriá con arreglo a los planos formados por Miguel Baptista a fin de que informase lo que se la ofreciese y pareciese sobre ellos, coste de las obras, y de la persona a quien se podría encargar la dirección de la que se hubiesen de hacer. El 28 de febrero próximo me dirigió el citado expediente con el informe que en el particular hacía la citada Real Academia, reducido a haver reprobado los citados planes que la mala forma y

desgraciado gusto que manifiestaban y a que seria conveniente se nombrase un arquitecto de conocida habilidad que dispusiere nuevo diseño, condiciones y cálculo. En su inteligencia ha resuelto el Consejo se vuelva este expediente a la citada Real Academia de San Fernando para que proponga por mi mano el arquitecto de su satisfacción a quien pueda encargarse la formación de los planos condiciones y cálculos de las obras, con las prevenciones que la misma Real Academia estime concurrentes al decoro, solidez, economia o menor coste de ellas. En su consecuencia dirijo, a V. De orden del Consejo el citado expediente, a efecto de que sirva hacerle presente en la referida Real Academia de Sn. Fernando para el fin indicado dándome en el interim aviso del recibo de esta y de dicho expediente para ponerlos en noticia del Consejo. Dios guarde a V.S. ms. As. Madrid, y marzo 17 de 1792. Dn. Manuel Antonio Santesteban".

¹³³ARABASF, *Juntas de la Comisión de Arquitectura...*, fol. 185v-186r. "El escribano de Gobierno de la Corona de Aragón dn. Manuel Antonio de Santiestevan, después de haberse conformado el Consejo con la reprobación dada por la Junta en 24 de febrero pasado a los planos de Miguel Batiste y Miguel para la reedificación de las Iglesias de Benavent y Vilanova de Segriá, obispado de Lérida, solicitaba de acuerdo del mismo Consejo, que propusiese la Academia un arquitecto de su satisfacción a quien se pudiese encargar la formación de nuevos planos, condiciones y avances bajo las prevenciones que la misma Academia estimase por convenientes al decoro, solidez y economía de estas obras. No teniendo noticia la Comisión de Profesor alguno a quien cometer el desempeño de este proyecto, fue de dictamen que un arquitecto de Madrid hiciese los correspondientes planos, condiciones y avances, añadiendo que para este fin se remitiese un plano general de cada sitio de los que habían de ocupar estas obras, con la demostración de las calles y fábricas inmediatas a estas Iglesias, con una razón demostrativa de la nivelación de terrenos, informe de su calidad y solidez, y por último la expresión del número de almas que se regulan para cada una de estas parroquias".

¹³⁴ADL, Lligall Bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6.

¹³⁵ARABASF, *Iglesias Parroquiales, 1790-1801*, [sign. 33-2 /2], exp. núm. 10. "El Consejo ha acordado se pase a la RI. Academia de Sn. Fernando el expediente promovido sobre reparación de las Iglesias Parroquiales de los lugares de Benabent y Villanueva de Segriá, con los planos, condiciones y cálculos de las obras de dichas iglesias para que los reconozca e informe lo que se le ofreciese y pareciese. En su consueñencia dirijo a Vm. De acuerdo del Consejo el citado expediente, planos, condiciones, y cálculos a fin de que se sirba hacerlo presente a la referida RI. Academia de San Fernando para el efecto indicado y en el interim espero me de Vm. Aviso del recibo de todo para ponerlo en noticia del Consejo. Dios guarde a Vm. ms. as. Madrid y septiembre 1° de 1792. Dn. Manuel Antonio Santesteban. [al marge: fecho aviso en 15 de sept^o de 92]. Sor. Dn. Isidoro Bosarte".

¹³⁶Nomenat pel Bisbe segons una carta del 20 de maig de 1792 enviada al Sr. Manuel Antonio Santiesteban. Era en aquell moment l'arquitecte encarregat de les obres públiques de Fraga (Osca): ADL, Lligall Bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6; però havia estat "aparejador de las obras de la Nueva Iglesia Catedral" de Lleida: AML, Caja 1574 (document sense numerar).

¹³⁷ARABASF, *Juntas de la Comisión de*

Arquitectura..., fol. 203. "El escribano de Gobierno de la Corona de Aragón dn. Manuel Antonio de Santiestevan remitió por tercera vez un expediente sobre construcción de las Iglesias de Benavent y Vilanova de Segriá en el Obispado de Lérida. Desaprobados los planos que incluía dicho expediente, últimamente formado por el profesor de Lorenzo Castro, se recordó al Consejo el dictamen anterior dado en Junta de 4 de abril pasado, en donde se expuso la necesidad de que un profesor Académico respecto de no conocer en aquellas inmediaciones profesor idóneo para ello, executase en Madrid los mencionados diseños; avisando que dicho Castro no tenía título alguno ni la debida suficiencia conocida, que se le supone en los títulos de "Arquitecto y Académico de la Real de San Fernando" bajo los cuales fue admitido por el R. Obispo, como consta en su nombramiento que le despachó".

¹³⁸ARABASF, *Iglesias Parroquiales, 1790-1801*, [sign. 33-2 /2], exp. núm. 10. "Remito a Vm. De orden del Consejo el expediente original adjunto planos que le acompañan, sobre la construcción de nuevas iglesias en los pueblos de Benaben, y Villanueva de Segriá en el Principado de Cataluña; a fin de que se sirva Vm. Hacerlo presente a la Rl. Academia de Sn. Fernando para que tenga efecto lo acordado por este Supremo tribunal en auto de 19 del corriente que se halla al folio 216 buuelto de dicho expediente, el qual se compone de tres piezas de cuyo recibo se servirá V. Darne el correspondiente aviso para ponerlo en noticia del Consejo. Dios guarde a V.S. ms. As. Madrid y diziembre 22 de 1792. Dn. Manuel Antonio Santesteban. [al marge: Md. 15 de enº de 1793 pasé a informe de la Comisión / fecho despacho en 7 de febrº de 93]".

¹³⁹ARABASF, *Juntas de la Comisión de Arquitectura...*, fol. 214v. "El propio escribano remitió por quarta vez los autos para construcción de las Iglesias de Benavent y Vilanova de Segriá, Principado de Cataluña, con el fin de que la Academia, en consecuencia de haber desaprobado los planos formados para estas obras nombrase un arquitecto de su satisfacción que executase nuevamente otros más arreglados, en cuyo encargo quedó por nombramiento el Sr. Dir. Dn. Manuel Rodríguez".

¹⁴⁰"Dia vint y nou del mes de setembre any de la Nativitat del Señor mil set cents noranta tres, a Lleyda. Pere Celles mestre de cases vehí de dita Ciutat: De son grat y certa sciencia, ab lo modo infrascrit, confessa haver hagut y rebut dels Magchs. Srs. Ignaci Macià Batlle actual del Poble de Vilanova del Segriá, Joseph Vendrell y Joan Magri Regidors actuals del mateix, de Nadal Cabiscol Prou. Sindich del mateix Poble, del Rnt. Joan Cases pbre. y Rector del propi Poble, y de Miguel Cabiscol, estos dos fianzas del cost de la obra de que abaix se farà menció, presents a estas cosas y

acceptants dits Srs. Batlle, Rnt. Rector, y Miguel Cabiscol, y ausents los demás, y present, estipulant la suma de nou centas lliuras barcelonesas. Y son per los dos plassos vensuts lo dia present estypulants en la escritura de contracta firmada entre los refferits en poder del Dt. Magí Guell notari públich y real residint en la vila de Almenar als vint y sis dias del mes de maig pròxim passat. Lo modo de la paga de dites noucentas lliures és que las rep dit otorgant dels refferits de comptant realment y de fet en presència de mi lo notari y testimonis infrascrits; Per lo que fa y firma la present àpoca en dita ciutat de Lleyda, y en lo dia sobrenotat, essent present a tot lo sobredit. Yo lo dit e infrascrit notari y per testimonis Joseph Burqueda escrivent y Joseph Anton Mir mestre Apothecari, los dos en ella residint, a est fi cridats, y pregats. E yo mateix notari infrascrit dono fee coneixer a dit otorgant que passa a firmar la present de sa propria mà. Pere Celles.": AHPL, Notari Antoni Casanoves, [sign.444], fol.142v-143r.

¹⁴¹"Dia tretze del mes de octubre, any de la Nativitat del Sr. de mil set cents noranta quatre en Lleyda. Pere Celles mestre de cases vehí de dita ciutat: De son grat y certa sciencia, ab lo modo infrascrit, confessa haver hagut, y rebut de Ignasi Macià Batlle actual del Poble de Vilanova del Segriá present en estas cosas, y acceptans pagant en lo Comú, y Ajuntament del mateix Poble, y fianzas del cost de la obra de que més avant le farà menció, la suma de tres centas lliuras barcelonesas. Y són per lo plasso vensut en lo dia, o festa de St. Miquel de setembre pròxim passat estypulat en la contracta de las obras fetas per compondrer la Iglesia del relatat Poble que estava tant decaiguda, segons es de veurer en la contracta firmada entre los referits en actes del Dt. Magí Guell notari públich y real de la Vila de Almenar als vint y sis dies del mes de maig de mil setcents noranta dos, y de que ya se fa menció en la àpoca que lo mateix Celles firmà en poder de mi lo notari infrascrit als vint y nou dias del mes de setembre del any pròxim passat mil set cents noranta tres. La una de la paga de dites tres centes lliures és que dit otorgant confessa haverlas rebut de dit Macià de comptants real, y efectivament a totas las voluntats en presència de mi lo notari y testimonis infrascrits. Y així renunciant a la excepció de no ser així la cosa fa, y firma la present àpoca en dita ciutat de Lleyda y en lo dia sobrenotat, essent present a tot lo sobredit Yo lo dit e infrascrit notari, y per testimonis Miquel Ribé pagè vehí de la vila de Ascó y Ramón Pau pagès vehí de la vila de Aytona, dest fi cridats, y pregats. E Yo lo mateix notari infrascrit dono fee conèixer a dit otorgant, que passa a firmar la present de la propria mà. Pere Celles.": AHPL, Notari Antoni Casanoves [sign.444], fol.117.

¹⁴²ACL, *Deliberacions de 1793 a 1797*, fol. 20v-21r.

¹⁴³*Ibid.*, fol. 300r.

¹⁴⁴*Ibid.*, fol. 325v.

¹⁴⁵ADL, Lligall Bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6.